

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

A RÁBAKÖZ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA 2012-2015

a 122/2009 (IX. 17.) FVM rendelet alapján
a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák LEADER fejezete keretében megvalósuló
2064293073 azonosító számú
pályázati felhívásra benyújtott pályázat

Készítette:
Régiófókus Nonprofit Kft.

Készült:
2011. december hó

Régiófókus
Vállalkozás-, Humán erőforrás- és Környezetfejlesztési Nonprofit Kft.

*Kapuvár-
Belvárosi
Kistérség*

Rábaköz
Vidékfejlesztési Egyesület

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	4
1.1. A stratégia kidolgozásának célja	6
1.2. A stratégia illeszkedése	7
1.3. Partnerség a stratégiakészítésben.....	8
1.4. A tervezés és programozás folyamata	9
2. A Rábaköz turisztikai helyzetelemzése.....	11
2.1. A tájegység földrajzi pozíciója.....	11
2.2. Általános gazdasági háttér	11
2.3. A Rábaköz demográfiai helyzete.....	12
2.4. Turisztikai kínálat a Rábaközben	13
2.5. A vendégfogadás tájegységi feltételei	19
2.5.1. Elérhetőség, közlekedés	19
2.5.2. Vendéglátás és szállás	20
2.5.3. Épített örökség, településkép	25
2.5.4. Környezeti háttér	26
2.5.5. Rábaközi közszolgáltatások	31
2.6. A rábaközi turizmus emberi erőforrás háttere	31
2.7. A turizmus helyi szervezettsége	32
2.8. Turisztikai kereslet a Rábaközben.....	37
2.9. A rábaközi turisztikai fejlesztések tapasztalatai, eredményei	40
3. A Rábaköz turisztikai SWOT elemzése	41
3.1. A tájegység turisztikai erősségei	41
3.2. A Rábaköz gyengeségei a turizmusban	44
3.3. Esélyek és lehetőségek a Rábaköz turizmusában	47
3.4. Veszélyek és kockázatok	50
4. A Rábaköz turizmusának jövőképe	53
5. A fejlesztési stratégia meghatározása	56
5.1. Az átfogó cél megfogalmazása.....	56
5.2. A Rábaköz turizmusfejlesztésének stratégiai alapcéljai.....	57
5.3. A Rábaköz turisztikai kínálata - releváns célcsoportok - kapcsolódó turisztikai termékek leírása.....	64
5.4. Fejlesztési irányok meghatározása a keresleti igények függvényében.....	66
6. A fejlesztési irányok (prioritások) háttere	69
6.1. A turizmus kínálata a Rábaközben	69
6.2. A turistafogadás feltételei a tájegységben	71
6.2.1. A közlekedés.....	71
6.2.2. Szálláshely	72
6.2.3. Vendéglátás	73
6.2.4. Turisztikai programok, események	73
6.2.5. Településkép, épített örökség.....	74
6.2.6. Környezeti állapot	75
6.2.7. Egyéb közszolgáltatások.....	75
6.3. Emberi erőforrás	76
6.4. Tájegységi turisztikai szerveződés	76

6.5. A turizmusfejlesztés prioritásainak leírása	76
1. sz. prioritás: Öko- és természetközeli turizmus szolgáltatás- és minőségfejlesztése	77
2. sz. prioritás: Kulturális és örökségturizmus minőségfejlesztése	83
3. sz. prioritás: A gasztroturizmus fejlesztése	91
4. sz. prioritás: Az egészségturizmus integrált fejlesztése.....	96
5. sz. prioritás: Falusi és agroturizmus fejlesztése.....	101
6. sz. prioritás: Aktív turizmus fejlesztése.....	106
7. sz. prioritás: A vallási turizmus fejlesztése	111
8. sz. prioritás: A vadász- és horgászturizmus fejlesztése.....	113
9. sz. prioritás: A családbarát desztináció és ifjúsági turizmus fejlesztése.....	116
10. sz. prioritás: A senior turizmus feltételrendszerének fejlesztése	119
7. A fejlesztési célok és a fejlesztési irányok rendszerbe szervezése	123
8. A Rábaköz turizmusfejlesztésének költségterve	127
9. A megvalósítás folyamata és monitoring rendszere	129
10. Tömör összegzés	131
Irodalomjegyzék/Források.....	133
Mellékletek.....	135

1. Bevezetés

Hiánypótló tanulmány készült a Rábaközről a turizmusfejlesztési stratégia megvalósításával. A tájegységnek ez idáig nem született olyan fejlesztési dokumentuma, amely a teljes Rábaközben gondolkodott volna. A Rábaköz definiálása már csak azért is indokolt, mivel az itt lakóknak erős azonosságtudata van. A Rábaköz leírásának két igen meghatározó ismérve van. Az egyik földrajzilag határozza meg a tájegységet, a másik pedig elsősorban néprajzi oldalról közelíti meg a területet. A földrajzi Rábaközt a tájegység folyóhatáraival írhatjuk le egyértelműen. Eszerint – hagyományosan – a Rábaköz a Győr-Moson-Sopron megyét elérő Rába folyó, illetve a Kis-Rába, valamint a Répce és a Kis-Rába összefolyásától kezdődő Rábca által határolt terület. A néprajzi Rábaköz ennél részben nagyobb egység. Hiszen kulturális szempontból idetartozónak tekintjük azokat a településeket is, amelyek a Répce folyó bal partján helyezkednek el¹, illetve azt a 4 települést az Alsó-Rába mentén, amelyek a Rába jobb partján fekszenek.² Így a Rábaköz területén 64 település osztozik.³ A ma élők, és a térség fejlesztésén gondolkodók számára talán az a meghatározó, hogy az immár történelmileg, kulturálisan, néprajzilag és földrajzilag rendszerként is leírható Rábaköz nem csak a definíciók szintjén él, hanem elsősorban az itt lakó 70 ezer rábaközi ember tudatában, lelkében és szívében van jelen. Valószínűleg ez rajzolja meg igazából ennek a tájegységnek a valós határait. (Így aztán nem záródnak ki azok a személyek sem, akik fizikailag ugyan nem itt élnek, de gyökereik szerint a Rábaközhez tartozónak vallják magukat.) Jelen tanulmány keretében a továbbiakban ezt a 64 településes Rábaközt helyezük vizsgálódásunk középpontjába. Ez annál is inkább indokolt, mivel az identitásnak komoly szerepe, mondhatni versenyelőny értéke van a turisztikai ágazat tervezett fejlesztésében. Ennélfogva botorság volna, ha erre a belső felhajtóerőre nem építkeznénk a helyi gazdaság egyik meghatározó ágazatának, a rábaközi turizmusnak a fejlesztése során.

Tanulmányunk másik súlypontja a végeredményt megalapozó kutatásban rejlik. Itt is elmondható, hogy ennyire átfogó, a teljes

A Rábaköz Sopron megye 1753-as térképén

¹ Vitnyéd, Hővej, Himod, Gyóró, Cirák, Dénesfa településekről van szó.

² Rábaszentmiklós, Rábaszentmihály, Kisbabet, Mórchida települések a földrajzi Rábaközön kívül esnek, de ezer szállal kötődnek a belső Rábaközhez, amit identitásukkal mind történelmileg, mind napjainkban egyértelműen kifejeznek.

³ Forrás: www.csorna.hu, www.wikipedia.hu. A 64 település listája az 1. sz. mellékletben megtalálható.

Rábaközt érintő elsődleges kutatásra⁴ még nem került sor a tájegységben. Nem csak történelmileg, de szakmailag is indokolt, hogy a néprajzi Rábaközben élők, a tájegységben működő önkormányzatokat, turisztikai szolgáltatókat is megkérdezzük a térség turizmusfejlesztése kapcsán. A primer kutatások jellemzője, hogy aktuálisan begyűjtött adatokkal dolgozik. Jelen programadó dokumentum beágyazottságát erősíti az, hogy ilyen elsődleges piackutatás nem csak a tájegységben, hanem a Rábaköz határain túl is megvalósult.⁵ A munkák elvégzésére 2011 nyarán került sor. A felmérés keretében lakossági és szakértői véleménykutatást valósítottunk meg a tájegységen belül és kívül. Ennek megfelelően 600-600 fő személyes lekérdezése valósult meg, továbbá 15-15 szakértő véleményét ismertük meg a téma kapcsán a Rábaközön belüli és kívüli térségben.

Fentiek alapján minden okunk megvan tehát arra, hogy egy szakmailag megalapozott, tárgyilagos, elemző, de ugyanakkor szükségesen kritikus hangvételű tanulmány szülessen meg a Rábaköz turizmusfejlesztése érdekében. Egy olyan anyag, amely biztosítja azt, hogy a tájegység turizmusának minden érintettje el tudja magát helyezni benne, és megtalálja azt az utat, amelyen keresztül rácsatlakozhat erre a közösségi felületre. Hiszen nem feledhetjük, hogy a turizmus egy olyan csapatjáték, amelyben nem csak a klub elnöke és a játékosok számítanak, hanem a labdaszedő, sőt még a szertáros is.

A Rábaköz Turizmusfejlesztési Stratégiája az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) támogatásával valósult meg. A Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület, mint a Rábaköz fejlesztésének letéteményese által készített Helyi Vidékfejlesztési Stratégia (HVS) kiemelt figyelmet fordított a helyi turizmus fejlesztésére. A HVS fő fejlesztési prioritásainak egyike a „Helyi turizmus ágazat fejlesztése” címet viseli. Ezen belül 5 fejlesztési intézkedés fogalmazódott meg a tanulmányban:

- Természeti látványosságra épülő turizmus fejlesztése.
- Gasztronómiai turizmus fejlesztése.
- Rekreációs, szabadidős szolgáltatásokra épülő turizmus fejlesztése.
- Kulturális turizmus fejlesztése.
- Építet örökségre épülő turizmus fejlesztése.

A turizmusfejlesztés a HVS azon gazdaságfejlesztési prioritásainak egyike, amely jelentős növekedés potenciállal rendelkezik a tájegységben. Ezért a vidékfejlesztési stratégia súlyának megfelelően kezelte ezt a helyzet-probléma-megoldás-eredmény (HPME) összefüggésrendszerében is. A 120 db HPME-ből összesen 28 foglalkozik turizmusfejlesztéssel. Indokolt tehát, hogy ezekre a felvetésekre és javaslatokra olyan válaszok szülessenek, amelyek segítik egységes irányba terelni a szakmai közgondolkodást, valamint hozzájárulnak az erőforrások integrált felhasználásához. A Rábaköz Turizmusfejlesztési Stratégiája egy szintetizáló válasz kíván lenni a HVS-ben megfogalmazottakra vonatkozóan.

---

⁴ Az elsődleges kutatás – szaknyelven primer kutatás – az aktuálisan begyűjtött adatokkal dolgozik. Ezzel különül el leginkább a másodlagos, vagy szekunder kutatástól, amely már meglévő, hozott adatokra építi a vizsgálat tárgyát.

⁵ Az adatgyűjtésből származó információk minden oldalú elemzése meghaladja jelen stratégia terjedelmi és tartalmi kereteit. Az egyes kutatásokról részletes, praktikus hasznosítható munkaanyag áll rendelkezésre az alábbiak szerint: „Szekunder kutatás kutatási feljegyzése”, „Kvalitatív vizsgálat kutatási jelentése”, „Kvantitatív vizsgálat kutatási jelentése”. A dokumentumok a www.rabakozleader.hu honlapról letölthetők.

A dokumentum ilyen módon „hozzá tud járulni a tájegység turisztikai desztinációvá válásához”.⁶

1.1. A stratégia kidolgozásának célja

A stratégia elkészítésének célja legkevésbé sem az, hogy egyfajta hiánypótlást teljesítsünk vagy bizonyos „történelmi” mulasztást tegyünk jóvá, mint ahogy az sem, hogy pusztán szakmai alkotásban leljük kedvünket. A programadó dokumentum elsődleges célja a Rábaköz versenyhelyzetbe hozása, a térség turisztikai potenciáljának mozgósítása, az erőforrások becsatornázása, egységbe rendezése. Mindezt a stratégia egy megalapozott, világos, jól definiált jövőkép felvázolásával és az ahhoz vezető út egyértelmű kijelölésével kívánja elérni. A Rábaköz ez idáig inkább versenyen kívüli szemlélőként figyelhette a turisztikai piac eseményeit. Ahhoz, hogy a térség az eddigiekhez képest magasabb fokozatba kapcsolhasson, szükségessé válik ennek a turisztikai jövőképnek a megfogalmazása. Igencsak sérülékeny volna és az is maradna a Rábaköz, ha ez nem történne meg. Az elmúlt évek történései egyértelműen visszaigazolták, hogy a térségnek van mit keresnie a turisztikai piacon. Ezt jól jelzi a Rábaközben realizált vendégéjszakák számának változása, egy egyébként gazdaságilag nem könnyű, sőt válságos időszakban. A szándékot, hogy a szolgáltatásban érdekeltek, érintettek akarnak változást, visszaigazolják az ilyen irányú befektetések, fejlesztések is. Mindez nem csak a vállalkozásoknál, hanem az önkormányzatok portáján is nyomon követhető. A Rábaközről szóló sajtómegjelenések rendszeresen megemlékeznek a tájegység egyedi turisztikai adottságairól, sajátos kínálatáról. A változtatás iránti szándék, az elmozdulás irányának akarata mellett most jelenik meg ez a közmegegyezésen alapuló jövőkép és cselekvési program. A térség már kilépett a turisztikai enerváltságából és a feltörekvők csapatába tartozóan kell újrapozicionálnia magát. Mindezt erős versenyhelyzetben, a gazdasági válság kellős közepén kell megvalósítania. Ezért napjainkban felértékelődnek azok a térségek, ahol az együttműködésnek az új formáit találják meg. Csak azok a térségek lehetnek ugyanis sikeresek, amelyek tudatában vannak erősségeiknek és kiaknázzák a hálózati együttműködésből adódó komparatív előnyeiket. A turizmus ilyen gazdasági ágazat.

A Rábaköz Turizmusfejlesztési Stratégiája a következő 3-4 évre vetíti elő a jövőképet és a teendőket. Úgy érzékelhető, hogy makroszinten a turizmus kiemelt figyelmet kap. Ebben az értelemben a feltörekvő térségeknek nagyobb esélye van a felzárkózásra. Ahhoz, hogy a Rábaköz kellő módon tudjon integrálódni ebbe a folyamatba, a tájegység arzenáljából nem hiányozhat egy ilyen programadó dokumentum.

A rábaközi turizmusfejlesztési stratégia elkészítésének alapvető céljai:

- Szervezett módon történő bekapcsolódás elősegítése a régiós és az országos turizmusfejlesztési programokba.
- A tájegység egyfajta turisztikai alapokmányaként, „alkotmányaként” mindazok segítése, akik a turizmus helyi kibontakoztatásában látják lehetőségeik kiaknázását, egzisztenciájuk megerősítését.

---

⁶ Helyi Vidékfejlesztési Stratégia: Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület, Kapuvár, 2009.

- A rábaközi turisztikai desztináció⁷ kialakításának elindítása, lehetővé tétele azáltal, hogy korrekt helyzetelemzést ad a jelen állapotról és reálisan felvázol egy középtávon megvalósítható jövőképet.
- Megerősíti a Rábaköz feltörekvő tájegység versenypozícióját és megalapozza a későbbi előrejutást.
- A térség még mindig turisztikai vákuumban van. Ilyen módon ütközőzóna a fejlettebb északi és déli területek között. A tanulmányban leírásra kerülő fejlesztési prioritások segítik ennek a térség turisztikai szolgáltatásokkal való a ki- és betöltését.
- A hálózati együttműködés és a közösségi marketing szellemiségének, gondolatának népszerűsítése.
- Az egyéni fejlesztési elképzelések serkentése, a kezdeményezések támogatása, az egyedi elképzelések, koncepciók nagyobb átfogó szemléletű tájegységi jövőkép ernyője alá való szervezésének megkönnyítése.
- Hozzájárulás a Rábaköz turisztikai potenciáljának kiaknázásához, a turisztikai szolgáltatások bővítéséhez.
- Rávilágítás az infrastrukturális fejlesztések szükségességére.
- A tájegység turisztikai ágazatában a magasabb hozzáadott érték elérésének segítése.
- A hálózati együttműködés és a közösségi marketing módszereinek ismertté tétele, alkalmazásuk, használatuk népszerűsítése.
- Az ágazat jövedelemtermelő képességének segítése.
- A Rábaköz turizmusának fejlesztésével a tájegység helyi gazdaságának erősítése.
- Hozzájárulás az itt élők, az itt dolgozók egzisztenciájának növeléséhez.

1.2. A stratégia illeszkedése

A Rábaköz turizmusfejlesztési stratégiájának kidolgozásakor irányadó dokumentumoknak tekintettük a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiát, illetve a Nyugat-dunántúli régió Turizmusfejlesztési Stratégiáját, valamint Győr-Moson-Sopron megye Turizmusfejlesztési Koncepciója és Programja dokumentumot. A három tanulmány egyfajta illeszkedési keretét adja jelen stratégiának. (A megyei anyag évtizede íródott, azonban önálló rábaközi fejezete van.) A tájegység turisztikai jövőképe ilyen módon integrálódik az átfogóbb földrajzi területek jövőképehez. A Rábaköz turizmusstratégiája nem ezeknek a programadó dokumentumoknak a földrajzilag illeszkedő szimpla lebontásával egyenlő, hanem a tanulmányban a lokális, a tájegységi sajátosságokon alapuló integrált megközelítés kerül a középpontba. Tekintettel arra, hogy a Rábaköznek nincsen korábbról származó ilyen leírása, így egy korábbi dokumentált irányvonalhoz való igazodás kérdése eredendően okafogyott. Ugyanakkor a Rábaköz gerincét adó Csornai és a Kapuvár-Beledi Kistérségek komplex fejlesztési dokumentumait, továbbá – a földrajzi érintettség okán – a Téti és a Győri Kistérségek hasonló tanulmányait szintén figyelembe vettük a tartalmi elemek megfogalmazásakor. A szakmai dokumentáció egy másik csoportját jelenti a Rábaköz Vidékfejlesztési Stratégiája, illetve a Pannónia Kincse Leader Egyesület hasonló tanulmánya. A két anyag érinti a tájegység egy-egy földrajzi területének

---

⁷ A desztináció egyedi, sajátos turisztikai adottságokkal és szolgáltatási palettával (kínálattal) rendelkező terület, amely tudatosan, jól szervezett módon vesz részt a piaci versenyben.

turisztikai vetületeit is. Mindezt a helyi igényeken alapuló, a helyi jövőképekre fókuszáló módon mutatja be a két dokumentum. Munkánk szempontjából különösen azok a fejezetei értékesek, amelyek az egyes települések turizmusfejlesztésével összefüggően fogalmazzak meg jövőképeket, megoldásokat.

A Rábaközre vonatkozóan a témához illeszkedő szakirodalomról csak a fenti dokumentumok vonatkozásában beszélhetünk. Többek között ezért is volt indokolt, hogy átfogó adatgyűjtés előzze meg a stratégia kidolgozását. Mivel első alkalommal történt ilyen feltáró kutatás a Rábaközben, ezért a stratégia végső formába öntésekor igyekeztünk a teljességre törekedni. Az elvégzett szekunder és primer kutatások nélkül nehéz volna beágyazott turisztikai prioritásokat kijelölni. Erre annál is inkább szükség van, mert a tájegység turizmusstratégiája ilyen módon átjárhatóvá válik. Ez különösen a Rábaközt alkotó kistérségek és a tájegységet alkotó települések irányába jelent mérhető hozzáadott értéket. A Rábaköz turizmusstratégiájának komoly integráló szerepet szánunk. Ez azt jelenti, hogy a dokumentum a maga következtetéseivel, iránymutatásaival, javaslataival és ajánlásaival hatni kíván a turizmusban érdekelt, érintett települések, mikrotérségek, vállalkozások, szolgáltatók magatartására. A stratégia ebben az értelemben iránytűként is szolgál az érintettek számára.

Az elkészült stratégia tájegységi beágyazottságát a lefolytatott primer kutatás, a kérdőíves felmérés, a kulcstelepüléseken megvalósult műhelymunka találkozik, valamint az interjúk támasztják alá. Az elsődleges adatgyűjtéssel nem csak mennyiségi, hanem minőségi információk beszerzésére is sor került. Így jó rálátásunk van az ismertség, a belső és külső imázs, valamint az elégedettség, az elvárások területeire is.

1.3. Partnerség a stratégiakészítésben

A Rábaköz turizmusfejlesztési stratégiája egy csapatmunka eredménye. Sokak véleménye, gondolata húzódik meg a szakmailag felépített tartalomban. A primer vizsgálatokat egy másodlagos (szekunder) kutatás előzte meg.⁸ Ennek elvégzése sokat segített a kérdőívek megszerkesztésében, a műhelymunkák szakmai megvalósításában is.

A primer kutatás során lehetővé tettük, hogy minden település véleménye megjelenhessen. Ennek megfelelően történt a kérdőívek összeállítása, a mintavétel kiválasztása. A Rábaköz 5 kulcstelepülésén (Csorna, Kapuvár, Beled, Bősárkány, Szany) egy-egy műhelytalálkozót is megvalósítottunk. Ezekre a fókuszcsoportos megbeszélésekre a mikrotérségek érintettjeit hívtuk meg. A foglalkozásokon a helyzetelemzés és a jövőképpalkotás során markánsan jelent meg az érdekeltek véleménye, elképzelése a Rábaköz turizmusfejlesztésével összefüggésben. A tervezési szakaszban az alábbi partnerszervezeteket szólítottuk meg: önkormányzatok, kistérségek, turisztikai vállalkozások, szolgáltatók, civil és non-profit szervezetek, szakértők. A tervezett felmérési tevékenységről a Rábaköz közösségét is tájékoztattuk kistérségi fórumon, illetve a helyi sajtón keresztül. A tevékenységet ilyen formán nagy figyelem övezte

---

⁸ A szekunder kutatás során a már korábbi időszakból származó tanulmányokat, adatforrásokat, leírásokat vizsgáltunk meg. Ezen kutatás eredményét írja le a „Szekunder kutatás kutatási jelentése” c. munkaanyag.

mind az érintettek, mind a helyi társadalom részéről. Ez az érintettek részéről megnyilvánuló együttműködés-orientált magatartás is nagyban közrejátszott abban, hogy a Rábaköz turizmusfejlesztési stratégiáját közösségi teljesítményként, közösségi eredményként lehet elkönyvelni. Az anyag végső formába öntése a Régiófókus Nonprofit Kft szakmai műhelyének keretében történt.

1.4. A tervezés és programozás folyamata

A Rábaköz turizmusstratégiájának megalkotásához *primer és szekunder kutatásokat* végeztünk. A kutatás során összesen 1208 főt kérdeztünk meg. A mintasokaságot két részre osztottuk, és két kérdőívet szerkesztettünk. Személyes lekérdezéssel kérdeztük meg a Rábaközben élőket (608 fő), és telefonos megkérdezést hajtottunk végre a Rábaközön kívül élők körében (600 fő). A primer kutatás során véletlen mintavételi technikát alkalmaztunk, azonban a személyes lekérdezés esetén kvótákat határoztunk meg a rábaközi települések lélekszámának tükrében. A mintavétel számát a települések népességéhez mérten alakítottuk ki, vagyis arányosítottuk a mintát az alapsokasághoz. A telefonos megkérdezés során a Rábaközzel szomszédos tájegységekből kérdeztük meg az embereket. A lekérdezés során figyelmet fordítottunk arra, hogy 600 olyan személyt kérdezzünk meg, akik már hallottak a Rábaközről, és így véleményt tudnak formálni a tájegységről. A kutatás során 684 főt szólítottunk meg, de közülük 84 fő (12%) nem hallott a tájegységről, így ők nem kerülhettek be a mintába. Az eredmények bemutatása során a 600 főt tekintjük a 100%-nak. A begyűjtött adatokat SPSS szoftver használatával dolgoztuk fel.

A tervezési és programozási munka az alábbiak szerint történt.

- 1.) A kutatás megvalósításának tervezési szakasza
  - Kutatási terv összeállítása. Szekunder források vizsgálata. Kérdőívek elkészítése. Mintavétel megvalósítása (lekérdezendő személyek, önkormányzatok kiválasztása). A fókuszcsoporthoz részt vevők meghatározása. Az interjúalanyok listájának összeállítása.
- 2.) A kutatás adatgyűjtési szakasza
  - A mennyiségi (kvantitatív) és minőségi (kvalitatív) adatgyűjtés elvégzése.
  - A tájegységen belüli és azon kívüli személyes és telefonos lekérdezés megvalósítása a lakosság körében.
  - Fókuszcsoporthoz vizsgálatok elvégzése (szervezeti, intézményi, vállalkozói célcsoport). Interjúalanyok lekérdezése (szakértői célcsoport).
- 3.) A kutatás adatfeldolgozási és adatelemzési szakasza
  - A beérkezett adatok számítógépes rögzítése (SPSS).
  - Szekunder vizsgálat kutatási jelentésének elkészítése.
  - A kvantitatív felmérés kutatási jelentésének elkészítése.
  - A kvalitatív kutatás jelentésének összeállítása.
- 4.) A helyzetelemzés elvégzésének szakasza
  - A Rábaköz turisztikai SWOT elemzésének elkészítése.
  - A turisztikai jövőkép és célrendszer megfogalmazása.
- 5.) A tanulmány- és stratégiakészítés szakasza
  - A fejlesztési rendszer kialakítása.
  - A tájegységi turisztikai prioritások meghatározása.
  - Költségterv készítése.

- Az indikátorok meghatározása és a monitoring rendszer kialakítása.

Végső soron minden stratégia a helyben élők, a helyben munkálkodók egzisztenciájának erősítéséhez, a boldoguláshoz, az eredményességhez kíván hozzájárulni. A Rábaköz Turizmusfejlesztési Stratégiája egy olyan területet helyez a fókuszba, amely sokak számára jelenti már ma is a megélhetés bázisát, és csak reménykedni tudunk abban, hogy a tanulmányban megfogalmazottak ehhez további segítséget adnak nekik és még másoknak is.

2. A Rábaköz turisztikai helyzetelemzése

A tájegység turisztikai helyzetelemzése, a jelen állapot bemutatása 9 pontban foglalja össze a mondanivalót. A leírás részletesen bemutatja a tájegység releváns tényezőit a turizmusfejlesztés oldaláról.

2.1. A tájegység földrajzi pozíciója

A Rábaköz teljes terjedelmében Győr-Moson-Sopron megyében helyezkedik el, a Nyugat-Dunántúl régió mintegy tucatnyi kistérségének egyike. A tájegység a Kisalföld középpontjában fekszik. A Rábaköznek természetes határai vannak. A térség földrajzi kiterjedése jól leírható a Rába-Répece-Rábca folyók által határolt területtel. A Rábaközzel szomszédos, illetve ahhoz közeli, határos kistérségek: Hanság, Mosoni-sík, Szigetköz, Sokoróalja, Kemenesalja, Répce, Fertőmellék. A Rábaköz önálló identitással bíró mikrotérsége a Tóköz.

2.2. Általános gazdasági háttér

A Rábaköz – noha az ország második legfejlettebb statisztikai régiójában (Nyugat-Dunántúl Régió) helyezkedik el –, gazdasági kibocsátó képessége a megyei átlag alatt van. A Csornai Kistérség pár éve került ki a statisztikailag hátrányos helyzetűnek minősített kistérségek sorából. Gazdaságának szerkezete az alábbiakban írható le.

A Rábaköz speciális helyzetű. Az ország egyik legfejlettebb régiójában helyezkedik el, miközben gazdaságilag Győr-Moson-Sopron megye periferikus területéhez tartozik – jellemzi a térséget a pár évvel ezelőtt készített Helyi Vidékfejlesztési Stratégia.⁹ A Rábaköz fejlettségét bemutató indikátorok értékei ma is alig haladják meg a hátrányos helyzetű térségek mutatóit. A tájegység „gazdasági vákumban” van, hiszen a térség középpontjától 40-50 km-re fekvő meghatározó városok (Győr, Sopron, Szombathely, Pápa) gazdaságélénkítő kisugárzása itt már alig érződik. A tájegységnek tehát önmagát kell megszerveznie, amihez a Rábaköz gazdaságfejlesztési programja – köztük a turizmusfejlesztési stratégia is – kellő lendületet adhat.

A tájegység keleti szomszédságában Győr kisugárzó szerepe jól érvényesül. A városban magas szintű a foglalkoztatás. Mindez a már Rábaközben fekvő városkörnyéki falvak esztétikai állapotában, a vállalkozási aktivitásban is nyomon követhető. A tájegységben a hátrányos helyzetű (LHH) települések száma 10.¹⁰ Különösen figyelemre méltó, hogy ezek

---

⁹ Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája. Kapuvár, 2008. (A dokumentum elérhető: www.rabakozleader.hu alatt.)

¹⁰ LHH, vagyis leghátrányosabb helyzetű település. Ebből a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület Leader térségéhez tartozik 5 település: Maglóca, Rábamentés, Magyarakeresztúr, Vadosfa, Edve. A Pannónia Kincse

közül 5 szinte egy blokkban, a 85-ös főközlekedési főúttól északra, a tóközi területen helyezkedik el. Indokolt volna ezen települések fejlesztése érdekében egy közös település- és gazdaságfejlesztési programnak a kidolgozása és megvalósítása.

A Rábaköz kifejezetten agrárorientált vidék, ezen ágazatban foglalkoztatottak részaránya ma is jelentősen meghaladja az országos átlagot. Mezőgazdasági adottságai a jó termőtalajban, a magas erdősültségben, a zöldség- és gyümölcsstermesztésben, az állattartásban épp úgy tetten érhető, mint az agrárkultúra fennmaradásában. Ez utóbbinak igencsak nagy szerepe lehet a tájegység gazdasági jövőképe alakításában vagy éppen az agroturisztikai arculat erősítésében.

A Rábaköz gazdasági centrumai a három város (Csorna, Kapuvár, Beled) mellett olyan további kulcstelepülések, mint: Szany, Bősárkány, Enese, Rábapatoná. Ezen hét településre koncentrálódik a Rábaköz gazdaságának 80 %-a. Az aktív munkavállalók kétharmada ezeken a településeken talál munkát. Jó adottságokkal bír a Rábaköz térszerkezet, településszerkezet vonatkozásában is. A fenti 7 település szinte arányosan hálózta be a tájegységet, és mindenütt egy-egy mikrotérségi kisugárzó hatás is érvényesül. A Rábaköz fővárosa hagyományosan Csorna. Vasúti és közúti csomópont. (A 86-os és a 85-ös utak életminőség-romboló hatásáról most ne tegyünk említést!) A város gazdasági ütőképessége, vonzereje és kisugárzó hatása további erősítést igényel. A Rábaköz motorja Kapuvár. Térségszervező szerepe nyilvánvaló, gazdasága növekvő. A települést a dinamizmus jellemzi, amit az európai uniós forrásokban elfoglalt megyei és régiós helye is egyértelműen fémjelez. Integráló szerepe túlmutat a tájegység és a megye határain, amit a nemzetközi kapcsolatok bizonyítanak leginkább. A tájegység legfiatalabb városa az önszervezésben modellszerűen működő, a Dél-Rábaközben elhelyezkedő Beled.¹¹ A mezőváros gazdasági pozíciója erős, amit a helyi és az oda betelepülő vállalkozások száma jól alátámaszt. A település felé tendáló szomszédos falvak nem csak önkormányzati, hanem a gazdaság, a foglalkoztatottság tekintetében is ezer szállal kötődnek a mikrotérség központjához.

2.3. A Rábaköz demográfiai helyzete

A Rábaköz demográfiai helyzete leképezi az országos átlagot. A 64 településen élők száma meghaladja a 72 ezret. Az itt élők társadalmi megoszlása leképezi az országos átlagot. A lakosság 40%-a a 7 kulcstelepülésen él (Csorna, Kapuvár, Beled, Szany, Bősárkány, Kóny, Rábapatoná). A lakosok száma folyamatosan csökken. Győr-Moson-Sopron megye kistérségei közül a népesség megtartó ereje a legrosszabb a két Rábaközi kistérségnek. A 90-es évek második felében az 1000 lakosra jutó vándorlási negatívum a Csornai kistérségben 15,4, a Kapuvári kistérségben 14,7 fő volt. Ezen belül a városok és falvak viszonylatában megfigyelhető, hogy a városok vándorlási pozitívuma folyamatosan csökken, a községeké emelkedik.

Leader Egyesület működési körzetéhez tartozik további 5 település: Rábcakapi, Cakóháza, Markotabödöge, Tárnokréti, Sobor.

¹¹ A település 2009-ben kapta meg a városi rangot.

A lakosságszám csökkenése mellett fontos mutató a lakosok életkor szerinti megoszlása. A tájegységben élők korstruktúrája az országos átlaghoz közelít, azzal, hogy a 0-2 éves korosztályba, illetve a 6-14 éves korosztályba tartozók részaránya alacsonyabb. Az iskolai végzettség esetében a 8 általánost végzettek aránya, valamint az érettségi nélküli szakmával rendelkezők aránya magasabb, mint az országos átlag. A diplomások aránya viszont mértékadóan kevesebb.

2.4. Turisztikai kínálat a Rábaközben

A tájegység turisztikai kínálata az alábbiakkal írható le leginkább:

- turisztikai infrastruktúra kiépítettsége
- turisztikai vonzerők állapota
- turisztikai szolgáltatások megléte

A **Rábaköz turisztikai infrastruktúrája** kevésbé kiépített. Ez különösen akkor szembeszökő, ha a Nyugat-Dunántúl régió más tájegységeivel vetjük össze. A kerékpárutakban kifejezetten ütközőzóna szerepet játszik a Rábaköz. Gyenge az ez irányú áteresztő képessége is, nem beszélve arról, hogy a tájegység belső területeinek bemutatását lehetővé tevő bringás utak nem hogy kiépítve, de kijelölve sincsenek. A Rába folyó rábaközi szakaszán nincs egyetlen kiépített és egyfajta komfortot biztosító kikötő.

A **turisztikai vonzerők állapota** vegyes képet mutat. A Fertő-Hanság Nemzeti Park által menedzselte és néhány más településen érezhető a tudatosság. Az előrelépéshez további kis segítséget jelentenek a helyi Leader program segítségével történő fejlesztések. De nehézségekkel küzd a Rábaköz a termál-, az épített örökség, és helyi-közzel a vallási turizmus, valamint az ökoturisztikai vonzerők vonatkozásában is. A kulturális turizmus – különösen annak népművészeti ága –, továbbá a vadászturizmus talán az egyetlen olyan vonzerő a Rábaközben, amelynek karbantartása folyamatos, magas színvonalú. Jó példát mutat a Rábaköz lovas társadalma is. A két központi településen, Farádon és Kapuváron számos jó irányú és sikeres kezdeményezés indult. (A lovas-mozgalomban más településekről is részt vesznek néhányan.) Az infrastrukturális háttér minőségi fejlesztése (pl. versenyre alkalmas lovarda) és az igazán nagy áttörés (pl. a rendezvényekben) még a lovas-turizmusban is várat magára. Azért megjegyzésre érdemes, hogy csendben és jól szervezetten működik a horgászturizmus. Az ehhez szükséges adottságok az egész tájegység területén megvannak. Jó kezdeményezések indultak el a gasztroturizmus területén is.

Fentiek alapján érdemes vizsgálnunk a **rábaközi turisztikai szolgáltatásokat**. Az alapvető turisztikai szolgáltatásokat a szálláshely – vendéglátás – program hármasságával írhatjuk le leginkább (turisztikai triád). Azt tudjuk, hogy a turisztikai szolgáltatások ott virulnak, ahol jelentős vonzerők, jó adottságok vannak. Tehát ott, ahol van mire építeni ezeket a szolgáltatásokat. A vendég a vonzerőért látogat el egy térségbe, de a szolgáltatás az, amiért ténylegesen pénzt ad, amiért fizet. Ezért sem mindegy tehát, hogy mennyire fordítunk gondot a Rábaköz turisztikai vonzerőire, illetve milyen módon kínáljuk az ezekre felépített szolgáltatásokat. Azt lehet mondani, – mivel ez látszik, ha szakmailag körbetekintünk –, hogy

a Rábaközben egyelőre pontszerűek, diaszporikusak ezek a szolgáltatások. Szinte valamennyi lehetséges turisztikai terület jelen van a tájegységben, de kevésnek van a szó szoros értelmében vett gazdája, a művelésének kiforrott gyakorlata. Még nem erős az együttműködés, a vertikális és horizontális hálózati kooperáció nem vert gyökeret, a szolgáltatási csomagok megtervezése és együttes kínálata még nem történt meg.

A Rábaköz középtávú turizmusfejlesztésében igencsak figyelemmel kell lenni arra, hogy a fenti három kulcsfontosságú területet integrált módon kell fejleszteni. A párhuzamos fejlesztés indokolt, mintsem a túlzott erőforrás koncentráció. Egyikkel sem lehet (nem szabad) nagyot lépni úgy, hogy nincs mögötte a másik két terület. Hiába van infrastruktúrafejlesztés, ha nem épül rá a térségi vonzerőre a szolgáltatás. Hiába van vonzerőfejlesztés, ha az ideérkező vendégeket nem lehet elszállásolni, mert szűk a szálláshely kapacitás. A Rábaköznek **kiegyensúlyozott**, tájegységi szinten összehangolt turizmusfejlesztésre van szüksége. A pontszerű fejlesztéseket össze kell kötni és a most induló fejlesztésekkel hálózatba kell szervezni. Egy vízen úszó fatörzs még labilis. De hármat-négyet összekötve már kész tutaj, amit felborítani szinte lehetetlen. Most erre az összekapaszkodásra van szükség. A Rábaköz jelen állapotában már van mit összekötni. A pályázati források okos felhasználásával rövidtávon akár már vitorlát is lehet bontani.

A turisztikai versenyképesség alapkérdése az, hogy van-e, lehet-e olyan vonzerőnk, amely egyedi ajánlatként kínálható és segít bennünket megkülönböztetni a versenytársaktól, valamint magas színvonalon vagyunk-e képesek az erre épülő szolgáltatások nyújtására? Ez alapján tegyünk egy kört és nézzük meg, mivel rendelkezik a Rábaköz, mi a tájegység jelenlegi turisztikai kínálata?

A legjobb, ha a kályhától indulunk el, vagyis rögzítjük, hogy a Rábaköz két világörökségi helyszín közvetlen szomszédságában helyezkedik el (Fertő Kultúrtáj és Pannonhalma). Másrészt – és ez is jelentős motiváló tényező lehet majd a jövőkép és a célrendszer kialakításánál a későbbiekben –, északról és nyugatról kizárólag frekventált tájegységek határolják a Rábaközt (Fertőmellék, Szigetköz, Sopron és környéke). Ebben a turisztikai környezetben kell tehát a tájegységet pozícionálni és – a stratégia ajánlásait is felhasználva, hasznosítva – a Rábaközt, mint a leendő frekventált turisztikai tájegységek egy újabb mozaikját, ebbe a rendszerbe beilleszteni. Nézzük tehát, hogy mit tartalmaz a Rábaköz turisztikai kosara? Ehhez jelen állapotban a következőkre támaszkodhatunk.

Kulturális- és örökségturizmus

Talán a legjobb adottságai a kulturális- és örökségturizmusban vannak a Rábaköznek.

Egyedi épített örökségek:

- Premontrei rendház – Csorna,
- Kapuvár belvárosa,
- Rábasebesi kastély,
- Mihályi kastély,
- Országosan védett műemlékek
- Bogyoszló, Szilsárkány népi építészeti emlékei.
- Árpád-kori templom – Árpás.
- Múzeumok, kiállítóhelyek, helytörténeti gyűjtemények.

Kulturális rendezvények:

- Teljesen egyedi jelentőségű, a legendaturizmus egyik hiteles eszköze a Hany Istók Fesztivál.
- Nemzetközi Néptánc tábor.
- A néptánc hagyomány négy pillére, Csorna, Kapuvár, Szany, Szil nemzetközi hírű művészeti csoportjaihoz kötődő események.

Fenti rendezvényekről és más, itt nem említett programokról is az mondható el, hogy jelenleg, jelen állapotukban igen-igen kicsi a turistacsalogató vonzerejük. Ez elsősorban azért van, mert nem épült ki mögójük egy jól felépített marketingkommunikációs gyakorlat.

Gasztroturizmus

Az egész Dunántúlon 11 olyan tájegység található, ahol a hagyományos magyar konyha megtalálható. Ebből hét térség a Nyugat-dunántúli régióban helyezkedik el. Ebből egy a Rábaköz. A Rábaköz szinte predestinált a gasztronómia és a turizmus összekapcsolására. Az emblematikus rábaközi perccel mellett számos más tájételek mögé építhető fel az a kultusz, ami behozhatatlan versenyelőnyt biztosít ezen a piacon. A gasztroturizmusban jónak mondhatók a tájegység adottságai. Elsősorban a szolgáltatás és a marketing területén kell jelentőset előrelépni. A HÍR program (Hagyományok-Ízek-Régiók) keretében közelmúltban regisztrált rábaközi perccel egy jó kezdőlépés ehhez a fejlődéshez.

Főbb gasztroturisztikai elemek a Rábaközben:

- Rábaközi perccel
- Kapuvári böllérmáj
- Bogyoszlói bárány
- Manufakturális tájételek, mint méztermékek, sajtok
- Húskészítmények
- Biotermékek
- Gyümölcslevek
- Disznóöléshez kapcsolódó helyi termékek

Aztán, ami még hiányzik, de igencsak beleillik ebbe a profilba és a háttérfeltételek is megvannak: rábaközi pálinka, rábaközi zöldség- és gyümölcslevek, rábaközi sör, rábaközi gyümölcsborok.

A gasztronómia köré örvendetes módon kezdenek kialakulni a **turistacsalogató rendezvények**. Ilyen rendezvények alakultak ki a következő tájételekhez kötődően: perccel (Páli), böllérmáj (Kapuvár), káposzta (Bágyogszovát), uborka (Markotabödöge), alma (Mihályi), hagyományos disznóölés (Vásárosfalu). De tervezik a krumpli és a gombóc ünnepét is. Többször volt a Rábaközben az elmúlt évben a biotermékekhez kötődő esemény is (Rábcakapi, Mihályi, Osló). Mindezek jól jelzik, hogy a tájegységben nem csak adottságok, hanem elképzelések, koncepciók, sikeres próbálkozások is vannak a gasztroturisztikai fejlesztésekre. Potenciálja alapján a Rábaköz már középtávon is a gasztroturizmus egyik ismert, jó nevű hazai fellegetvára lehet!

A tájegység **gasztroturisztikai** adottságainak kiaknázását a térségi **szálláshelyek** kapacitásszűkössége negatívan befolyásolja. A térségben vannak falusi turisztikai szálláshely szolgáltatások (pl. Városfalu, Szany, Szil, Dénesfa), amelyek jó kezdeményezések, ennél azonban többre lesz szükség.

Horgászturizmus

A térség bizonyos településein, (pl. Beled, Bogyoszló, Hövej, Rába menti települések), illetve azok közelében található horgászásra alkalmas hely: Rába, Kis-Rába, Beledi horgásztó, Vadosfa, Magyarkeresztúr, Rábaszentandrás, Maglóca, Edve, Babót, Szárföld). A **horgászturizmusra** van helyi, illetve régiós kereslet, de az infrastrukturális háttér nem mindenhol biztosított. A horgászturizmusra alkalmas településeken és az adott helyeken az infrastruktúra (stégek, esőbeállók, partszakaszok rendezése, stb.) fejlesztése, kiépítése kell annak érdekében, hogy versenyek lebonyolítására alkalmas telephelyek jöjjenek létre. A vizekben (folyók, tavak, bányatavak) gazdag Rábaközben a horgászturizmus révén a térség egyik erősségeként tud a tájegység turisztikai kínálatához hozzájárulni.

Falusi turizmus

A Rábaköz falusi turizmusa bevezetési szakaszban van. Az öröndetes, hogy a vendégéjszakák száma emelkedett az elmúlt években. A tájegységben pontszerű falusi turisztikai szolgáltatások vannak. A falusi szálláshely-szolgáltatás kapacitása alacsony. Az mindenképpen öröndetes, hogy jelenleg is többen tervezgetik olyan szolgáltatási egység kialakítását, amely rendszerelvű. Vagyis a szálláshely-vendéglátás-program hármában szándékoznak megvalósítani fejlesztéseiket. A vidéki turizmusban az agráradottságok jelenleg kevésbé érvényesülnek. Igaz, azon gazdák száma is kevés, akik magángazdaként, östermelőként folytatják ezt a tevékenységet. Jelenleg az alábbi helyeken működnek falusi, illetve magánszálláshelyek: Sobor, Bodonhely, Vág, Hövej, Vásárosfalu, Szany, Szil, Mihályi, Dénesfa, Szilsárkány, Csorna, Kapuvár, Barbacs, Fehértó, Bezi, Rábaszentandrás, Rábatamási, Rábasebes, Veszvény, Beled, Rábaszentmiklós, Enese.

Egészségturizmus, termálturizmus

A termálturizmus kapcsán a következő megállapítás tehető. A Nyugat-dunántúli régió a termálturizmus fellegrára. Nemzetközi jelentőségű fürdő Hévíz, Zalakaros, Sárvár, Bük. Országos jelentőségű fürdők közül 3 (Győr, Balf, Hegykő) már a Rábaköz szomszédságában van. A regionális fürdők közül 2 (Petőháza, Lipót) szintén a szomszéd térségben, 2 (Kapuvár – Flóra Termálfürdő, Csorna) pedig a Rábaközben található. (A csornai jelenleg nem üzemel.) Az egészségturizmus területén kiemelt (országos) jelentőséggel bír Kapuvár. A szárazszénsav-fürdőjének köszönhetően az érszűkületesek Mekkájaként is emlegetik a várost. Tekintettel arra, hogy a kapuvári és a csornai fürdők gyógyvizének gyógyászati értéke magas, jótékony hatással vannak a légúti megbetegedésekre, illetve egyes anyagcsere folyamatokra, indokolt ezen fürdők bővítése, fejlesztése. A Flóra Fürdő esztétikai élményét – és ez által vonzerejét is – nagyban emeli az ízléses virágdíszítés. A fürdő szomszédságában lévő virágkertetet pedig egyre több vendég keresi fel egyénileg és csoportosan is.

Vadászturizmus

A Rábaköz gazdag vadállománnyal rendelkezik (apróvad: mezei nyúl, fácán, fogoly, gerlék, nagyvad: őz, vaddisznó, gímszarvas), aminek a turisztikai hasznosítása, kiaknázása öröndetesesen fejlődik. A tájegység vadásztársaságaival, szolgáltatóival való

együttműködésben a vadászturizmus élénkítése a tájegység egész területén kínál lehetőségeket. Vadászturisztikai szolgáltatások, rendezvények létrehozása, a meglévők fejlesztése (pl. Szanyi Vadásznapi, Megyei Madarak és Fák Napja Bogyoszló). A térség erőssége a vadászturisztikai piacon érvényesül, és jelentősen hozzájárul az egyébként nem érzékeny turisztikai piac szereplőinek tájegységbe vonzásához.

Egyéb sportok:

- Rábaköz Rally
- Rábapatoná: nemzetközi versenyek lebonyolítására is alkalmas agárverseny-pálya
- Hajómodellezők – Kapuvár
- Repülőmodellezők – Pásztori

Vallási turizmus

Zarándok turizmusról egyértelműen beszélhetünk Osli és Szany esetében. A szakrális emlékek több településen kiemelt vonzerőt jelentenek. Közülük kiemelkedik a Premontrei Rendház Csornán. Sok településen található védett szakrális épített örökség: keresztek, szobrok, templomok, kálváriák¹².

Ökoturizmus

Adottságai okán a tájegységnek itt vannak elsősorban lehetőségei. A Rábaköz ökoturisztikai pozícionálása azonban még nem történt meg. A Rábaköz egyfajta ökológiai keretbe foglalt tájegység. Délről és keletről a Rába völgye határolja, ami Natura 2000-es terület. Északról pedig a Fertő-Hanság Nemzeti Park övezi, sőt be is nyúlik a tájegységbe. A Rábaköz jó néhány településen található valamely ökológiai érdekesség. A jelentősebb folyókák eleve kínálnak egy ilyen fajta lehetőséget: Rába, Répce, Rábca, Kis-Rába. De számos helyen van vizes élőhely, tó. Növénykertek, védett parkok, erdőrészek találhatók Szilsárkány, Dénesfa, Páli településeken.

A térség településein (pl.: Dénesfa, Edve, Vág, Rábakecöl, Kapuvár, Osli) található valamely természeti látványosság (pl.: Rába, Répce, Hanság), van érdeklődés a természeti és ökoturizmust kedvelők részéről.

1. ábra: A különleges madárvédelmi területek a Rábaközbe is benyúlnak (Forrás: www.natura.2000.hu)

A természeti látványosság megtekintésére lenne kereslet a természetközeli és az ökoturizmus keretében, de az érintett szereplők részéről gyenge az együttműködés és a közösségi

¹² Lásd: „Védett értékek a Rábaközben” c. munkaanyagot.

marketing. A természeti látványosság bemutatása az egyes szereplők (önkormányzatok, szolgáltató vállalkozások, az agroturizmus képviselői) közötti együttműködéssel megvalósítható. A tematikus és élményutakra épülő természeti és ökoturisztikai termékcsomagokhoz kötődő szolgáltatások kiépítése és bővítő beruházások létrehozásának, fejlesztésének támogatása válik szükségessé a következő időszakban. A tájegység egységesen, egy komplexebb szolgáltatási palettával tud megjelenni a természeti és ökoturizmust kedvelő szegmensben, amely egyértelműen pozicionálja a Rábaközt az ökoturizmus irányába.

Aktív turizmus

Kerékpáros turizmus

A kerékpáros turizmus még nem fedezte fel magának a Rábaközt. A táji-földrajzi adottságok speciális szegmensek irányába tud kínálatot nyújtani. A folyókkal határolt sík táj, az erdőkkel, rétekkel, mezőkkel szabdaltsága elsősorban a természetkedvelőknek nyújt lehetőséget, mintsem a kerékpáros teljesítménytúrázóknak. A kerékpáros turisztikai szolgáltatások még nem épültek ki, ez a következő időszak egyik nagy feladata lesz. Két nagy jelenleg zajló kerékpáros turisztikai fejlesztés mindenképpen iránymutató a tájegységben. Kapuvár Város Önkormányzatának Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Programja keretében megvalósuló projektje az egész Rábaközt rácsatlakoztatja a fertőzugi kerékpárhálózatra. Ez által lazul a tájegység ütközőzóna szerepe, javul a terület átjárhatósága. A térség másik projektje a Kapuvár-Beledi Kistérség és a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság közös fejlesztése. Ez a projekt észak-déli irányban, egészen Rábakecölig bezáróan hozza helyzetbe a kistérséget. A projektek megvalósulásával 2013-ra a Nyugat-Rábaköz a pedálos turisták számára versenyképes, magas színvonalú infrastruktúrát biztosít.

Lovasturizmus

A tájegység egyes településein (pl. Farád, Jobaháza, Barbacs, Bagyogszovát, Vág, Vitnyéd, Csorna, Kapuvár, stb.) van hagyománya a lótarásnak. Erre időnként épülnek turisztikai szolgáltatások is vállalkozói, illetve egyesületi alapon. A lovas egyesületek, illetve vállalkozások kellő együttműködésének hiánya, szervezetlensége okán, kielégítetlen a térség lakosságának hagyománytisztelőitől és lószereketől adódó lovasszolgáltatások iránti igénye. Az egyesületek és vállalkozások összefogásának, a lovas-pályák és lovas-utak infrastrukturális feltételeinek megteremtésére irányuló kezdeményezések támogatása lassan kezdődik meg a térség településein. A lovasturizmus jó lehetőséget kínál a lovashagyományok méltó ápolására a térség lakossága és a turisták számára. A fejlesztések révén megvalósuló lovas-pályák, lovas-utak bővítik a turisztikai kínálatot.

Természetjárás

A tájegység települései rendelkeznek a pihenő turizmusra jellemző vonzerővel. A települések természeti, ökoturisztikai adottságainak kiaknázását a falusi és ifjúsági szálláshelyek hiánya negatívan befolyásolja. A térség településein (pl.: Dénesfa, Edve, Vág, Rábakecöl, Kapuvár, Osló, Szilsárkány, stb.) található valamely természeti látványosság (pl.: Rába, Répce, Hanság), van érdeklődés a természeti és ökoturizmust kedvelők részéről. A térség öko-, pihenő, természetközeli turisztikai adottságaiban rejlő potenciál kiaknázásához szükséges a szálláshely kialakítása, bővítése (pl. falusi turizmus, ifjúsági szálláshelyek).

Vízi turizmus

A tájegység vízi turizmusa elsősorban a Rábával (Öreg-Rába) hozható összefüggésbe. A Rába rendkívül kedvelt a kenusok táborában. Ezen célcsoport megnyerése, itt tartózkodásának meghosszabítása és visszatérése érdekében a minimálisan elvárható szolgáltatások kiépítése szükséges az Öreg-Rába vonalában. A Rába mellett feltárásra vár még a Kis-Rába, a Répce és a Rábca vízi turizmusban játszott szerepe.

2.5. A vendégfogadás tájegységi feltételei

2.5.1. Elérhetőség, közlekedés

Az elérhetőség, megközelíthetőség alapvető turisztikai fogalom. A Rábaköz megítélése e vonatkozásban inkább kedvezőtlen. A két főközlekedési út (85-ös, 86-os) kelet-nyugat és észak-dél irányban szeli át a tájegységet. Szinte négy negyedre osztja a Rábaközt. A főutak mentén fekvő települések alkalmatlanok a falusi turizmusra, mivel a környezeti terhelés olyan magas, hogy a pihenni vágyóknak jó szívvel nem ajánlható. A Rábaközt behálózzák a negyedrangú utak, amelyek háttérül szolgáltatnának egyfajta kerékpáros turizmusnak, azonban ezek szinte kivétel nélkül rossz minőségűek. A két főút inkább veszélyeivel hívja fel magára a figyelmet. Az egész tájegység további fejlődésének kulcskérdése a két főközlekedési utat kiváltó M86-os és M85-ös gyorsforgalmi utak megépítése. Ez – úgy tűnik – mozaikszerűen valósul meg. Egy elkerülő szakasz megépítése Enese környékén már megvalósult. A negatív hatások által leginkább érintett település Csorna. A Rábaköz fővárosa méltatlanul sokat szenved ettől a környezeti terheléstől.

A Rábaközt jelenleg a tranzitforgalom érinti elsősorban. A célforgalom kevésbé meghatározó, és ez igaz a turisztikai ágazatra is. Ez az intenzív teherforgalom turizmusellenes. A stratégiakészítés időszakában halvány remény mutatkozik arra, hogy 4-5 éven belül talán kiszorulnak a kamionok a Rábaköz falvaiból. A tájegység a kerékpáros turizmusban ütközőzóna. A vendégbarát módon kiépített szigetközi, fertőmelléki (közte a fertőzugi) kerékpárutak „zsákutcába” torkollnak a tájegység határainál. Ebben komoly előrelépést jelent majd a Kapuvár Város Önkormányzata által a közeljövőben megvalósítandó határon átnyúló kerékpárút rendszer, ami a Fertőzugot köti össze a várossal, illetve a Rábaközzel. A Fertő-Hanság Nemzeti Park, illetve a Kapuvár-Beledi Kistérség közös projektjében további kerékpáros turisztikai szolgáltatások kialakítására, valamint a negyedrangú utakon kerékpárút kijelölésre kerül sor egészen Rábakecölig bezáróan. Ezen két fejlesztés már mérhető módon javítja a tájegység elérhetőségét, megközelíthetőségét és bejárhatóságát.

Légi közlekedésről nem beszélhetünk a Rábaköz vonatkozásában. Azonban érdemes figyelembe venni, hogy két jelentős nemzetközi repülőtér is található a tágabb térségben: Schwechat és Pozsony. A regionális jelentőségű Pér. Továbbá említésre érdemes még Fertőszentmiklós és Pusztacsalád. A Rába Vas megyei szakaszán található Kenyeri melletti volt katonai füves reptér turisztikai hasznosításáról egyelőre nincs hír.

A vízi közlekedés turisztikailag a Rába folyón rendelkezésre áll. Az ország szinte egyetlen vadvízi folyója a Rába. Sajnos a folyó rábaközi szakaszán kiépítetlen az infrastruktúra. Ez nem csak, hogy méltatlan egy Rábaköz nevű tájegységhez, de gátolja azt is, hogy a folyón

közlekedők megismerkedhessenek a partmenti településekkel, értékekkel. Ez annál is inkább fontos, mivel a víziturizmus résztvevői tudatos fogyasztók. A helyzetet tovább árnyékolja az időnként bekövetkező, Ausztriából eredő szennyeződés negatív hatása (Rába habzása).

A tájegység vasúti hálózata kedvezőnek mondható. Csorna jelentős vasúti csomópont, ahová (újra) öt irányból futnak be a vonatok. Ennek a turizmusban való kiaknázása jó lehetőség (pl. vasúti hajtány Pápa irányába, az ifjúsági és aktív turizmust kedvelők kiszolgálása). Meg kell emlékezni még az egykor működő gazdasági kisvasútról is, amely szinte pókhálószerűen volt jelen a kapuvári, hansasági térségben. Turisztikai szerepének feltérképezése, egy releváns szakasz rekonstrukciójának újragondolása folyamatban van.

2.5.2. Vendéglátás és szállás

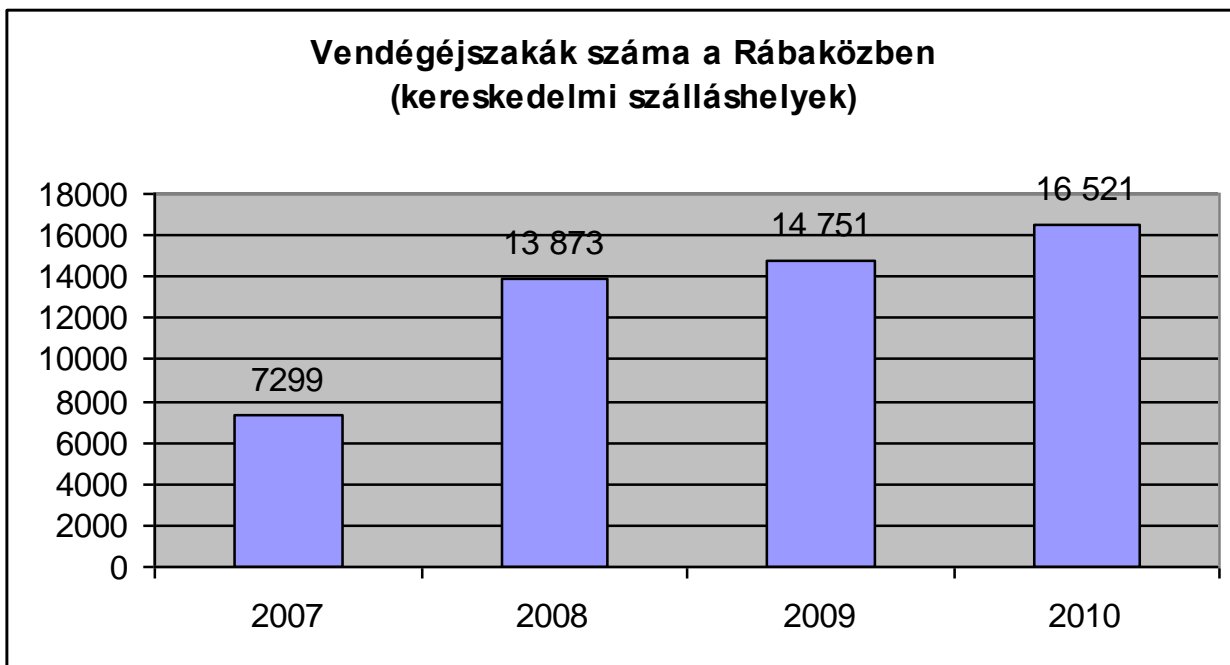
A turisztikai szolgáltatások két meghatározó pillére a szálláshely és a vendéglátás. A statisztikai adatok alapján egyértelműen kimutatható, hogy az elmúlt két évben nőtt a Rábaköz területén a vendégéjszakák száma. A kereskedelmi szálláshelyek forgalma 2008-2010 között éves bontásban.¹³

Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma a Rábaköz érintett településein 2008. év												
I -XII. hó. RÁBAKÖZ												
	Vendég			Előző év=100,0%			Vendégéjszaka			Előző év=100,0%		
	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes
Csornai Kistérség												
Csorna	103	716	819	97,2	102,4	101,7	197	1 026	1 223	89,1	99,9	98
Szany	27	49	76	39,7	34,3	36	55	77	132	31,1	32,9	32,1
Kóny	46	532	578	511,1	108,6	115,8	96	1 127	1 223	355,6	116,9	123,4
Bősárkány	61	603	664	57	181,6	151,3	168	1 059	1 227	101,8	202,5	178,3
Farád	251	1 443	1 694	358,6	530,5	495,3	644	3 137	3 781	480,6	501,9	498,2
Kapuvár-Beledi Kistérség												
Beled	68	422	490	50	129,4	106,1	136	1 044	1 180	63,6	127,2	114
Vitnyéd	35	31	66	70	129,2	89,2	36	31	67	56,2	129,2	76,1
Kapuvár	802	1 503	2 305	203	584,8	353,5	1 931	3 109	5 040	132,5	500,6	242,5
Téti Kistérség												
Nincs érintett település												
Györi Kistérség												
Nincs érintett település												

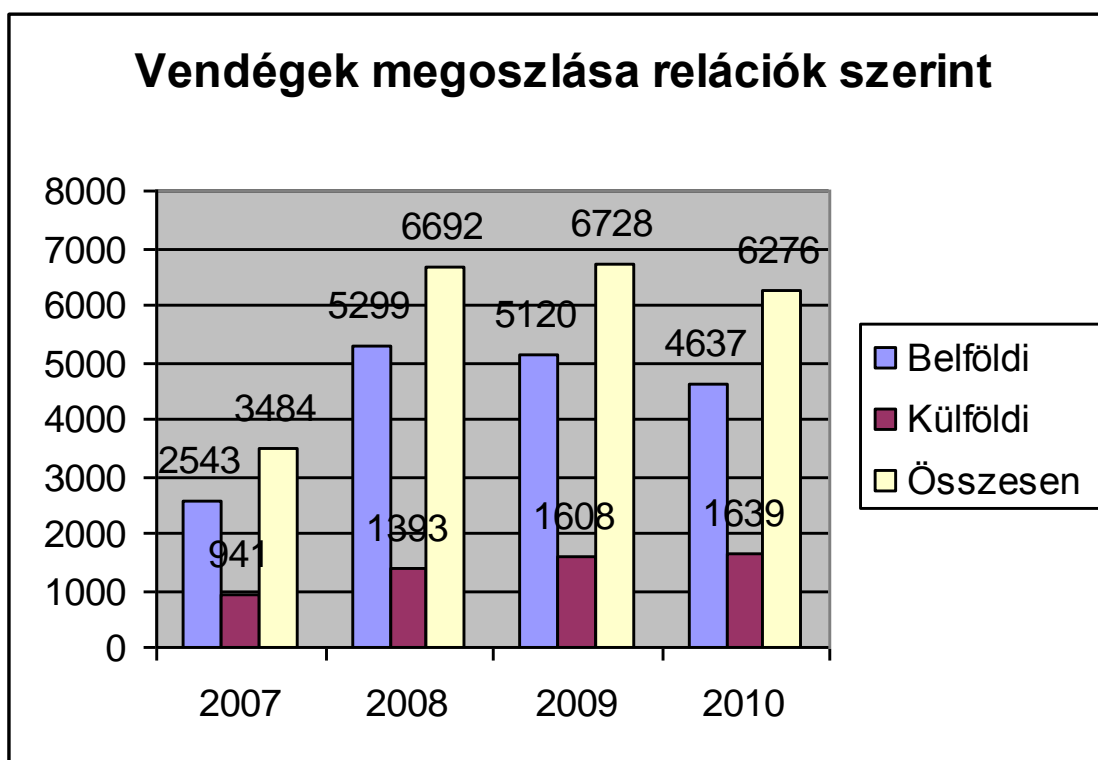
¹³ Forrás: Magyar Turizmus ZRt Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság (MT ZRT RMI)

Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma a Rábaköz érintett településein 2009. év I -XII. hó RÁBAKÖZ												
	Vendég			Előző év=100,0%			Vendégéjszaka			Előző év=100,0%		
	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes
Csornai Kistérség												
Csorna	104	704	808	101	98,3	98,7	222	1 081	1 303	112,7	105,4	106,5
Szany	32	83	115	118,5	169,4	151,3	55	159	214	100	206,5	162,1
Köny	59	571	630	128,3	107,3	109	88	1 229	1 317	91,7	109,1	107,7
Bősárkány	49	470	519	80,3	77,9	78,2	140	1 049	1 189	83,3	99,1	96,9
Farád	204	1 481	1 685	81,3	102,6	99,5	527	3 077	3 604	81,8	98,1	95,3
Kapuvár- Beledi Kistérség												
Beled	87	626	713	127,9	148,3	145,5	140	1 792	1 932	102,9	171,6	163,7
Vitnyéd	20	18	38	57,1	58,1	57,6	24	18	42	66,7	58,1	62,7
Kapuvár	1 053	1 167	2 220	131,3	77,6	96,3	3 492	1 658	5 150	180,8	53,3	102,2
Téti Kistérség												
Nincs érintett település												
Győri Kistérség												
Nincs érintett település												

Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma a Rábaköz érintett településein 2010. év I -XII. hó RÁBAKÖZ												
	Vendég			Előző év=100,0%			Vendégéjszaka			Előző év=100,0%		
	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes
Csornai Kistérség												
Csorna	99	889	988	95,2	126,3	122,3	217	1 430	1 647	97,7	132,3	126,4
Szany	114	62	176	335,3	74,7	150,4	682	80	762	1196,5	50,3	352,8
Köny	5	193	198	8,5	33,8	31,4	12	2 014	2 026	13,6	163,9	153,8
Bősárkány	48	663	711	98	141,1	137	108	2 710	2 818	77,1	258,3	237
Farád	270	1 194	1 464	132,4	80,6	86,9	790	2 226	3 016	149,9	72,3	83,7
Kapuvár-Beledi Kistérség												
Beled	6	679	685	6,9	108,5	96,1	6	2 222	2 228	4,3	124	115,3
Vitnyéd	29	73	102	145	405,6	268,4	34	73	107	141,7	405,6	254,8
Kapuvár	1 068	884	1 952	104,9	72,4	87,2	2 698	1 219	3 917	84,9	67,9	78,8
Győri Kistérség												
Nincs érintett település												
Téti Kistérség												
Nincs érintett település												

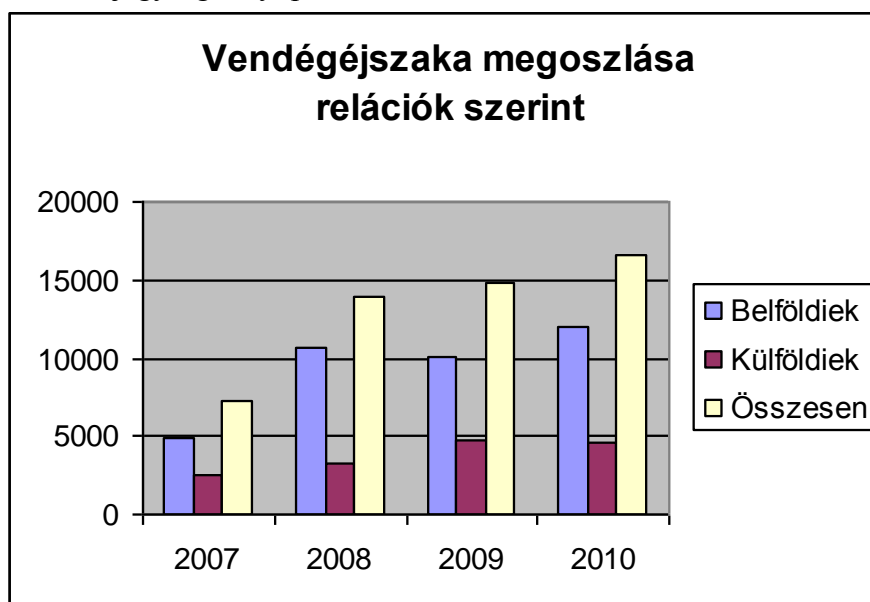

2. ábra Kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszaka forgalma a Rábaközben
(Forrás: RMI - saját grafika)

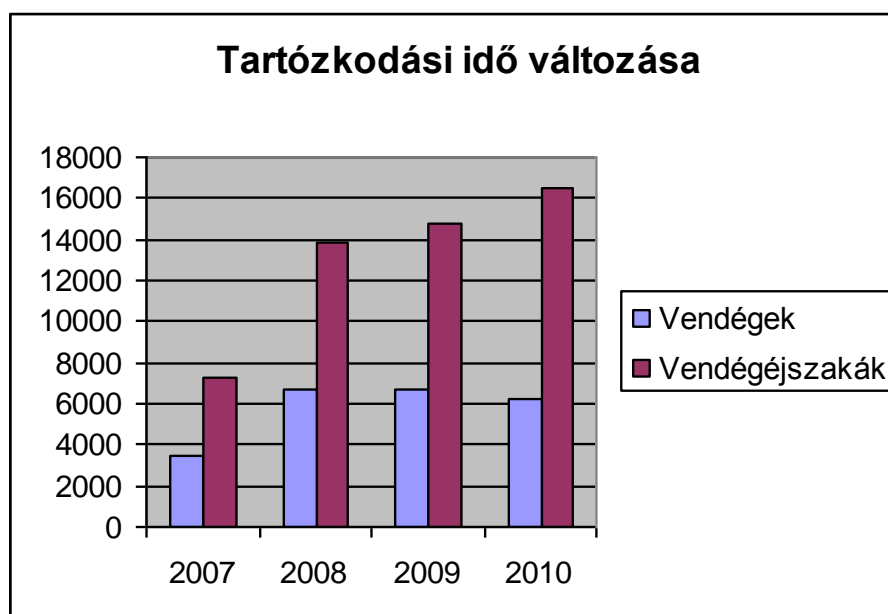

3. ábra A kereskedelmi szálláshelyek belföldi és külföldi vendégeinek megoszlása a Rábaközben
(Forrás: RMI - saját grafika)

A magán szálláshelyek, különösen a falusi turizmus is átalakulóban van a tájegységben. Az eddigi meglévő falusi porták mellé újabbak jöttek létre, köszönhetően az ÚMVP (Új Magyarország Vidékfejlesztési Program) Leader források jótékony hatásának is. Ezek további fejlesztése azért is indokolt, mivel a leghitelesebb módon tudja a tájegység arculatát visszaadni a maga hangulatával, a vendégasztal szolgáltatásával. Ez az a terep, ahol igazán megmutathatja magát a Rábaköz, hiszen itt van mód a szálláshelyek mellett olyan szolgáltatások nyújtására, mint a gasztronómia, az agrárium, a kulturális hagyományok, és mindezt színezve a tájegység helyi pénzével, a rábaközi tallérral.

4. ábra Vendégéjszaka megoszlása relációk szerint
(Forrás: RMI - saját grafika)

5. ábra A tartózkodási idő változása a Rábaközben
(Forrás: RMI - saját grafika)

A táblázat azt mutatja meg, hogy stagnáló vendégszám mellett a vendégéjszaka szám emelkedett. Vagyis az itt tartózkodási idő nőtt. Az egy főre eső vendégéjszaka 2007-ben 2,1 volt. 2010-re ez 2,6-ra emelkedett, ami kedvező tendencia.

Magán szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma 2008-ban								
RÁBAKÖZ ÉRINTETT TELEPÜLÉSEI								
	Szállás- adók	Férőhelyek	Külföldi	Belföldi	Összes	Külföldi	Belföldi	Összes
	száma		vendégek száma			vendégéjszakák száma		
Vág	2	14	0	50	50	0	103	103
Szilárszárkány	1	4	48	35	83	112	56	168
Csorna	17	107	6	392	398	69	6 191	6 260
Barbacs	1	8	0	0	0	0	0	0
Fehértó	1	10	0	40	40	0	97	97
Bezi	1	5	0	0	0	0	0	0
Rábaszentandrás	1	5	0	6	6	0	48	48
Rábatamási	1	10	0	0	0	0	0	0
Rábasebes	1	10	0	0	0	0	0	0
Kapuvári kistérség								
Veszvény	1	8	83	74	157	83	74	157
Beled	3	22	4	244	248	12	644	656
Vásárosfalu	1	9	0	19	19	0	19	19
Mihályi	1	3	1	5	6	2	10	12
Kapuvár	3	33	491	817	1 308	1 692	2 200	3 892

Téti kistérség								
Bodonhely	1	6	0	29	29	0	123	123
Rábaszentmiklós	0	0	0	1	1	0	1	1
Sobor	2	22	0	6	6	0	22	22
Győri Kistérség								
Enese	15	54	11	26	37	44	156	200

A vendéglátás vonatkozásában érezni az elmozdulást, az előrelépést. Az egyéni megmozdulások mellett köszönhető ez részben a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület tevékenységének épp úgy, mint a Győr-Moson-Sopron megyei Kereskedelmi és Iparkamara rábaközi szervezetének. A Rábaköz vendéglátós társadalma így egyénileg és szervezett módon is be tud kapcsolódni a tájegység turizmusába. Úgy tűnik, néhány vállalkozó már felfedezte a gasztronómiában rejlő vonzerőt, és tudatosan kezdi kiépíteni és hasznosítani az ebben meghúzódó piaci lehetőségeket. Fontos, hogy ez ne csak egy-egy – egyébként pénzügyileg – jól sikerült esemény legyen, hanem egy minősített, ún. garantált program. A vendéglátás speciális területét jelentik a falusi vendégasztal tájételei, a manufakturális gasztronómiai ínycsengések, az öko- és bioételek.

A főbb mutatószámok összesítve	2008
Szállásadók száma	53
Férőhelyek száma	330
Vendégek száma	2388
Vendégéjszakák száma	11758

Jelenleg úgy látszik, hogy a fentiekre való tekintettel a Rábaköz vendéglátásában rövidtávon is megteremthető a versenyképes turisztikai kooperáció az érintett szereplők között. Ehhez a partnerség mellett az azonos minőségre és aktív marketingre lesz leginkább szükség.

2.5.3. Épített örökség, településkép

Azt tartják, hogy a településkép, a településarculat az ott lakók lelkületének lenyomata. Bármely turizmus, de a vidéki turizmus főként nem képzelhető el rendezett utcakép, esztétikus porták, gondozott, zöld terek, ápolt virágoskertek, karbantartott köz- és magánépületek nélkül. (A Rábaközt járva néha-néha úgy tűnik, hogy egyes helyekre annak idején mintha mégsem ért volna el a „Tiszta udvar, rendes ház” mozgalom. A térség egészére azonban nem ez a jellemző!) Turizmust fejleszteni csak közösségi megközelítésből lehetséges és érdemes. A turizmus már csak ebből kifolyólag is csapatjáték! A tájegységbe érkező vendég nem csak a

szálláshely-szolgáltatóval, a vendéglátóssal, a programszervezővel, hanem az ott lakókkal, a térségben élőkkel is találkozik, érintkezik. Sőt, sok esetben kifejezetten törekszik erre. Úgy van ezzel, mint mi magunk is, ha elmegyünk egy másik térségbe, tájegységbe. Az ideérkező vendég tájat, embert, környezetet akar érzékelni, törekszik az interakciókra.

A Rábaköz épített öröksége gazdag. Kastélyok, emlékművek, templomok, keresztek, szobrok, műemlékek, a népi építészet megannyi tárgyi emlékei maradtak fenn. Mindezek a tájkultúra kiemelkedő darabjai, amit nem csak megőrizni, hanem bemutatni is érdemes. Örvedetes megfigyelni, miként gyarapodnak a rábaközi településeken a tájházak. Ezek létrehozásában, megújításában, fenntartásában mindig valamilyen közösségi összefogás húzódik meg. Az értékmentésnek, értékmegőrzésnek, az értékteremtésnek ilyen formán tehát közösség-szervező ereje van. Ez olyan mentális háttér, amit az ideérkező vendég azonnal érzékel és mély, pozitív nyomot hagy benne.

A Rábaköz épített öröksége:

A Rábaköz 51 településén található védett épület, műemlék. Mindössze 13 faluban nincs védett épített örökség.¹⁴ Az egyes települések védett építészeti örökségét a tanulmány melléklete címekkel együtt tartalmazza.¹⁵ A védett épületek nagyobbik része gondozott, jól karbantartott épület.

2.5.4. Környezeti háttér

A Rábaköz adottságai kifejezetten jók a környezeti háttérét illetően.¹⁶

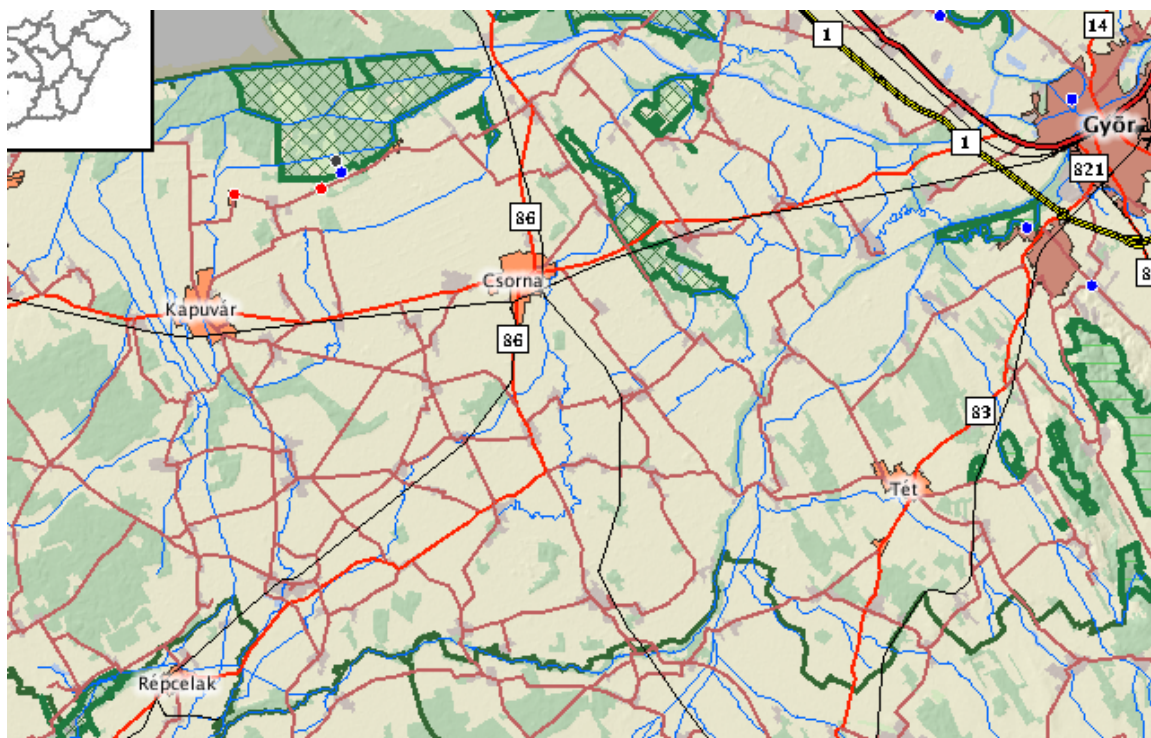
A Nyugat-dunántúli régió egyik meghatározó környezeti arculattal rendelkező kistája a Rábaköz. Makroklimája mérsékelten hűvös, az ország közepesen csapadékos régiói közé tartozik. Az uralkodó szélirány az északnyugati, északi. Tengerszint feletti magassága még a ritkán előforduló enyhe dombhátakon sem haladja meg a 130 m-t.

---

¹⁴ A lista összeállítására 2011. augusztusában került sor.

¹⁵ A lista az országos és a helyi védettséget is magában foglalja. Forrás: www.muemlekem.hu

¹⁶ Forrás: Helyi Vidékfejlesztési Stratégia 2011 (Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület, Pannónia Kincse Leader Egyesület)

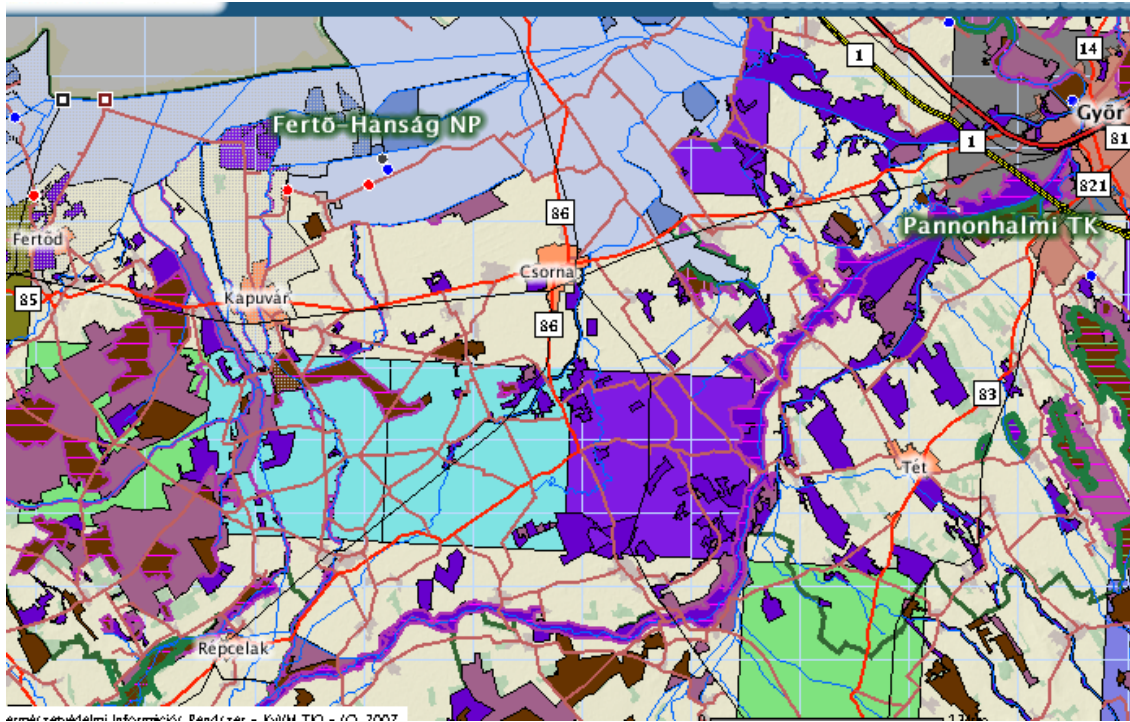
6. ábra A Rábaköz felszíne
(Forrás: www.geo.kvvm.hu)

Jelentősek a felszíni vízfolyások. A Rábaköz a Rába, valamint a Répce, Kis-Rába (Rábca) által lehatárolt, folyók által feltöltött, majdnem teljesen sík vidék. A vízfolyások többsége szabályozott, mégis fontos menedékként szolgálnak a vízi élővilágnak. A Rábaköz alapkőzetét az Ősrába vastag kavicstakarója alkotja. A rekultivált bányatavak környékén vízi élővilág alakult ki, a tavakat horgászok vették birtokukba. Kiemelkedő természetvédelmi jelentőséggel bír a Király-tó és a Barbacsi-tó.

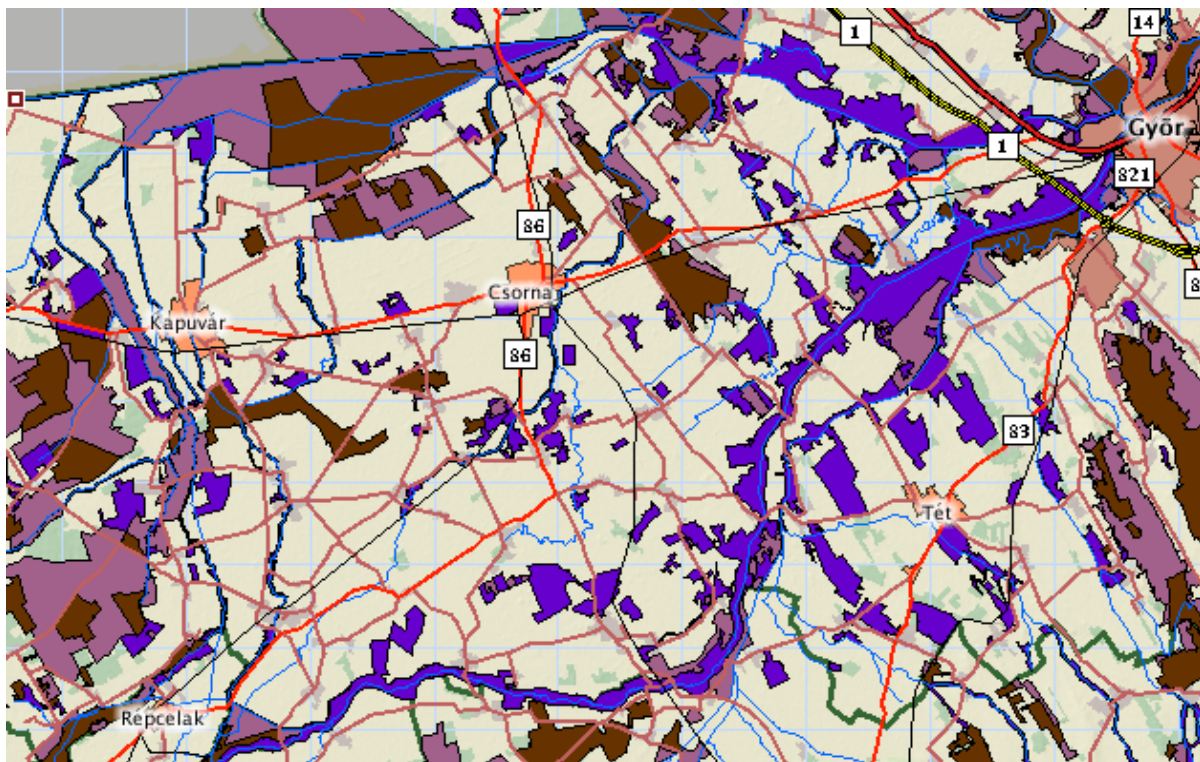
Felszín alatti vizekben is gazdag a Rábaköz. Közép-Európa legnagyobb édesvízkészletének egy része a Rábaköz kavicstakarója alatt található. Sok településen fellelhetők a régi artézi kútak, jó részük önmagától tör a felszínre. Némelyik kút ásványvíz minőségű vizet rejt. A Rábaköz elérhető mélységben gyógyhatású termálvízzel is rendelkezik. A felszín alatti vizek tisztaságát az intenzív mezőgazdaság, a térség csatornázatlansága, és a kavicsbányászat veszélyezteti.

Talajok: A Rábaköz változatos talajokban. A magasabb részeken csernozjom barna erdőtalajok, a vízfolyások mentén általában réti talajok és öntéstalajok fordulnak elő. Ezek mezőgazdasági termelésre kiválóan alkalmasak. A mélyebb fekvésű területeken láptalajokat találunk. A talajok szennyezettsége nem jelentős, kockázatot a mezőgazdasági szennyezések és a kommunális szennyvíz kezeletlensége jelentenek.

Környezeti értékek: A tájegységet lépten-nyomon tágas, zöld rétek, legelők és szántóföldek váltakozása jellemzi. Az egyöntetű sík tájképet fasorok, facsoportok tarkítják, kisebb ártéri erdők és vízparti fűzesek törik meg. Több természeti terület „Rábaköz” néven szerepel a közösségi védelem alá tartozó Natura 2000-es területek listáján.

7. ábra A Rábaköz ökológiailag érintett területei
(Forrás: www.geo.kvvm.hu)

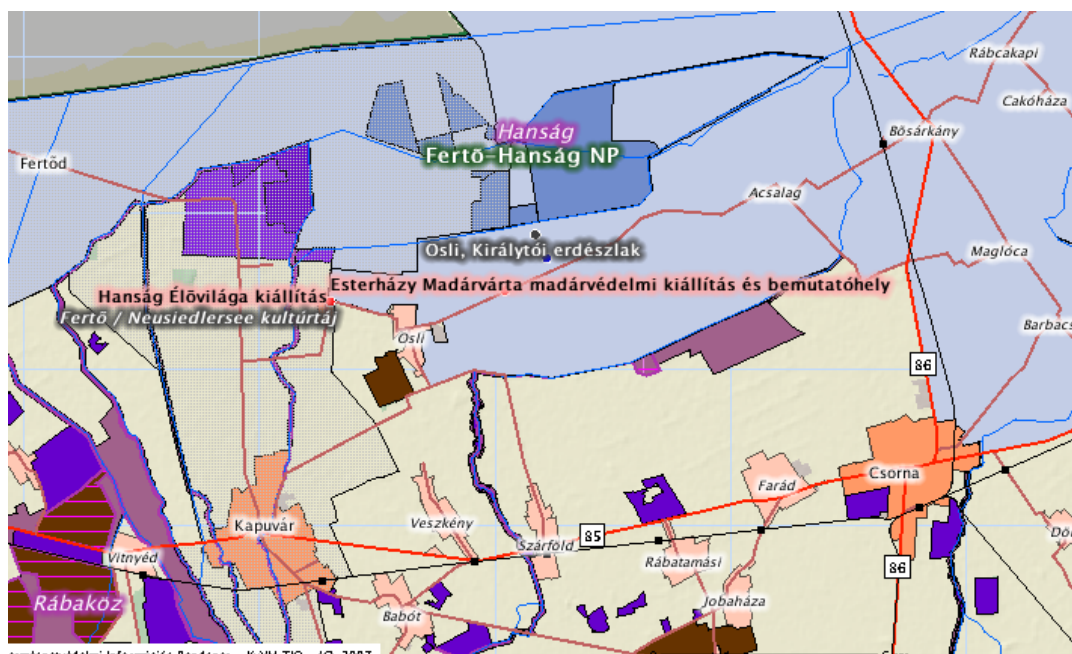
8. ábra A Rábaköz ökológiailag érintett frekvenciált területei
(Forrás: www.geo.kvvm.hu)

Levegő minősége, zaj- és rezgésterhelés: A Rábaköz levegőminősége alapvetően jó, szennyező gyár, erőmű nincs a térségben. A 85-ös és a 86-os számú főútvonalak mentén (különösen Csornán) jelentős a zaj és rezgésterhelés, benzingöz, ólom és por szennyezi a levegőt. Egyes településeken, vagy közelében jellemző az életvitelszerűen folytatott burkolt színesfémek kinyerésekor a gumi és műanyagok égetéséből származó levegőszennyezés.

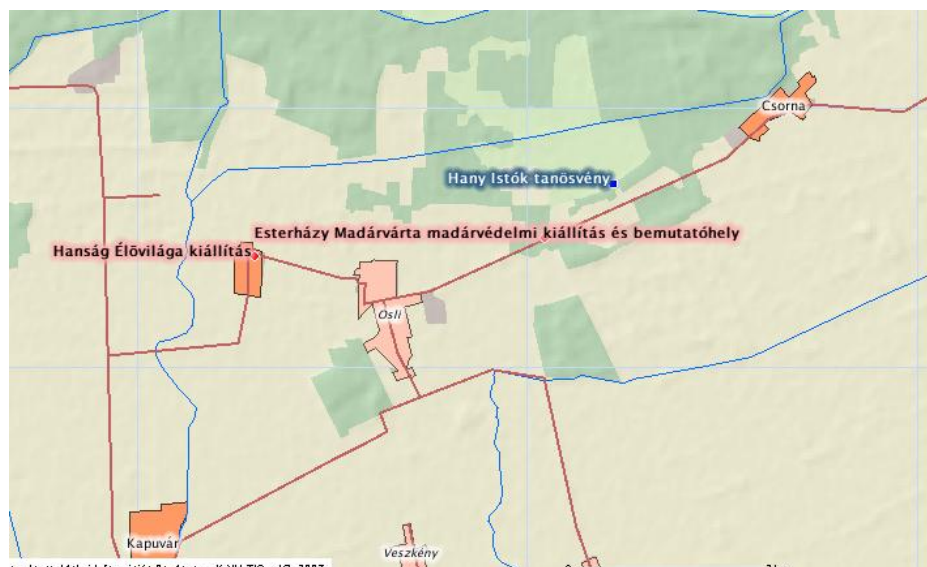
Szennyvízkezelés: A rábaközi kistelepülések szennyvízhálózat ellátottsága nem teljes. A kistelepülések külső segítség nélkül nem tudnak megbirkózni ezzel a roppant költséges beruházással. Megoldás lehet a természetközeli szennyvízkezelés.

Hulladékgazdálkodás: A hulladékgyűjtés minden településen 100 %-os, mégis a begyűjtött hulladék előkezelés nélkül lerakásra kerül. Sajnos a térségben sok helyen található illegális hulladéklerakók, tájsebek, rontva a természetes környezet megítélését.

A Rábaköz turizmusfejlesztése csak ökoorientált módon képzelhető el. A tájegységet egyaránt erre az útra terelik a meglévő környezeti értékei és a fenntartható gazdaság irányvonal.

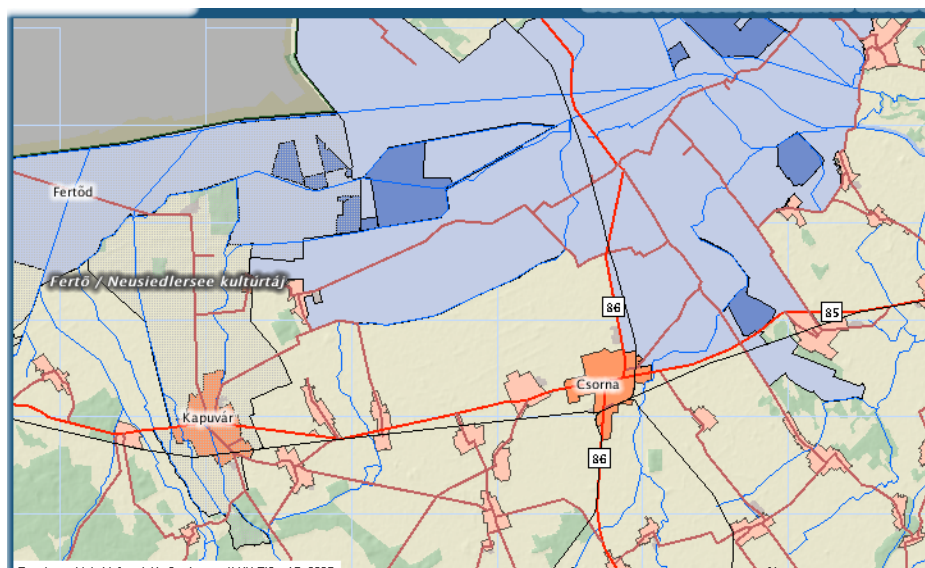

9. ábra Az ökoturizmusban leginkább érintett rábaközi területek
(Forrás: www.geo.kvvm.hu)

10. ábra Az ökoturizmus kiemelt térsége a Hanságban
(Forrás: www.geo.kvvm.hu)

A környezeti háttér vonatkozásában mértékadó, hogy több olyan adottság található a Rábaközben, amely a turizmus szempontjából kiaknázható. Ide tartoznak azok a hatályos önkormányzati rendelettel, illetve a jogelődök által *védetté nyilvánított* természetvédelmi területek, mint a Farádi Sarlay-kúria kertje, a Höveji-tölgyesek, a Rábapordányi Millecentenáriumi park. Ugyan kikerült az országos védelemből, de jelentőségében még ma is egyedülálló a Kisalföld volt ősgyertyános-tölgyesének egy 2 hektáros maradványfoltja Páliban. Ezt az ökokörnyezetet jól reprezentálják még a Rába ártéri erdői, a kastélyparkokban található növényvilág például Dénesfán, Rábasebesen.

11. ábra A Rábaközbe benyúló bioszféra rezervátum
(Forrás: www.geo.kvvm.hu)

2.5.5. Rábaközi közszolgáltatások

A közszolgáltatások a rábaközi turizmus kínálati oldalának olyan elemeit jelentik, amelyek növelik a vendégek elégedettségét, erősítik a pozitív kép kialakítását. Ezen közszolgáltatások egy részével a polgár már a döntéshozatal előtt is találkozhat (pl. on-line megoldások). Nem mindegy tehát, hogy ilyen eszközök egyáltalán rendelkezésre állnak-e, illetve, hogy milyen minőségben segítik a vendégek ez irányú igényeinek kielégítését. Ebben a vonatkozásban erős hiányosságok vannak a Rábaközben.

On-line tájékozódás/tájékoztató. Az egyik legfontosabb ilyen elem a tájékozódással, tájékoztatással függ össze. Jelenleg nincs egy olyan honlapja a tájegységnek, ahol a turisztikailag releváns információk egy helyen elérhetőek volnának: szálláshelyek, vendéglátási lehetőségek, programok, rendezvények, kiállítóhelyek, védett természeti és épített értékek, stb. A Rábaközt két jelentős főközlekedésű út is átszeli (85-ös és 86-os). Legalább ezeken az elérési pontokon érdemes volna köszönteni a látogatót, átutazót, hogy milyen térségbe érkezett!

Rendezvénykatalógus. Legalább a tájegységi szintű, valamint az azon túlmutató céllal megrendezett programok bemutatása, illetve ilyen rendezvények kifejlesztése (kiemelt turisztikai rendezvények, garantált programok¹⁷) szükséges.

Erősen hiányosak a **rábaközi információs pontok**, a turistáknak szóló információs rendszerek. A tájegységben sehol nem működik Tourinform Iroda és nincs TDM szervezet sem. Ez utóbbi pedig azért fontos, mivel a Rábaköz turizmusa nem lehet versenyképes **egységes irányítás** nélkül. Tematikus utak, tanösvények kialakítása most kezd erőre kapni.

Az aktív (kerékpáros, vízi) turizmushoz kötődő szolgáltatási minimum hiányosságairól máshol már említést tettünk. Meg kell emlékezni az autós vendégek **parkolási körülményeiről**, az **egészségügyi szükségletek** ellátásának hiányosságairól is.

Mindezeket már rövidtávon sem képes helyettesíteni semmilyen vonzerő látványa, élménye. A vendégben kialakuló attitűd, személyes beállítódás csorbát szenved ilyen alacsony szintű közszolgáltatások, hiányosságok miatt.

2.6. A rábaközi turizmus emberi erőforrás háttere

A Rábaköz fenntartható turizmusfejlesztése nem képzelhető el helyi szakértők alkalmazása nélkül. A tájegység turizmus-szervezettsége a motivált, a térségi értékeket, valamint a térségi összefogás fortélyait jól ismerő, a turizmusmarketing gyakorlatát alkalmazni tudó személyeken alapszik. A Rábaköz egyik legnagyobb gyengesége, hogy a tájegységben nincsenek **hivatásos turizmus-szervezők**. Szórványokban megvalósuló jó gyakorlatok

---

¹⁷ Garantált program az, ami rendszeres időközönként, kiszámíthatóan, azonos minőségben, gazdag tartalommal kerül megrendezésre. A Rábaköz legtöbb turizmust érintő eseménye még nem ilyen.

fellelhetőek, diaszporikus turisztikai szolgáltatói együttműködésekről lehet tudni, de átfogó, jól működő rendszer nincs a Rábaközben. Ennek megfelelően a fejlesztések sincsenek összehangolva. Természetesen egy most megvalósuló bármely beruházás komoly hozzáadott értéket jelent a tájegységben, hiszen a szolgáltatásokban híján van a Rábaköz. Az improvizáció azonban nem oldhatja meg tartósan a dolgokat. Középtávon ezen fejlesztések egyértelmű felfűzésére, összehangolására van szükség. Ez annál is inkább fontos, mivel nem elég létrehozni, megalkotni vonzerőket és arra felépíteni új szolgáltatásokat, hanem azok piaci bevezetésére is gondot kell fordítani. Itt pedig különösen érdemes csapatban gondolkodni, tehát a közösségi marketing eszközeit kell előtérbe helyezni. Bízató kezdeményezések vannak a fentiek tekintetében a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület turizmust erősítő célterületeiben és azok támogatásában.

Ugyanakkor azt is rögzíteni kell – és ez a felmérésekben, az interjúkban is számos alkalommal visszaköszönt –, hogy azokon a településeken, ahol felismerték a turizmusban rejlő lehetőségeket, sokat tesznek ezért, és jó irányba terelik a folyamatokat. A helyi, lokális együttműködés kiterjesztése a záloga a tájegységi turisztikai szinergia kiváltásának, a nagyobb léptékű fejlődésnek.

Fontos megemlíteni, hogy a turizmus komoly élőmunka igényes ágazat. Persze azt is érdemes figyelembe venni, hogy sok esetben szezonális a munkavégzés intenzitása. Ezért a Rábaköz gazdaságának ezen ágazata előnyben kell, hogy részesítse az ún. atipikus, részidős, szezonális foglalkoztatást, beleértve magát a távmunkát is. Másrészt a vidéki turizmus hozzáadott értéket jelent a foglalkoztatásban. A turizmus részarányának növelése a kormányzati szándék kiemelt prioritása. Ezért is válik fontossá a helyi lehetőségek, esélyek és a makrokörnyezeti mozgások pozitív kimenetelű összehangolása.

Ha csak a szálláshely-szolgáltatással foglalkozó *magánszemélyeket* vizsgáljuk, azt látjuk, hogy mintegy 20 településen 53 ilyen szolgáltató tevékenykedik. A foglalkoztatásban (vállalkozásban) igazi nagy áttörést az egészségturizmus fejlesztése adhat esélyt. A Rábaköz jelenlegi helyzetét, vonzerejét, kínálati palettáját figyelembe véve az prognosztizálható, hogy – az előbbieket hiányában – inkább a kiegészítő jövedelemszerzés kategóriájába esik a turizmusból származó árbevétel.

2.7. A turizmus helyi szervezetsége

A Rábaköz turisztikai szervezetsége – a jelenleg meglévő hiányosságai ellenére is – egyértelműen pozitív jelzőkkel illelhető. Fontos rögzíteni, hogy a tájegység szervezetsége elmozdult a holtpontról és dinamikus erősödő tendenciát mutat. Ez alapvetően a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület¹⁸ jótékony hatásának tudható be. Az elmúlt években nem csak a források biztosításában, hanem különösen a közgondolkodás ilyen irányú alakításában hozott

---

¹⁸ Mindeztidáig a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület (RVE) az egyetlen tájegységi szintű fejlesztési szervezet. Ahhoz, hogy a térség gazdasági irányváltása szerves módon mehessen végbe, ehhez hasonló térségi együttműködésekre még mindenképpen szükség lesz. A közös platformok kialakítására jó kezdeményezés a Rábaközi Kerekasztal intézménye, amely az érdekeltek, érintettek közötti párbeszédet tudja felerősíteni.

nagy áttörést. Alapvetően ennek köszönhető, hogy a Rábaköz turizmusa bekerült a szakmai és a helyi társadalom köztudatába. Egyre több vállalkozó és magánszemély tervez turisztikai fejlesztéseket. A meglévő spontán együttműködések mellett a tudatos cselekvés válik mértékadóvá. Úgy tűnik, hogy a turizmusfejlesztés egyre többeknek jelent perspektívát és segíti a közösségfejlesztést.

A Rábaköz turizmusfejlesztésében az alábbi szervezeteknek van mértékadó szerepük:

- Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület¹⁹
- Pannónia Kincse Leader Egyesület
- Csornai Kistérség
- Kapuvár-Beledi Kistérség
- Téti Kistérség
- Győri Kistérség
- Alsó-Rába menti Faluszövetség
- Rába Szövetség

A fentiek közül – az utóbbi kettő kivételével – mindegyik szervezetnek van legalább egy olyan nyilvános, dokumentált fejlesztési koncepciója, amely érinti a vonatkozó földrajzi terület turizmusát is.

A két Leader szervezet nem csak koncepcióval tud iránymutatást adni, hanem – sajátos helyzetükből adódóan – anyagi eszközöket is képes a tájegységi turizmus fejlesztésére fordítani.

A Rábaköz turisztikai szervezetségében jelentős szerepet játszanak a kulturális és turisztikai egyesületek. Előbbiek a kulturális turizmus minőségfejlesztésében, utóbbiak pedig specifikus fejlesztési területek gondozásával fejtenek ki pozitív hatást. Különösen a Csorna, Kapuvár, Szany, Szil települések kulturális, művészeti csoportjait működtető civil szervezetek azok, amelyek már nem csak a tájegység vagy a megye, hanem sok esetben az ország határain túl is képesek figyelmet kiváltani.

A helyi (lokális) turisztikai szervezetség motorjai az önkormányzatok és a vállalkozások. Mindegyik szektor a maga területének megfelelően tud a turizmus fejlesztésében aktivitásokat kifejteni. Az önkormányzatok (települések) egyfajta kezdeményezőként tudnak leginkább jószolgálati tevékenységet végezni. Ők elsősorban az infrastrukturális háttérfeltételek biztosításában, a helyi aktivitások felkarolásával vagy éppen nagyobb turisztikai projektek megvalósításával tudnak újat alkotni. Számos jó példát látni erre vonatkozóan a Rábaközben. Ilyen többek között Hövej község ez irányú gyakorlata, Kapuvár város turisztikai és városrehabilitációs projektjei, a Kapuvár-Beledi Kistérség konzorciális formában megvalósuló aktív turisztikai fejlesztése, Szil Község Önkormányzatának tájházfejlesztése vagy éppen védett épített örökségek megújítása több településen.

---

¹⁹ Az Egyesület 2008-ban jött létre 3 szektor (települések, vállalkozások, civilek) közös együttműködésével. A jelenleg több mint 130 tagot számláló szervezetet 8 fős elnökség irányítja. A napi ügymenet bonyolítását egy 5 fős munkaszervezet végzi.

Szeretnénk jó példaként bemutatni azon településeket is, amelyek a **Helyi Vidékfejlesztési Stratégiában (HVS)** nyilvánosan hitet tettek a turisztikai terület fejlesztése mellett. Nézzük, melyek ezek a példamutató egymondatos helyzetelemzések, jövőképek, víziók.²⁰

Acsalag

- Annak ellenére, hogy jelenleg a feldolgozóipar a legnagyobb foglalkoztató, a település lehetőségei az agráriumban, de különösen a turizmus területén kínálkoznak. A település határában megvalósult vizes élőhely-rekonstrukció, a településen átvezető kerékpárút, a felszabaduló intézményi épületek, az öko-, aktív- és az ifjúsági turizmus területén kínálnak lehetőségeket.

Babót

- A település déli részén halastavak kerültek kialakításra üdülőterülettel, emellett Babótot érinti a kistérségi kerékpár hálózat is, számítani lehet a turizmus megjelenésére. A község Kapuvárhoz közel, 3 km-re fekszik, átszeli a 85-ös főút, és a vasút. A rendezési terv jelölt ki gazdasági övezeteket, melyek alkalmasak a munkahelyteremtő beruházások befogadására is.

Barbacs

- Az infrastruktúra minőségére talán legkevésbé érzékeny agrárium (biotermesztés elterjesztése, energiaerdők telepítése), illetve az agro- és ökoturizmus, a Nemzeti Park közelsége jelenti a legfontosabb előrelépési lehetőséget.

Beled

- A környék természeti adottságai, a településen lévő Barthodeiszky kastély lehetőséget nyújt turisztikai fejlesztések, közöttük konferencia-turizmus elindítására is, ezáltal növelve Beled mikrotérségi központi szerepét.

Bogyoszló

- A település turizmusorientált fejlesztése több irányban is elképzelhető. Elsősorban a turisztikai szolgáltatások kialakítása nyújt elérhető lehetőséget. A horgásztó kialakítása a "Kövecsesből" erősítheti az egész tájegységre jellemző karaktert.

Bósárkány

- A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban tervezett vizes élőhely-rekonstrukció lehetőséget ad egy, a közelében elhelyezkedő üdülőfaló kialakítására, amely mind a környék természeti, mind pedig a termásvíz-kincs kihasználását lehetővé teszi.

Cirák

- A település a vidéki élet, a falusi környezet biztosította nyugodt, de aktív pihenésre alapozó turizmus egyik bázisa lehet. Több olyan használaton kívüli ingatlan van, melyek idegenforgalmi célú kiszolgáló létesítményként is hasznosíthatók lehetnek.

Csorna

- Az elkerülő út megépítésével az ipari park betelepítése, a természeti erőforrások kihasználása, a gazdasági- és turisztikai szempontok figyelembe vételével.

Dénesfa

- A település természeti adottságaiból adódóan a turisztikai lehetőségek kihasználása, a horgászturizmus fejlesztése, a falusi turizmus támogatása, a vendégszálló bővítése az elsődleges cél.

---

²⁰ Forrás: A Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája 2008. A felsorolás nem érinti a Pannónia Kincse Leader Egyesület illetékességi területéhez tartozó 20 rábaközi települést.

Himod

- A település elsősorban a turisztikai területen képes adottságait kiaknázni. A nyugodt környezet kiválóan alkalmas a pihenéshez. A térség vadban gazdag terület, ami a vadászturizmus jó háttérfeltétele. A horgászat és a sportturizmus további esélyeket ad a településnek.

Hövej

- A falu jó háttérrel rendelkezik a turizmusfejlesztés irányába. Ezt segíti, hogy a településnek már van egy magas ismertségi foka a höveji csipke évszázados hagyományából eredően. A turizmus fejlesztése a szolgáltatások kialakításában és a vonzerőfejlesztésben kívánatos. Jó a település táji-természeti adottsága, földrajzi fekvése is.

Kapuvár

- Az Európában is egyedülálló szénsav-gázás kezelési eljárás, amely a minősített gyógyvíz és a Hanság természeti világa által nyújtott lehetőségekkel kiegészítve alapja lehet egy, a gyógyturizmusra épülő idegenforgalmi központ kialakításának, amely jelentősen hozzájárulna a város bevételeinek növeléséhez és új munkahelyek létrehozásához.

Mihályi

- A Dőry-kastély felújításával és turisztikai hasznosításával munkahelyek létesülnek, e szerepet erősíti a gyorsforgalmi út megépítése, amely út megépítése további fejlesztési lehetőségeket teremt a meglévő kavicsbánya és termálkút adottságainak kihasználásán keresztül.

Oslip

- Turizmus fejlesztése, kegytemplom látogatása, Fertő-Hanság Nemzeti Park közelsége, mezőgazdaság (jó termőföldek), horgász és csónakázó-tó kiépítése folyamatban van. (kb. 3,5 ha) nyugati határ közelsége, sok erdő és zöldterület által jó a levegő.

Rábakecöl

- A település földrajzi fekvése kiváló, hiszen a Dél-Rábaközben helyezkedik el közvetlenül a Rába folyó szomszédságában. A turisztikai fejlesztések a víziturizmus, a hagyományörzés, a népi kismesterségek irányába tud szolgáltatásokat kialakítani és kínálni

Rábasebes

- A jelenleg nem működő Széchenyi kastélyszálló működtetése, idegenforgalom fellendülése.

Szany

- A település elhelyezkedése, környezeti adottságai, lehetőséget nyújtanak akár az öko-, akár a kerékpáros turizmus fejlesztésére.

Vág

- Nyugodt, szép természeti környezet. A Rába-folyó közelsége, turizmus fejlesztése. Letelepülés ösztönzésével a lakosság szám megtartása, növelése.

Vásárosfalu

- Csendes, nyugodt, szép környezet. Aktív, civil élet. Magas színvonalú rendezvények, hagyományörzés (Vé-Feszt, Húsvéti bilickézés).

Vitnyéd

- Turisztikai potenciál az off-road versenyek minőségi, mennyiségi növelése, a csermajori sajtókultúra gasztronómiai, turisztikai kiaknázása, a jelenleg is ápolit néphagyományok megőrzésének erősítése, a településkép (paraszt-porták) megőrzése.

A fenti – egyébként 2008-ban megfogalmazott – elképzelések, leírások önmagunkért beszélnek. Az egyes önkormányzatok által megfogalmazott leírásokból több már eddig is megvalósult vagy a megvalósítása folyamatban van.

Vállalkozások, magánszemélyek

A vállalkozások (és a magánszemélyek) elsősorban a turisztikai szolgáltatások fejlesztésében érdekeltek. Ők azok, akik elsősorban a szolgáltatásokba fektetnek be, hiszen ebből nyerhető forgalom, jövedelem. Fejlesztéseikhez pénzügyileg az ÚMVP különböző célterületei is hozzájárulhatnak.

Összességében szükséges tehát rögzíteni, hogy a Rábaköz turisztikai szervezettségében van változás, mérhető az elmozdulás az elmúlt 2-3 évben. Ezek a folyamatok egyértelműen jó irányúak. A már most is meglévő megannyi szereplő és lelkes együttműködő mellett mégis érdemes meghatározni azt is, hogy mi az, ami alapvetően hiányzik a Rábaköz turisztikai szervezettségében! Ez nem más, mint a ***helyi turisztikai desztinációs menedzsment*** szervezet (HTDM).²¹ A Nyugat-Dunántúl régióban alakultak ilyen együttműködések az elmúlt években. Sajnos az erre a célra kiírt ROP-os²² pályázat a magas belépési indikátor²³ miatt nem tudott lehetőséget adni számos feltörekvő térségnek, így – mint a Rábaköz is – nem tudott ebbe bekapcsolódni. A rábaközi TDM létrehozása a versenyképesség, a minőségfejlesztés, a tájegységi turizmusgazdaság tényerésének alapvető feltétele. Nincs olyan térség egész Európában, amely sikeres lenne ilyen helyi együttműködés nélkül. Az ezzel kapcsolatos teendők a stratégia jövőorientált fejezeteiben lesznek bemutatva.

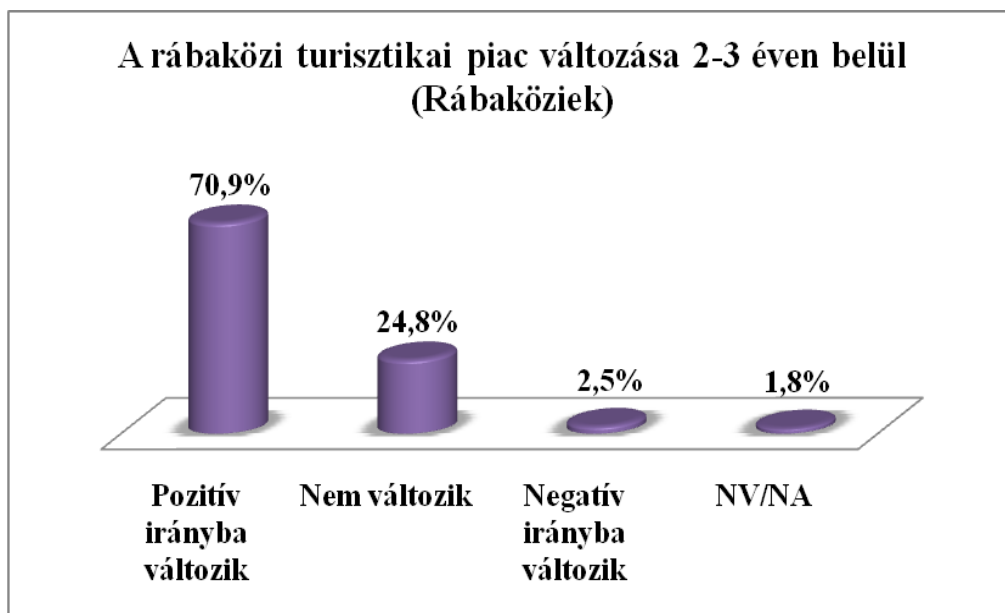
A jövőbeni várakozásokat jól mutatja a 2011-ben megvalósított felmérés alábbi grafikonja. A megkérdezettek több mint 70%-a pozitív forgatókönyvet vizionál a Rábaközben.

---

²¹ A TDM vagy annak lokális változata a HTDM olyan szervezeti forma, amely szakmailag magas fokon irányítja és működteti egy földrajzi terület (desztináció) turizmusát. A menedzsmentszervezet örökdió a belső kohézió fenntartásában, valamint a térség egyedi turisztikai értékeinek külső megjelenítésében.

²² ROP = Regionális Fejlesztés Operatív Program.

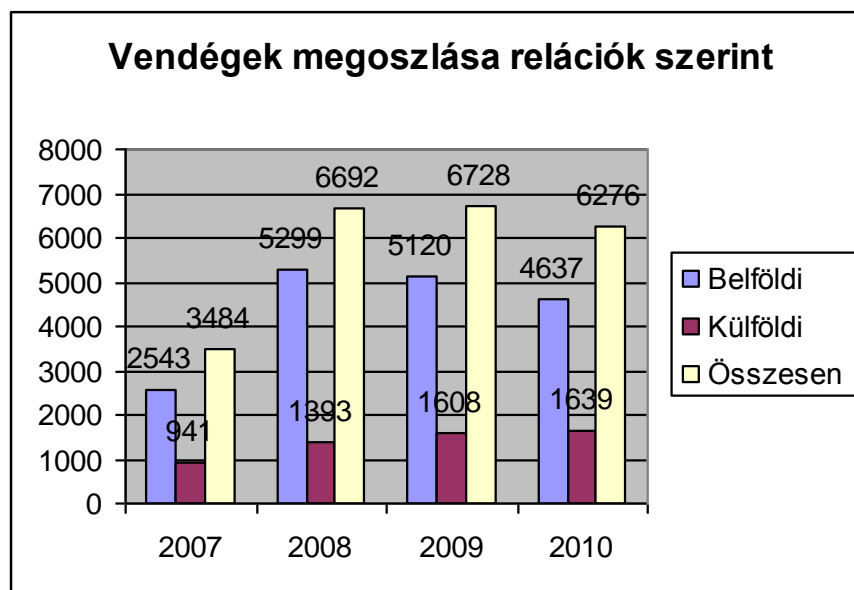
²³ Csak olyan térségek pályázhattak, ahol a vendégéjszakák száma elérte a 40 ezret, illetve az idegenforgalmi adó (IFA) legalább 5 millió forint évente.

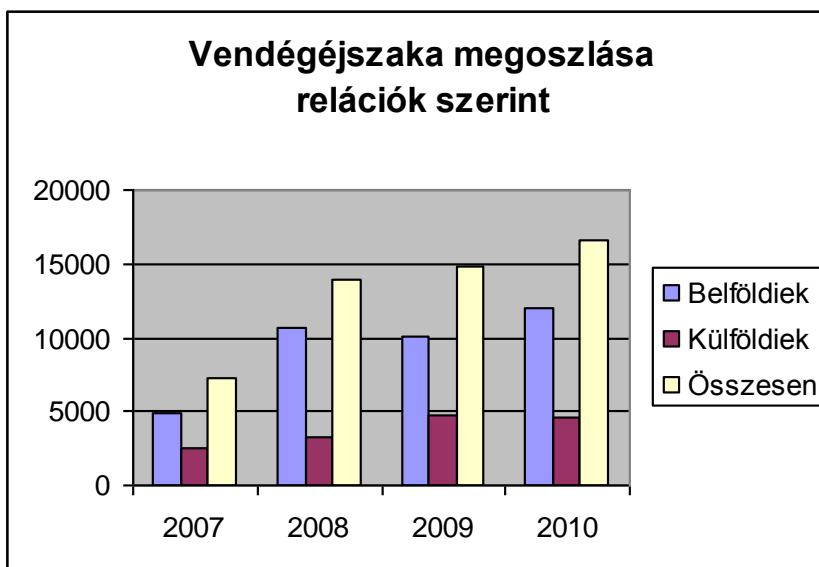
12. ábra: Várakozások a Rábaköz turizmusának jövőjét illetően
(Forrás: saját adatgyűjtés - 2011)

2.8. Turisztikai kereslet a Rábaközben

Ha a Rábaköz turizmusáról beszélünk, akkor elsősorban a belföldi turizmus az, ami releváns a tájegység számára. A 2007-2010-es adatokat vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a tájegységben a kereskedelmi és a magán szálláshelyekre érkező vendégek harmada a külföldi vendég. Az alábbi grafikon mutatja a külföldi és a belföldi vendégek számának változását a vizsgált években.

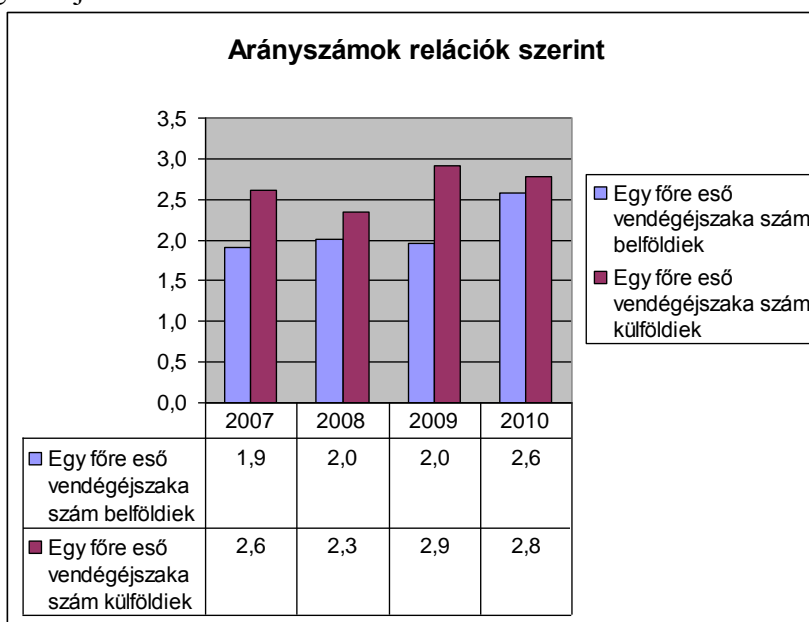

13. ábra: Vendégek megoszlása a Rábaközben belföld/külföld
(Forrás: MT Zrt RMI - saját grafika)

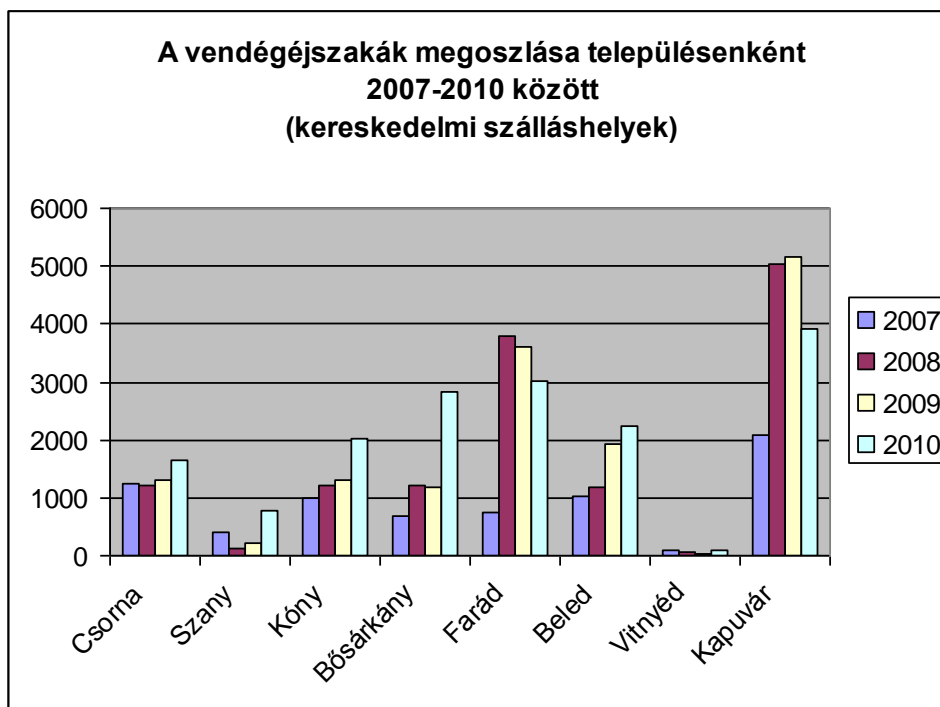
6. ábra: A vendégéjszaka megoszlása a Rábaközben
(Forrás: MT Zrt RMI – saját grafika)

Az egy főre eső vendégéjszaka szám változása (16. ábra) enyhén növekvő trendet mutat, miközben az is látható, hogy a külföldiek átlagos vendégéjszaka száma – ha kis mértékben is –, de rendre meghaladja a belföldiekét.

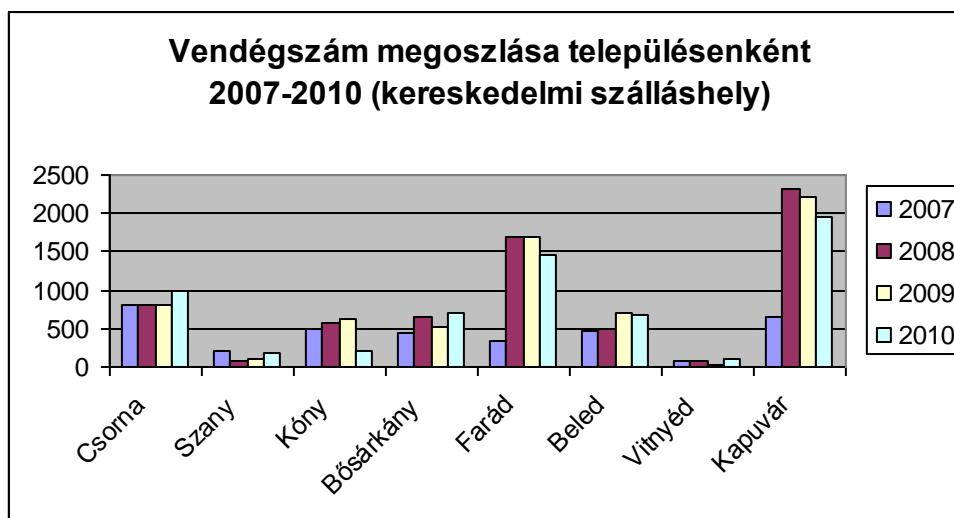

15. ábra: Az egy főre eső vendégéjszaka szám változása
(Forrás: MT Zrt RMI – saját grafika)

A kereskedelmi szálláshelyek esetében az alábbi településeken realizálnak a szolgáltatók vendégéjszakát: Csorna, Szany, Kóny, Bősárkány, Farád, Beled, Vitnyéd, Kapuvár (17. ábra).

16. ábra: Vendégéjszakák megoszlása településenként
(Forrás: MT Zrt RMI – saját grafika)

17. ábra: Vendégszám alakulása településenként
(Forrás: MT Zrt RMI - saját grafika)

Végezetül érdemes röviden áttekinteni a magyarországi (belföldi) utazási szokások változását. Három dolog azonnal szembeötlő. 1.) A turisták egyre inkább kitolják a döntéshozatalt. Vagyis az utazás tényleges kezdetéhez közelebb hoznak döntést arról, hová és mennyi időre szándékoznak elutazni. 2.) Inkább a rövidebb utazásokat helyezik előtérbe a hazai vendégek. Tehát nem a 2 hetes vagy időben azt is meghaladó utazások, hanem a hosszú hétvégék, a 4-5 napos pihenések irányába tolódott el a kereslet. 3.) Bizonyos célcsoportok esetében

felértékelődött a belföldi utazás. Esetükben hazai elkötelezettségről ugyanúgy beszélhetünk, mint akár arról a célcsoportról, akik – a rendelkezésre álló jövedelem csökkenése következtében – kiszorultak a drágább külföldi utakból és most a hazait választják. Nem feledhetjük, hogy az üdülési csekket váltó Széchenyi pihenőkártya továbbra is pozitívan járul hozzá a hazai vendégforgalom bővüléséhez.

2.9. A rábaközi turisztikai fejlesztések tapasztalatai, eredményei

A Rábaköz turizmusfejlesztése az elmúlt években pozitív irányt mutat. Úgy tűnik, hogy a vállalkozók részéről elindult a befektetési kedv. Ez nem kis részben köszönhető a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület ez irányú pályázati kiírásainak is. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Terv keretében a Rábaközben számos projektmegvalósításra került sor. Ez a Pannónia Kincse Leader Egyesület és a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület koordinációjában valósult meg.

A megvalósult fejlesztések egy jelentős része turisztikai szolgáltatásokat célzott meg: szálláshelyek kialakítása, bővítése, minőségfejlesztése, illetve vendéglátást érintő beruházások, továbbá programok, rendezvények megszervezése. Egy másik célterület a települések általános állapotát, a falvak esztétikai hátterét javította vagy olyan beruházások történtek, amelyek a turizmus számára is hasznosak.

Ezek mellett jelentős fejlesztések voltak, vannak folyamatban más európai uniós pályázati forrásokból is (pl. kerékpár-turisztikai infrastrukturális fejlesztések, vonzerőfejlesztések).

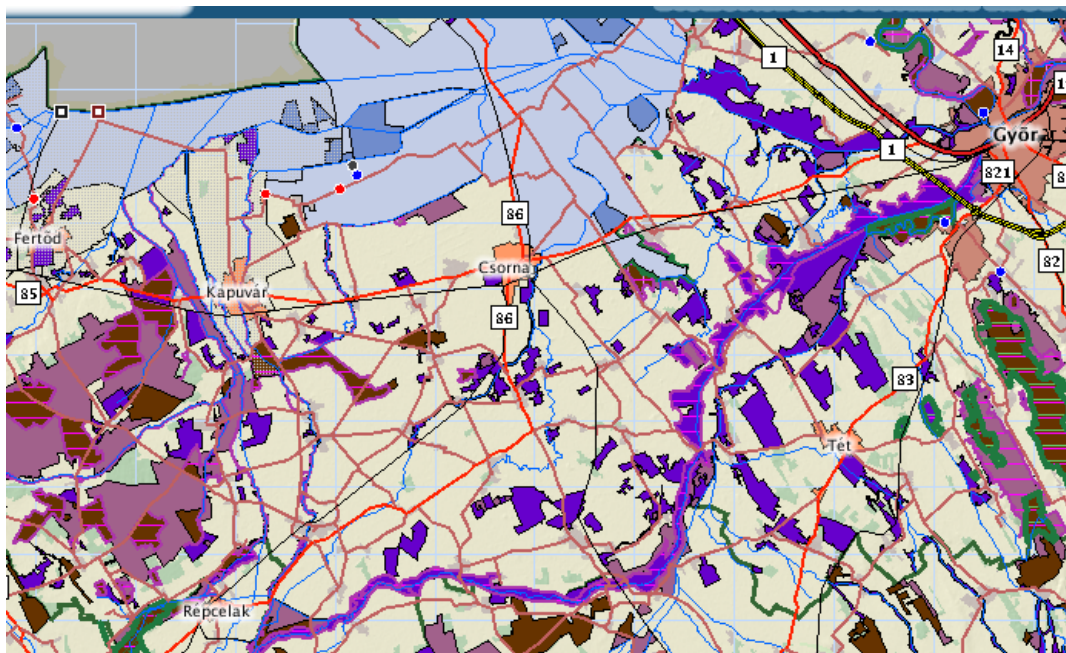

3. A Rábaköz turisztikai SWOT elemzése

A Rábaköz turisztikai SWOT elemzése a stratégiakészítés kutatási szakaszában is napirenden volt. A primer felmérés folyamatában mind a lakossági lekérdezésnél, mind az interjúk során érdeklődtünk a vélemények felől. A lakossági lekérdezés válaszai és elemzése a kvantitatív kutatási jelentésben elérhetőek. Az alábbiakban a begyűjtött információk és a szakértői vélemények alapján mutatjuk be a tájegység SWOT elemzését.

3.1. A tájegység turisztikai erősségei

- A Rábaköz „*kapu*” szerepe eléggé nyilvánvaló. A tájegység elérhetősége két főközlekedési útvonalon (85-ös, 86-os), valamint 5 irányból befutó vasúti pályán is biztosított. A térség a kelet-nyugat és az észak-dél közlekedési tengelyek metszéspontjában fekszik. Ez a földrajzi pozíció egészül ki természeti-táji adottságokkal. A földrajzi pozíció kapcsán azt is figyelembe kell venni, hogy a Rábaköz északon és nyugaton is frekventált turisztikai térségekkel határos. Keletről Sokoróalja kínál esélyeket az együttműködésre. A tájegységnek azonban alig vannak kapcsolatai déli irányba (Veszprém és Vas megyei területek). „Kapu” pozíciójából adódóan a Rábaköz folyamatosan „szem előtt van”. Vajon milyen emléknymot visz magával az átutazó? És mit tapasztal az, akinek célállomása a Rábaköz? Egyelőre leginkább csak átsuhannak a tájegységen. Mikorra lesz elérhető, hogy a tájegységbe belépő úgy érzi, hogy megérkezett valahová!
- Pozitív a ***Rábaköz ökológiai háttere***. Az egész tájegység egy ökológiailag védett bölcsőben fekszik. Északról a Fertő-Hanság Nemzeti Park nyúlik be a tájegységbe, de – ahogy ez az alábbi ábrán is látszik – még a Belső-Rábaközben is vannak szigetszerű védett területek. Másrészt délről és keletről a Rába völgye határolja a térséget. De bárhonnan is közelítjük meg a Rábaközt, annak határait csak védett területen keresztül lehet átlépni. A Rábaköz földrajzi határa ugyanis teljes egészében védett övezethez tartozik. Ez a Rába (Öreg-Rába), Répce, Rábca Natura 2000-es területének övezete. Ezt a gazdag biodiverzitást mutatja be a következő ábra.

7. ábra: Ökológiailag érintett területek a Rábaközben
(Forrás: www.geo.kvvm.hu)

Ehhez a biológiai sokszínűséghez tartozik még a tájegység növény- és állatvilága (biodiverzitás). A Rábaközben jó a levegő, csend és nyugalom van (leszámítva a két főközlekedési út mentén elhelyezkedő településeket). Ezek az adottságok összességében kedveznek az öko-, a gyalogos, a senior-, az ifjúsági- valamint a falusi turizmus kialakításához. A folyók (pl.: Rába, Rábca, Répce) és a tavak megléte elősegítik a horgász- és a víziturizmus (hajózás, kajak-kenu, vadvízi evezés stb.) kiépítését. Az erdők, ligetek pedig az eddig is kiválóan működő vadászturizmushoz járulnak hozzá.

- A **hagyományok, a népi és kulturális értékek** komoly versenyelőnyt jelentenek a Rábaköznek a turisztikai karakter megjelenítésében. A tájegység gazdag a hagyományörző és kulturális csoportokban, legyen az néptáncscsoport, dalkör vagy éppen lovas bandérium. A népszokások, a hagyományok, a népviselet, a néptánc, a népdalok, a népművészet, a néprajzi emlékek tárgyi elemei, de még a rábaközi falucsúfolók is számos esélyt kínálnak az egyediség kihangsúlyozásához. A tájegységben számos népi kismesterség (pl.: csuhéfonás, hímzés, fafaragás) is fellelhető, melyek komoly hozzáadott értéket adnak a térség turisztikai eszköztárához. Ezekre a turisztikai vonzerőkre különösen az alábbi ágazatok építhetnek sikeresen: kulturális-, ifjúsági-, és senior turizmus.
- Századokat fog át és mutat be a Rábaköz **épített öröksége**. A tájegységben található szakrális elemek (templomok, kápolnák, kálváriák, haranglábak) mellett kevés számú kastély és számos népi építészeti mesterremek is fellelhető. Külön fejezetet jelentenek a Rábaköz épített örökségében a keresztek, szobrok, monumentumok, síremlékek. A térség épített öröksége főként a vallási- és a kulturális turizmus fellendítését teszi lehetővé.

- A táji-természeti adottsághoz kötődik a **térség agrárorientáltsága**. A Rábaközben a mezőgazdaságban foglalkoztatottak részaránya messze meghaladja az országos átlagot, annak kétszerese. A tájegység előnyére válna a családi gazdaságok megerősödése, térnyerése, hiszen az agroturisztikai szolgáltatások elsősorban ebből a célcsoportból kerülnek ki. Az önellátó, gazdálkodó életmód bemutatása komoly turisztikai vonzerővé válhat. A fenti adottság hozzájárul az agroturizmus, valamint az aktív turisztikai ágazatok (pl.: lovas) kiépítéséhez, szolgáltatásbővítéséhez.
- A térség bővelkedik **tájételekben, tájtermékekben**, ami szintén visszautal a Rábaköz földjének eltartó-képességére. A Rábaköz a hagyományos magyar konyha egyik hazai fellelője.²⁴ Az erre utaló és az ezt kiaknázó turisztikai eszközök kifejlesztése és kínálata fokozatosan bővült az utóbbi időben és a kezdeményezéseknek nincs vége. A gasztronómiai értékek, mint például a rábaközi pereg, a kapuvári böllérmáj, a finom mézek, a házias sajtok és húskészítmények jó reprezentánsai ennek az erősségnek. A növényi és állati eredetű helyi termékek (tájételek) nem csak sajátos ízzel, hanem eredeti, egyedi hangulattal, az előállítás, készítés néprajzilag hiteles bemutatásával (pl. disznóvágás) is képesek megragadni a Rábaközbe betérő turistákat. Hasonlóan más helyi kismesterségek képviselőihez, a tradicionális tájételek készítői is egy olyan hagyományos manufaktúrális technológia és tudás birtokában vannak, amely ismeret (kompetenciakészlet) a nemzeti tudásvagyon részét képezi. Értékmegőrző, értékfenntartó szerepük ilyen módon pótolhatatlan. A Rábaköz ezen erőssége a gasztroturizmus fejlesztésében tud segítséget jelenteni.
- A térség **közbiztonsága** jó, amit a statisztikai adatok egyértelműen visszaigazolnak.
- A Rábaköz turisztikai pozícióját nagyban erősíti a **helyiek vendégszeretete, az itt élők erős identitása**. A tájegységben erős a rábaközi „mi tudat”. Ezt az erősséget a tájegységen kívüli véleménykutatásban lekérdezettek is egyértelműen így csatolták vissza. A vendégszeretet kiemelt szempont a tájegységi turizmus versenyképességében. Ahogy egy település egészének kinézete, állapota az ott lakók összességének szellemi-lelki lenyomataként jelenik meg, úgy a turizmusban sem csak a szolgáltató vállalkozó a tájegység „arca”. A Rábaközben élő valamennyi polgár empátiás hozzáállása, a személyes beállítódása (attitűd), fellépése mérhető hozzáadott értéket jelent ebben az üzletágban. Ehhez az erősségcsoportozáshoz tartozik a helyi társadalom szövetét adó jól szervezett civil mozgalom is. Nincs olyan település a Rábaközben, ahol ne volna legalább egy ilyen szerveződés. A vezető településeken (Csorna, Kapuvár) több tucat ilyen közösség működik.

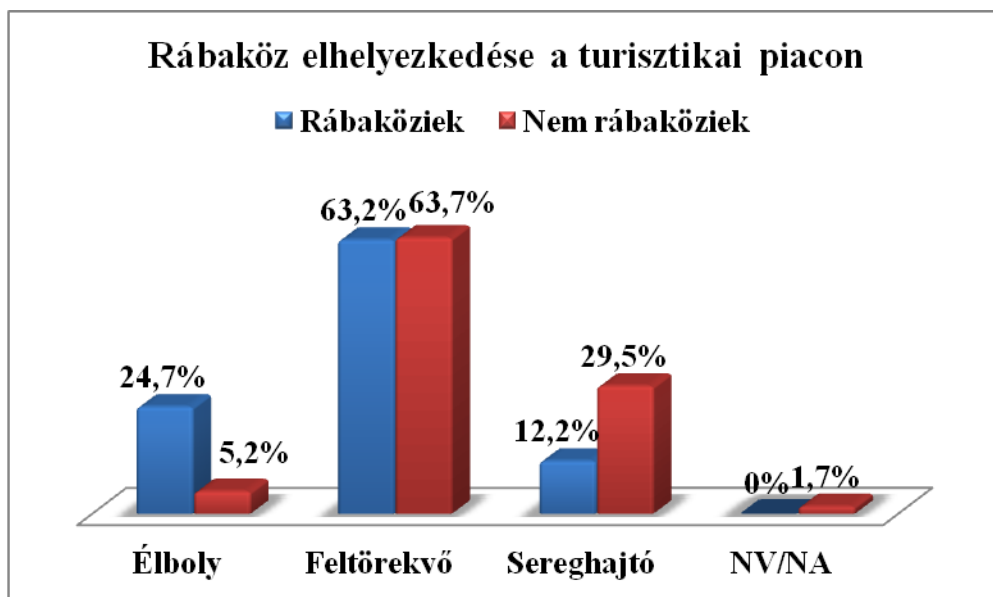
Az előbbihez hasonlóan inkább mentális (beállítódásbeli) erősség az, hogy erősödik, feljövőben van a **turisztikai kezdeményezőképeség, a pozitív gondolkodás**. Szinte dinamikusan nő azok száma, akik a turizmusban látják vagy vélik látni az egzisztenciaépítés, a továbblépés esélyét. Az anyagi tőke, a pénzügyi források rendelkezésre állása bizonyosan a turizmusfejlesztés motorjának vázát adják, de az üzemanyagot az egyéni és csoportos lelkesedés, az elkötelezett, következetes kiállás fogják biztosítani. A kreatív, innovatív megoldások és a tudatosan választott technológiák tehetik egyeduralkodóvá a rábaközi turisztikai

---

²⁴ Szigeti Andor: Népi konyha. Dunántúli tájak ételei, Mezőgazda Kiadó, 1999.

szolgáltatásokat a piaci versenyben. „Csak azok a tisztán pozícionált térségek lehetnek sikeresek, amelyek tudatában vannak erősségeiknek és megfelelő módon alkalmazzák a marketing és a PR eszközszerkezeit.”²⁵ Úgy tűnik, ebben a pozitív gondolkodásban nincs, nem lesz hiány a Rábaközben.

- Ugyancsak jelentős erősségszerepet a turizmust is érintő *pályázási hajlam* pozitív irányváltása. Ez már most erőssége a Rábaköznek. A tájegység turisztikai szolgáltatásai csak a vállalkozói fejlesztések megvalósulásával lehetnek sikeresek.
- A fentieknek köszönhető, hogy a Rábaköz a sereghajtó kategóriából a *feltörekvők táborába* küzdötte fel magát az elmúlt években. A tájegység bizonyos területeken ugyan még mindig az ütközőzóna szerepét játssza (pl. kerékpárral biztonságosan alig-alig átjárható), de már egyértelmű, hogy nincs turisztikai vákuumban a Rábaköz. Ezt valamennyi most megvalósított felmérés is visszaigazolja, amint azt az alábbi ábra is mutatja. A 20. ábra ezt a megítélést vázolja fel a rábaköziek és a Rábaközön kívüliek véleménye alapján. Az „élboly” és „sereghajtó” kategóriák megítélése a két minta véleményében jól elkülöníthető,²⁶ de a „feltörekvő” szerep pozícionálása mindkét minta esetében egyértelmű képet mutat.

19. ábra: A Rábaköz pozíciója a turisztikai piacon
(Forrás: saját adatgyűjtés - 2011)

3.2. A Rábaköz gyengeségei a turizmusban

A Rábaköz turisztikai gyengeségei vonatkozásában utalni szükséges jelen stratégia egyik korábbi fejezetében írottakra is (3.4. Turisztikai kínálat a Rábaközben). Az ott rögzítettek fenntartása mellett itt további ilyen tényezők bemutatására kerül sor. Az általánosságban

²⁵ Nyugat-Dunántúl Turisztikai Régió Turizmusfejlesztési Stratégiája: 2007. 31. p.

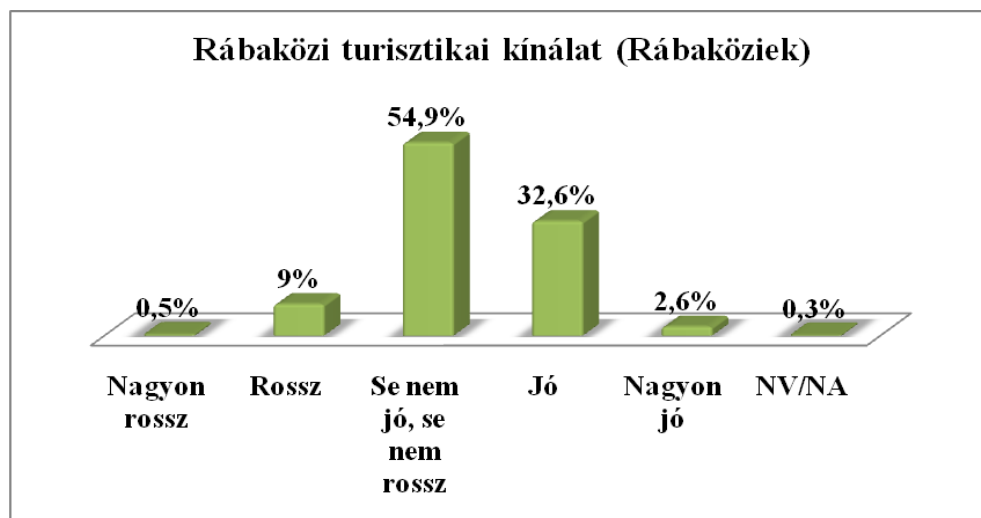
²⁶ A témáról további elemzés található a „Kvantitatív kutatási jelentés” c. dokumentumban.

turisztikai „triád”-nak nevezett elemek²⁷ harmonikus fejlesztése létkérdés a tájegységben. Az adottság-vonzerő, a turisztikai infrastruktúra állapota, illetve a turisztikai szolgáltatások sokszínűsége és minősége egyértelmű versenykérdés. A három pillér egyikével sem lehet azonban előrohanni, leginkább a kiegyensúlyozott fejlesztés célszerű. Ha eddigi önmagához mérjük a Rábaközt ezeken a területeken, akkor mindenképpen dokumentálható a pozitív elmozdulás. Ha a versenytárs térségekkel vetjük egybe, akkor még mindig jelentős lemaradásról beszélhetünk.

- A tájegység meglévő **adottságai nincsenek kellően kiaknázva**. A Rábaköznek jelentős potenciálja van az aktív turizmusban (különösen lovas és vízi turizmus), a gasztroturizmusban, a termál- és egészségturizmusban, a falusi és agroturizmusban. Ezek mindegyike fejlesztés- és forrásigényes terület.
- A **turisztikai infrastruktúra** nem áll rendelkezésre oly módon, hogy arra, továbbá az adottságokra/vonzerőkre egy egységes szolgáltatási rendszert lehessen felfűzni. Hiányosak a kerékpárutak, nincsenek kiépített Rába-parti kikötők, kevés a lovasbázis.
- A jelenlegi rábaközi **szálláshely kapacitás szűkös**. Egy-egy nagyobb rendezvény esetében már most sem lehet elhelyezni az ideérkező vendégeket. A kereskedelmi és a magán szálláshelyek további fejlesztése, bővítése és minőségfejlesztése indokolt.
- A térségben hiányzik a **garantált programok** intézménye. Az azonos időpontban, magas szakmai tartalommal, professzionális módon megvalósított események turisztikai kifejlesztése és megtartása nem csak az ilyen egyedi rendezvények, hanem az egész tájegység belföldi piacon való promotálásának is jó eszköze. Meg kell alkotni a Rábaköz turisztikai vezérprogramjait, amit szolgáltatási csomagba ágyazva lehet népszerűsíteni. A Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület Leader programjának kiemelt turisztikai rendezvények célterülete ennek egy jó irányú, kezdő lépését jelenti.
- Általában **a turisztikai szolgáltatások** – a szálláshely-szolgáltatást is beleértve – **diaszporikusak, pontszerűek** a Rábaközben. A tájegység még nem érte el azt a „kritikus tömeget” a turisztikai szolgáltatásokkal, amivel már lehetséges egy robbanásszerű eredményt megvalósítani. A primer kutatásban megkérdezett rábaköziek véleménye mutatkozik meg a következő ábrán. Egy 5 fokozatú skálán 55%-ban közepesre értékelték ezt a kínálatot és további több mint 32 % jónak.

---

²⁷ Adottság-vonzerő – infrastruktúra – turisztikai szolgáltatások adják a fejlesztés pilléreit.

20. ábra: A Rábaköz turisztikai kínálatának megítélése
(Forrás: saját adatgyűjtés - 2011)

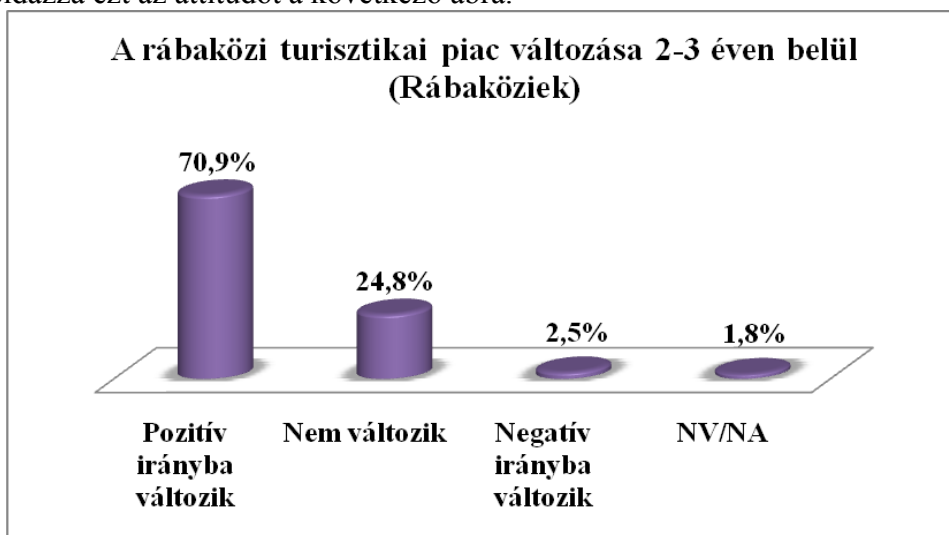
- Akut problémát jelent a **közlekedési infrastruktúra** állapota, valamint a 85-ös és a 86-os főközlekedési útvonalak leterheltsége. A két főút inkább veszélyzóna, a turizmust egyértelműen hátráltató elem. Negatív hatása nem csak a közlekedésben érződik, hanem az erős környezetterhelése miatt a szolgáltatások megtelepedésében is gátló tényező. Az út mentén, illetve az út menti falvakban nehéz öko-, szelíd- vagy természetközeli turizmust kialakítani.
- A Rábaköz **vonzerójének egy része erősen elhanyagolt**. Ez különösen az épített örökség esetében érhető tetten leginkább. A térség két meghatározó kastélya (Mihályi, Rábasebes) jelenleg például használaton kívül van. Emellett még **erőltén a tudatos vonzerőfejlesztés**. A kiemelt rendezvények tudnak ezen valamelyest változtatni, de szükség mutatkozik egyedi, beruházással egybekötött vonzerők kialakítására is.
- A tájegység egyik legnagyobb gyengesége a **turisztikai humánerőforrásban** rejlik. Alig-alig van képviselve a szakma a térségben. A Rábaközben jelenleg közvetlenül egyetlen egy ember sincs foglalkoztatva állami/önkormányzati szinten a turizmusban. A lelkes civilek tevékenysége, a foltszerűen fellelhető vállalkozói kezdeményezések ezért rendkívül felértékelődnek. Ugyanakkor ezeket a kezdeményezéseket és az egész térség turisztikai vezetését, irányítását nem lehet elképzelni egy az érintett közösség által fenntartandó hivatásos turisztikai csapat hathatós közreműködése nélkül.
- A tudatos **turisztikai termékfejlesztés még kezdetleges**, hiányos. Ezért a helyi együttműködések kialakítása sem történhetett meg. Mivel nincs – eddig nem volt – egy leírt programadó dokumentum (tájegységi turizmusstratégia), amely mögé fel lehetett sorakozni, ezért az ilyen irányú lépések elszigeteltek maradtak.
- A turisztikai fejlesztésekre fordított **helyi tőke mértéke** alacsony. A beruházások nagyobb része pályázati forrásokból jön létre vagy – megfelelő volumenű saját tőke híján – saját forrásokból csak lassan valósul meg.

- Szükségszerűségének felismerése már megtörtént, azonban még mindig **erőltlen a tájegységi turizmusmarketing**. Ehhez nem csak a különböző nyomtatott, on-line és digitális anyagok kellene, hanem megfelelően összeállított üzenetek, szakmai koordináció, prioritások meghatározása, vagy éppen a Rábaköz pozícionálásának elvégzése. A Rábaköz Turisztikai Desztináció erről kell szóljon.
- Egyelőre nincs **szervezeti háttér**. Ugyanakkor a Rábaköz egyes intézményei, szervezetei – kistérségek, Leader egyesületek – tudatában vannak a cselekvésnek. A lelkesedés és az ösztönösség nem pótolhatja hosszú távon a szakértelmet. A Rábaköz előtt álló célok elérhetőek, de ehhez tapasztalt, szakmailag felkészült szakemberekre van szükség.
- A turisztikai **térségek közötti együttműködések kialakulatlanok**. A tájegységnek úgy kell önmagát megszerveznie, hogy integrálódjon abba a földrajzi koszorúba, amely a Rábaközt körbeveszi.

3.3. Esélyek és lehetőségek a Rábaköz turizmusában

Az alábbiakban azok az esélyek követhetők nyomon, amelyek reálisan vagy látens módon benne vannak a Rábaközben. A Rábaköznek egyelőre több a felismert, mint a kiaknázott lehetősége.

- A **turizmus presztízse ma már realitás a Rábaközben**. A tájegységet egyértelműen ezen felismerés mögött megbúvó cselekvések vitték a feltörekvők táborába. A legnagyobb lehetőség talán abban van, hogy egyre többen gazdasági előnyként, egzisztenciát erősítő tényezőként tekintenek erre a szolgáltatási üzletágra. Növekvő a turizmus elismertsége a Rábaközben, és erre a továbbiakban is szükség lesz. Jól példázza ezt az attitűdöt a következő ábra.

21. ábra: A rábaköziek véleménye arról, miként alakul a térség turizmusa.
(Forrás: saját adatgyűjtés – 2011)

- Nagy esélyt kínál a térségen belüli történések összehangolása, valamint a szereplők közötti együttműködések rendszeressé tétele, aminek az **integrált tervezés, a koordinált végrehajtás, a folyamatos továbbfejlesztés** a megvalósítási kerete. A turizmus nem csak helyi, de egyben közösségi ügy is. Az érintettek, érdekeltek ilyen módon egyfajta **turisztikai érdekközösséget** alkotnak, amit az elmúlt évek eseményei már jól előkészítettek. Most a tájegységi turizmusszinergia kerül a vizsgálódások középpontjába. Ehhez az értékek, erősségek, az erőforrások rendszerbe szervezésére és jól irányzott kínálatára van szükség.
- A tájegységnek **van mire alapozni a helyi turizmusgazdaságot**. A prioritások megfogalmazása a vidékfejlesztési stratégiák keretében az elmúlt években megtörtént.²⁸ Különösen az alábbi területeken van esély a gyorsabb fejlődésre: ökoturizmus – ahol a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság stratégiai partner, kulturális turizmus – ahol a jól működő civil szervezetek jelentős tapasztalattal, rátermettséggel bírnak, gasztroturizmus – ahol a vállalkozói kör bevonása a legkönnyebben érhető el, falusi turizmus – ahol a magánszféra kis ráfordítással is növelni tudja a kapacitásokat, ifjúsági turizmus – ahol néhány jól irányzott pontszerű fejlesztéssel az egész Rábaköz hálózatba szervezhető. A vallási és a vadászturizmus pedig az a két terület, ahol elsősorban a minőségfejlesztésre koncentrálni lehet látványos eredményt elérni.
- Az adottságok kiaknázásában, a piaci megmértetésben nem lehet sikeres a Rábaköz egy jól működő, hivatásos turizmusszervezőket alkalmazó helyi együttműködés nélkül. Ma már nem az a kérdés, hogy kell-e, hanem az, hogy miként és mikor fog létrejönni a **Rábaköz Turisztikai Desztináció**²⁹ és annak menedzsmentszervezete. A tájegység értékei, adottságai, az érdekeltek, érintettek személyes beállítódása, hozzáállása alapján az látszik, hogy a tájegység predesztinált erre a feladatra. Ez teremti meg a hátterét és az esélyét a **Rábaköz turisztikai márka** létrehozásának, a tájegység pozícionálásának.
- Esélyt jelent az európai uniós **vidék-, térség és területfejlesztési források, támogatások** rendelkezésre állása, illetve azok lehívása. A tájegységen 2/3 – 1/3 arányban „osztó” Leader egyesületek jól kimunkált célterületekkel tudják segíteni ezt a folyamatot. A pénzügyi forrásokhoz a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztés Operatív Program (NYDOP), valamint az Ausztria-Magyarország (AT-HU) és a Magyarország-Szlovákia (HU-SK) Határon Átnyúló Program keretében van lehetőség jelentősebb pénzforrások megszerzésére.
- A tájegység jó adottságokkal bír az **egészségturizmus** területén. Egy ilyen irányú, igazán egyedi, átütő, nagy vonzerőt és kiszámítható gazdasági hasznot hozó turisztikai fejlesztés megvalósítása „benne van” a Rábaközben. Amennyiben siker koronázza ezeket az erőfeszítéseket, az egy 10-20 km-es sugarú körben olyan szolgáltatási övezet

---

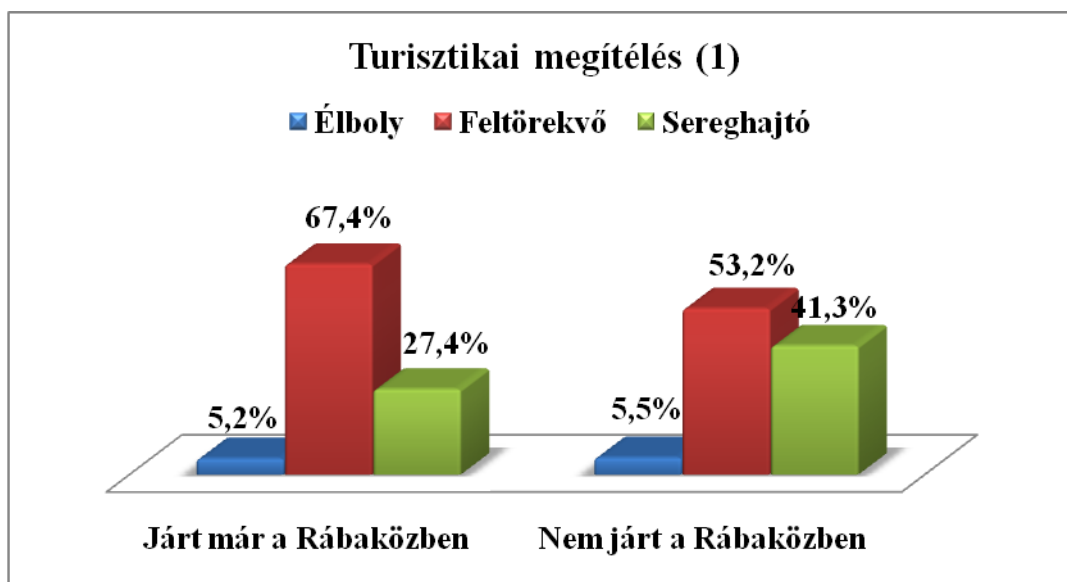
²⁸ Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület és a Pannónia Kincse Leader Egyesület vidékfejlesztési stratégiái (Forrás: www.rabakozleader.hu, www.pkle.hu)

²⁹ A Rábaköz Turisztikai Desztinációs Menedzsment szervezet (tdm) leírása, működésének bemutatása a stratégia jövőorientált fejezeteiben található.

létrehozását alapozza meg, ahol a magánszemélyek és a vállalkozások tucatjai jutnak szerephez.

- A tájegység „kapu” szerepe, helyzete korábban már bemutatásra került. A térségek közötti pozíciója olyan a Rábaköznek, ami segítheti a turisztikai integrálódását tágabb környezetéhez. A térség felzárkózó szerepe talán éppen ebben mutatkozhat meg leginkább. A *határmenti és térségek közötti együttműködések* azt biztosítják, hogy a tájegység felfűzze magát egy nálánál nagyobb rendszerre. A Hanság és a Fertőtáj peremvidéke, a Fertőzug szinte összeolvad a Rábaközszel, itt a turisztikai kapcsolatok is egyre intenzívebbek. A Mosoni-sík és a Szigetköz a közvetlen szomszédságban található. Nagy esélyt kínál a Sokoróalja, amely tájegység adottsága, turisztikai fejlettsége sok rokonságot, hasonlóságot mutat a Rábaközszel és csak egy karnyújtásnyira található. Inkább felszínes a kapcsolat a Répcementével (pedig a folyó maga számos lehetőséget kínál erre), míg élesen elválasztja a Rábaközt éppen maga a Rába a Vas és Veszprém megyei területektől (Kemenesalja). A Rába völgye, a folyó mindkét oldala egy szakaszának hálózatba szervezésére jó példa a néhány éve létrejött Alsó-Rába menti Faluszövetség Rábapatonai székhellyel. A Rábaköz térségek közötti és egyben turizmusorientált szerepe is rámutat a következő ábra. A tájegységet körbevevő szomszédos térségekben lakók lekérdezése alapján a Rábaköz turisztikai megítélése az alábbi képet mutatja annak megfelelően, hogy a véleményt nyilvánító járt-e a Rábaközben vagy sem.

22. ábra: A Rábaköz megítélése a szomszédos térségekben lakók lekérdezése alapján.
(Forrás: saját adatgyűjtés - 2011)

- Tekintettel arra, hogy mind a belföldi, mind a külföldi *kulturális és gasztronómiai utazási motiváció erősödik*, tartogat lehetőséget a Rábaköz számára. A Rábaköz a hagyományos magyar konyha egyik hazai fellegvára, amint ezt számos reprezentatív kiadvány is megerősíti.³⁰ A tájegység kulturális vagyonát pedig – sok más mellett – az

³⁰ Szigeti Andor: im.

itt működő nagy ismertséggel rendelkező művészeti csoportok magas színvonalú munkája példázza leginkább. Ma, amikor a hagyományok, a múlt, az összetartozás, a tradíciókban megbúvó identitás köré szerveződnek utazások, botorság volna erre nem építeni a Rábaközben. A Rábaköz szellemi hagyatéka egészen az Árpád-korig, sőt, az azt megelőző magyar őstörténetig nyúlik vissza.³¹

- A magyar gazdaság irányváltása – amelynek középpontjába a patrióta gazdaság került –, esélyt teremt a vidék életre keltésében, a vidék arcának formálásában és bemutatásában. A turizmust is érintő jogi szabályozók, kormányzati intézkedések pozitív kisugárzást, jó háttérfeltételeket adnak ehhez a törekvéshez. Az üdülési csekket felváltó *Széchenyi Üdülési Kártya* is egy ilyen eszköz ebben a folyamatban. Mivel a Rábaköz számára a belföldi turizmus jelenti a prioritást, így nem közömbös, hogy ez a célpiac mennyire motivált.

3.4. Veszélyek és kockázatok

Az alábbi veszélyek és kockázatok több csoportba sorolhatóak. Egyrészt vannak köztük olyan elemek, amelyek emberi természetűek, mentális kockázatok. Mások inkább a külső körülmények által determináltak. A bekövetkezés valószínűsége is különböző az egyes tényezők esetében. Ugyanakkor bármennyire is jó irányba és viszonylag jól mennek jelenleg a turizmusfejlesztéssel összefüggő ügyek a Rábaközben, fontos számolni a negatív feltételezésekkel is. A lista szinte teljeskörű, és arra sarkall, abba az irányba tereli a gondolkodást, hogy miként lehetséges elkerülni ezeket a negatív forgatókönyveket.

- A lelki, szellemi *elszürkülés, eltompulás*, a lelkesedés lanygulása okozhat olyan negatív kisugárzást, ami a jelenlegi dinamika fenntartását veszélyeztetheti. Jól meghatározott célrendszer, egyértelműen megfogalmazott jövőkép, a történések kellő dokumentálása, monitoring rendszer felállítása, dinamikus belső párbeszéd minimálisra csökkenti ennek a bekövetkeztét.
- Szakmailag *megalapozatlan lépések* sorozata. Ideig-óráig lehet akár még rossz döntéseket is hozni, ezek korrigálhatóak. Stratégiai hibákat azonban nem követhet el a Rábaköz. A turisztikai versenyképesség erősítéséhez a tervezhetőség legalább olyan fontos, mint a következmények lekönnyvétele, dokumentálása. Ezért felértékelődik a szakember-ellátottság, a szakember utánpótlás. Mivel ebben sem túl erős a Rábaköz, ezért ezt kiemelt figyelemmel érdemes követni.
- Az *egyéni verseny előtérbe kerülése* a csapatszellem helyett. A Rábaköz turizmusfejlesztése most kezd erőre kapni, a tématerület a növekedési szakaszban található. Ezt az is mutatja, hogy a szereplők részéről erős elszántság érzékelhető a „hogyan tovább”-ot illetően. Amellett, hogy minden érintett meg kell találja saját számítását ebben a folyamatban, nem lehet szem elől téveszteni az átfogó célokat, a

---

³¹ Máté Imre: Yotengrit (Rábaközi tudók szellemi hagyatéka) I-IV kötet. Püski Kiadó, Budapest.

közös jövőképeket. A Rábaköz turisztikai adottságai olyanok, ami kevés esélyt ad arra, hogy néhány gigantikus fejlesztéssel a tájegység nagyságrendekkel tudjon előrébb rukkolni. Inkább a mozaikszerű, a pontszerű fejlesztések és ezek összekapcsolása hozzák meg a várt sikert. Ezért is értékelődik fel a hálózati együttműködés, a mikrotérsgégi és a tematikus koordináció. A pontok összekötése, a mozaikok összeillesztése teszik elérhetővé a szinergikus hatás kiváltását a Rábaközben.

- A **közúthálózat fejlesztésének elmaradása** tartósítja azt az áldatlan állapotot, ami jelenleg van a Rábaközt átszelő két főútvonal esetében. Ez ügyben egy generális megoldás volna az ideális. Ennek az esélye minimális, marad tehát itt is a mozaik-fejlesztés.
- A tájegységi kohézió (**belső összefogás**) **gyengülése**. Jelenleg minden azt mutatja, hogy ez továbbra is pozitív irányba tart és emelkedőben van. Szakmai melléfogások, klikkesedés, érdekcsoportok előtérbe kerülése megnehezítheti, ellehetetlenítheti ezt a folyamatot.
- **Forráshiány tartóssá válása**. A turizmus komoly anyagi erőforrásokat igényel. Itt nem csak a beruházások, fejlesztések számítanak, hanem a piacba, a marketingbe történő befektetés is. Hiába jön létre a Rábaköz márka a maga szolgáltatási palettájával, ha nem kap, egész pontosan nem szerez kellő ismertséget. Jelenleg vannak még a tájegységben európai uniós források a két helyi Leader szervezetnél, illetve a Regionális Operatív Program (NYDOP) is tartogat ilyen irányú lehetőségeket. Számolni kell azonban azzal is, hogy egy uniós pénzügyi tervezési időszak végéhez közeledünk, a közösségi források – remélhetőleg csak átmenetileg – elapadnak, a magánforrások pedig végesek.
- **Gazdasági válság hatása** a tájegységre. Számottevően nem csökkent a nyugat-dunántúli régió turizmusa a válság kialakulása óta, de a Rábaköz szempontjából nem csak ez releváns. A térség ugyanis most akar magasabb fokozatba kapcsolni, most akarja kiépíteni a szolgáltatási és vonzerő rendszerét, miközben a piaci aktivitást is erősíteni kell. Más tehát a tájegység gazdasági pozíciója, mint a turisztikailag frekventált környező térségeké. Némi bizakodásra ad okot, hogy az elmúlt 4 évben is folyamatosan emelkedett a rábaközi kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak száma.
- **Értékvesztés bekövetkezte**, mint egy negatív forgatókönyv. A hagyományokat a fiatalabb generáció nem viszi tovább. Vagyis nem lesz, aki átvegye az eddig felhalmozott rábaközi tudást, ismeretet. Ezért felértékelődik a generációk közötti értékmentés, értékmegőrzés, értékfenntartás átadásának technológiája.
- **Ökológiai katasztrófák**, balesetek, indokolatlan környezeti beavatkozások bekövetkezése. A Rába szennyeződése (osztrák oldali szennyezése) már eddig is adott egyfajta hírnevet a folyónak. (Ekkor jött létre a Rába Szövetség, amelynek a rábaközi Sobor a székhelye.) A vörösiszap katasztrófa 2010-ben – a Marcal folyó által –

érintette a Rábaköz peremvidékét is. Talán volna értelme olyan közösségi munkának, amely számba venné a Rábaköz ilyen értelmű veszélyeztetettségét.

- ***Aránytalanságok a rábaközi turizmus fejlesztésében.*** Nem lesz harmónia a turisztikai infrastruktúra, a vonzerők és a szolgáltatások fejlesztése között. (Figyelembe kell venni, hogy kisebb léptékű turisztikai infrastruktúrát a Leader forrásokból is lehetséges finanszírozni.) Egy negatív, ámde éppen ezért jó példa jól rávilágít arra, miért fontos a kiegyensúlyozottság. A Rába hazánk egyik legkedveltebb vadvízi folyója. Vendégköre jól szegmentálható, a részükről várt szolgáltatások eléggé nyilvánvalóak. A rábaközi szakaszon azonban nincs olyan kikötői háttér (infrastruktúra), amely komfortosan kiszolgálja az evezősöket. Mivel nincs ilyen, más szolgáltatások sem tudnak erre az ügyfélkörre ráépülni. A fenti fejlesztési hármasságban a befektetői szerepek is eléggé egyértelműek. A vállalkozók elsősorban a szolgáltatásokban érdekeltek, hiszen a szolgáltatás az, amiért a vendég ténylegesen fizetni fog, abból lehet jövedelemre szert tenni, foglalkoztatást bővíteni, helyi idegenforgalmi adót fizetni, stb. Az infrastrukturális kiadások elsősorban közösségi jellegűek (Unió, állam, önkormányzat), mivel az nem vagy igen lassan megtérülő beruházás. A turisztikai vonzerőfejlesztéseket a vállalkozások és a helyi közösségek egyaránt kezdeményezhetik és finanszírozhatják.
- ***Nem jön létre a helyi turisztikai desztinációs menedzsment szervezet (TDM).*** Egy a Rábaköz egészét hivatásos turisztikai menedzserek által működtető, az egyes szektorok közösségei által fenntartott szervezet megvalósulása és ténykedése a záloga a tájegység turisztikai versenyképessége növelésének. A TDM létrehozásának előkészítése folyamatban van, és minden remény megvan arra, hogy eredményesen szolgálja majd a Rábaköz turizmusát.

4. A Rábaköz turizmusának jövőképe

A jövőkép tömör meghatározása:

„A Rábaköz a belföldi turizmus ismert és kedvelt desztinációja.”

A Rábaköz turisztikai jövőképeinek leírása

A Rábaköz napjainkra a Nyugat-dunántúli régió tájegységei sorában a sereghajtók köréből a feltörekvők csoportjába került, amit az elmúlt évek statisztikai adatai is egyértelműen alátámasztanak. A tájegység a stratégiai tervezési időszak végére (2015) erős pozíciót vív ki magának ebben a kategóriában. Ez különösen a szolgáltatások számának bővülésében, a kínálat minőségében, a turisztikai infrastruktúra meglétében nyilvánul meg. A Rábaköz 2015-re egy olyan tisztán pozicionált, a belföldi turizmus számára ismert és kedvelt tájegység, amely sikerrel kezdheti el a felzárkózás második szakaszát, vagyis a frekvenciált turisztikai tájegységek sorába való integrálódást.

A már bemutatott helyzetelemzés ismeretében a Rábaköz turizmusát illetően pozitív jövőképpel számolunk. Ezt a prognózisunkat még az alábbiakkal kívánjuk kiegészíteni, megerősíteni.

- A tájegységi turizmus döntéshozói, az érintettek, érdekeltek széles köre eljutott a felismerésre, hogy a Rábaköznek van mit keresnie a turisztikai piacon. Ettől a pillanattól kezdve a rábaközi turizmus fejlesztése nem fikció többé, hanem realitás. Ezt a szekunder forrásokon alapuló kutatásaink is megerősítették, hiszen a tájegységi vendégéjszakák száma emelkedő tendenciát mutat a vizsgált 2007-2010-es időszakra vonatkozóan.³² Ennek következtében a tájegységben elindult egy intenzív párbeszéd a turizmus fejlesztése érdekében. Az első fecskék már a kezdeti beruházásokon és induló fejlesztéseken is túl vannak. A gondolkodásnak ez az íve egyértelműen megerősítést nyer a primer kutatás felméréseiből, az interjúkból és a fókuszcsoportos megbeszélésekből is. **Tömören: a Rábaközben van belső igény a turizmusgazdaság felépítésére.**
- A Rábaköz turizmusának helyzetbe kerülése, de még inkább helyzetbe hozása nem csak gazdaság-, hanem egyben közösségfejlesztés is. Ez olyan specifikuma a rábaközi térségfejlesztésnek, amelyre napjainkban egyre nagyobb igény mutatkozik nem csak a tájegységben, hanem szerte az országban és Európában. A helyi gazdaság, az autonóm, önellátó térség, a helyi termékek, a helyi erőforrásokon nyugvó egzisztencia, a helyben való boldogulás iránti vágy külön értelmet nyernek ez által. A helyi pénz, a rábaközi tallér bevezetésének gondolata is jól példázza ezt az értéktöbbletet. Mint ahogy a tallér sem pusztán értékmérő és csereszköz csupán, hanem az összetartozás, a saját, „mi” tudatú gazdaság szimbóluma is egyben, ugyanúgy a Rábaköz turizmusának aktív kiterjesztése is magában hordozza ezt a plusz hozzáadott értéket. Ez a hátszél nem csak beágyazza, hanem – mint egy belső mentális erőforrás – gyorsabbá teszi a rábaközi turizmus felzárkózását a környező térségek színvonalára. Ennek az

---

³² A kereskedelmi és a magán szálláshelyek vendégéjszaka száma 2010-ben meghaladta 27 ezret.

erőforrásnak a kiaknázása eléggé nyilvánvalónak tűnik egy olyan tájegységben, ahol évszázadokra visszamenőleg erős a helyi identitás. ***Tömören: a Rábaköz turizmusfejlesztése hatékonyabban valósítható meg, mert speciális belső felhajtóerővel rendelkezik.***

- A turizmus csapatjáték. De olyan csapatjáték, ahol az egyéni képességek, az egyedi megoldások, a kreatív megközelítések és az innovatív kivitelezések hatásai összeadódnak és az elért eredmény több mint a részek összege (turizmus-szinergia). Tudni kell, honnan rugaszkodik el a tájegység, és azt is ismerni kell, hogy hová akar megérkezni. A Rábaköz jelenleg a feltörekvő pozíció kezdeti fázisában van. A tájegység – jelenlegi állapotában – képes és kész is egy minőségi ugrásra. A stratégia által felvázolt időszakban (2012-2015) teljességgel betöltheti ezt a szerepét, és a ciklus végére erős pozíciót érhet el a feltörekvő tájegységek sorában. Onnan majd egy újabb lépéssel megkezdheti a felzárkózást a Nyugat-Dunántúl régió turisztikailag frekvenciált térségeinek táborába. (Ez a második fázis azonban egy újabb fejezet lesz a tájegység turizmusának történetében.) Jelen programadó dokumentum, mint turizmusstratégia az egyéni verseny helyett a turisztikai érdekközösségre, a közösségi csapatjátékokra épít, hogy gyorsabban legyen képes felzárkózni. ***Tömören: a Rábaközben a verseny helyett az együttműködés kerül előtérbe, ezért az eredmények összeadódnak és hatástöbbszörözés érhető el.***
- Napjaink gazdasági életének velejárója, hogy az egyéni verseny helyébe a hálózatok versenye lép. Nincs ez másként a turizmus területén sem. Sőt a turizmus, amely jellegéből adódóan ab ovo csapatorientált, nem lehet sikeres egy háttérszervezet létrehozása nélkül. Ezért a tájegységi turisztikai tevékenység egy jó részét intézményesíteni kell. Ez azt jelenti, hogy bizonyos feladatok elvégzése a helyi szereplőktől egy újonnan létrejövő – a turisztikai érdekközösség által irányított és fenntartott – szervezethez kerül. Ez a háttérszervezet a helyi turisztikai desztinációs menedzsment (htdm). Ez az intézmény biztosítja azt, hogy a tájegységen belül az egyéni szolgáltatói versenyt a hálózati együttműködés váltsa fel. A Rábaköz jövőképében már rövidtávon számolunk egy ilyen közösségi célú szerveződés létrejöttével és működésének jótékony hatásával. ***Tömören: a Rábaköz versenyképessége rövidtávon is javul, mert a folyamatok irányításába helyi tdm szervezet is bekapcsolódik.***
- A tájegység két világörökség ölelésében, a Fertő-Hanság Nemzeti Park szomszédságában kívánja megvalósítani tervezett fejlesztéseit. Nézetünk szerint a Rábaköz térségeközi (földrajzi) környezete egyértelműen támogatónak lép fel egy ilyen jövőkép elérése érdekében. A Rábaköz karnyújtásnyira van a Fertő Kultúrtájtól és Pannonhalmától, a Nemzeti Park egy része pedig benyúlik a Rábaközbe is. Ezek mindegyike prémium kategória. A rábaközi turisztikai kosár, vagyis a helyi turisztikai szolgáltatási rendszer – a komparatív előnyök figyelembe vételével – nem csak önmagához, hanem a térségeközi kínálatához is igazítható, ami segít a minőségfejlesztésben. ***Tömören: a Rábaköz turisztikai kosara nem csak a saját, hanem a térségeközi kínálatot is gazdagítja.***

- A rábaközi turizmus fejlesztése nem csak helyi, hanem nemzetgazdasági érdek is. A turizmus országos GDP-hez való hozzájárulása 10% körüli. A Rábaköz – nem elvonatkoztatva természetesen a gazdasági válság negatív hatásaitól –, számolhat egy pozitív töltetű makroszintű gazdaságpolitikai támogatással. Ez a háttér megkönnyíti, könnyítheti a tájegység előtt álló felzárkózási út bejárását, és felértékeli a tájegységi turizmus helyi gazdaságfejlesztésben játszott szerepét a foglalkoztatásban, az új munkahelyek létrehozásában, a vidéki életmód fenntartásában. ***Tömören: a Rábaköz turizmusfejlesztése ilyen módon átfogó nemzetgazdasági ügyet is szolgál.***

Tekintsük át újra a jövőképet megalapozó legfontosabb jellemzőket, üzeneteket, valamint a várt következményeket.

- A Rábaközben ***van belső igény*** a turizmusgazdaság felépítésére. (Erős elkötelezettség és hit a változások megtételére. ***Eredmény:*** tájegységi kohézió.)
- A Rábaköz turizmusfejlesztése ***hatékonyabban valósítható meg***, mert speciális belső felhajtóerővel rendelkezik. (Költséghatékony megoldások a változások megtételére.)
- A Rábaközben ***a verseny helyett az együttműködés kerül előtérbe***, ezért az eredmények összeadódnak és hatástöbbszörözés érhető el. (Partnerek vagyunk, nem vetélytársak! ***Eredmény:*** turizmusszinergia.)
- A Rábaköz versenyképessége rövidtávon is javul, mert a folyamatok irányításába ***helyi tdm szervezet*** is bekapcsolódik. (Egyedül nem megy! ***Eredmény:*** Rábaköz Turisztikai Desztináció.)
- A Rábaköz turisztikai kosara nem csak a saját, hanem a ***térségek közötti kínálatot*** is gazdagítja. (Integráció és kooperáció! ***Eredmény:*** a rábaközi turisztikai vákuum eltűnése, kitöltése.)
- A Rábaköz turizmusfejlesztése átfogó ***nemzetgazdasági ügyet is szolgál***. (Illeszkedés a makroszintű folyamatokhoz. ***Eredmény:*** a nemzeti jövedelemhez való helyi hozzájárulás.)

5. A fejlesztési stratégia meghatározása

Jelszavunk: Integrált tervezés, koordinált végrehajtás, folyamatos továbbfejlesztés.

5.1. Az átfogó cél megfogalmazása

A stratégia átfogó célja a Rábaköz helyi gazdaságának és társadalmának erősítése, ami a tájegység turisztikai adottságait maradéktalanul kiaknázni képes, a helyi értékekre pozícionáló, a szolgáltatásaiban magas minőségű kínálatot felvonultató helyi turizmusgazdaság kiépítésével és valamennyi helyi szereplő aktív közreműködése és érdekközössége révén érhető el.

A Rábaköz turizmusgazdaságának a helyi megtermelt jövedelemhez való hozzájárulása kimutatható, azonban annak volumene ma még csekély. Mégis indokoltnak tűnik turizmusgazdaságról beszélni egy jövőkép, illetve az azt leíró célrendszer kapcsán. Meglátásunk szerint a tájegység turizmusában jelentős növekedési potenciál van. Bármilyen pozitív elmozdulás mérhető módon képes regisztrálni ezt a változást. Az ezt leíró indikátor rendszer szintén bemutatásra kerül a későbbiekben. Kívánatos, hogy a Rábaköz turizmusának kiépítését segíteni szándékozó stratégiában olyan fogalmi rendszerben gondolkozzunk, amit nem a jelenállapot, hanem alapvetően a jövőkép diktál.

A térség turizmusban játszott szerepének bővülésével a helyi egzisztenciához való hozzájárulás is erősödik. Az eddigiekhez képest többen és nagyobb mértékben fognak a turizmusból (is) megélni. Ezt a Rábaköz turisztikai tortájának (turizmusgazdaságának) növekedése teszi lehetővé. A tájegységbe irányuló vendégforgalommal bővül a helyi vásárlóerő. A helyben megtermelő jövedelmek egy része a helyi gazdaságba visszaforgatva a Rábaköz gazdasági eltartó-képességét erősíti. A szolgáltatási ágazat jótékonyan járul hozzá az önfoglalkoztatáshoz és munkahelyek teremtéséhez is. A helyi turizmusgazdaság felpezsdíti a vállalkozó kedvet, ösztönöz a befektetésekre, a pályázati lehetőségek kiaknázására, a rendelkezésre álló források felhasználására. A turizmusszervezés magas szintű interakciót feltételez. Sikerral járulhat hozzá a fiatal vállalkozók helyben tartásához, az elvándorlás csökkentéséhez. A rábaközi turizmus bizonyos területei pedig jelentős ágazatközi együttműködésekre is lehetőséget biztosít: pl. egészségturizmus, termálturizmus, agroturizmus.

A Rábaköz turizmusfejlesztése kapcsán az alábbi ***tájspecifikus elvárások*** figyelembevételét javasoljuk:

- A turizmusfejlesztés építsen a rábaközi egyediségekre, a Rábaközben lakók évszázados értékeire, eredményeire, sajátosságaira, hagyományaira.
- Turizmusfejlesztés nem létezhet aktív közösségi marketing nélkül. Az üzenetek megfogalmazása legyen összhangban a Rábaközben lakók elvárásaival, érzelmeivel, építsen arra a belső fejhajtóerőre, amit a rábaközi identitás jelent.
- A tájegységi turizmus kínálata túlmutat a szolgáltatók szimpla ajánlásain. A kínálatnak ugyanúgy része az itt élők, itt lakók turisták, vendégek irányába

megmutató habitusa, hozzáállása. Minden egyes ember, akivel az ideérkező vendég interakcióba (kapcsolatba) kerül, apró építőeleme ennek a formálódó imázsnak. Ezért a turizmusfejlesztés során külön foglalkozni kell ezzel a belső célcsoporttal az üzenetek megtervezése és a kommunikációs eszközök kidolgozása során.

- A tájegység turizmusfejlesztése és turizmusfejlesztése legyen tekintettel a harmónia megtartására: vonzerők – infrastruktúra – szolgáltatások kiegyensúlyozott fejlesztése.
- A Rábaköz turizmusfejlesztése semmilyen területen se veszélyeztesse a tájegység ökológiai értékeit. A kifejezett ökoturisztikai fejlesztések pedig szervezett, ellenőrzött módon történjenek meg. Az ökoturizmus ne váljon tömegturizmussá a Rábaközben. Indokolt, hogy – ezen elv egyfajta mintaprojektjeként – első ütemben létrejőjön a rábaközi „Öreg-Rába Natúrpark”, a későbbiekben esetleg a „Rábaköz Natúrpark”.

5.2. A Rábaköz turizmusfejlesztésének stratégiai alapcéljai

- 1. A tájegységi összhang erősítése: kohézió**
- 2. Turisztikai desztináció és intézményrendszer kialakításának segítése**
- 3. A rábaközi turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése**
- 4. Emberi erőforrás fejlesztése**
- 5. A helyi gazdaság és a fenntartható fejlődés szolgálata a turizmusfejlesztésen keresztül**

1. A tájegységi összhang erősítése: kohézió

A Rábaköz turizmusfejlesztésének sikere nem következhet be a tájegységi belső együttműködés és összhang megléte nélkül. A stratégiai részcélok közül talán ez az első olyan terület, amely már az eddigiek alapján is javuló tendenciát mutat. Az országos vagy nemzetközi turisztikai versenyben nem lehet nyerni erős belső összefogás nélkül. Számos hazai és nemzetközi példa bizonyítja, hogy a turisztikai versenyben csak erős belső összefogással lehet sikeresen megmérkőzni. Ennek kialakítása szükséges, de nem elégséges feltétele a várt eredménynek. Véleményünk szerint a Rábaközben van mire építeni ebben a tekintetben, hiszen az itt lakókban van egy erős identitás és fejlődőképes a belső kommunikáció is. A Rábaköz Turizmusstratégiája, mint programadó dokumentum szintén képes segíteni ennek a célnak az elérését.

A Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület keretében elindult folyamatra bátran lehet építeni. Új elemként jelenik meg, hogy – mivel a teljes, a 64 településes (néprajzi) Rábaközről van szó –, ebbe a munkába be kell vonni a tájegység releváns szervezeteit. Egy ilyen kezdeményezés szintén elindult a Rábaközi Kerekasztal intézmény létrehozásával.³³ A rábaközi platform

---

³³ A Rábaközi Kerekasztal tevékenysége bővebb, mint a turizmus tématerülete, hiszen a tájegység átfogó vidék-, gazdaság-, társadalomfejlesztési kérdéseivel egyaránt foglalkozik. Az I. Rábaközi Kerekasztal találkozóra 2011.

kialakításában az alábbi szervezetek bevonását javasoljuk: Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület, mint a Rábaköz mindezidáig legátfogóbb (44 település) fejlesztési szervezete, a Pannónia Kincse Leader Egyesület, mint a Kelet-Rábaköz vidékfejlesztésében (20 település) érintett szervezet, a Csornai Kistérség, a Téti Kistérség, a Győri Kistérség, a Kapuvár-Beledi Kistérség, az Alsó-Rába menti Faluszövetség, a Rába Szövetség.

Fenti szervezetek tagsággal, változó méretű költségvetéssel rendelkeznek. A Rábaköz társadalmának egészére vagy annak egy részére jelentős hatással bírnak. Szerepük a tájegység turizmusszervezésében, a térségi kommunikációban, a belső együttműködésben mértékadó.

A belső harmónia és együttműködés kialakításában, erősítésében nagymértékben építeni lehet a turizmussal (is) foglalkozó vállalkozókra, magánszemélyekre.

Hatásindikátorok meghatározása a stratégiai rész cél vonatkozásában

- A releváns szereplők közötti interakciók számának változása.
- A belső kommunikációs folyamatok intenzitása.

2. Turisztikai desztináció és intézményrendszer kialakításának segítése

A tájegységi turizmus versenyképessége a helyi hálózati együttműködés létrejöttének függvénye. Ez a helyi desztinációs menedzsment szervezet kialakításával érhető el. Az elmúlt 3 év – elsősorban a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület (RVE) működésének jótékony hatásaként – jelentős változást hozott a Rábaköz turizmusában.

- Elindultak az érintettek, érdekelték közötti együttműködések (ösztönös és tudatos kooperációk).
- Több turisztikai projekt megvalósult, illetve megvalósulás alatt van (III. és IV. tengelyes projektek, határon átnyúló projektek).
- Az RVE, illetve Kapuvár város és néhány más település és vállalkozás jóvoltából több rangos hazai és külföldi turisztikai kiállításon mutatkozhatott be a Rábaköz.
- Primer kutatásokra alapozva megkezdődött jelen programadó dokumentum előkészítése.
- A turisztikai szakma regionálisan, de országosan is felfigyelt a tájegységi történésekre.
- A tájegység a turisztikailag enervált kategóriából egyértelműen a feltörekvők csapatába küzdötte fel magát.
- A további előrelépés, vagyis a turisztikai versenyképesség erősítésének következő lépcsőfoka a helyi szervezettség intézményesített létrehozása és a helyi együttműködés minőségfejlesztése.
- Ehhez a helyi szereplők bevonásával hálózati kooperációt kell kialakítani, illetve a tájegységet desztinációvá kell fejleszteni, majd desztinációként kell pozicionálni a (belföldi) turisztikai piacon.

Nézetünk szerint érdemes és indokolt a Rábaközt turisztikai desztinációként pozicionálni. A stratégia rész cél azt célozza, hogy a ma már nagyobb létszámú és egyre bővülő helyi

---

szepemberében került sor Kapuváron a „Szülőföldünk, a Rábaköz” c. projekt keretében. A rendezvényen valamennyi szervezet képviseltette magát, és sor került a Rábaközt érintő releváns témakörök felvázolására, bemutatására, közös értelmezésére.

szereplőket rendszerbe szervezze annak érdekében, hogy a Rábaköz kifelé egy ütőképes turisztikai rendszerként, vagyis desztinációként léphessen fel. A tájegység és annak szereplői egyértelműen elértek arra a szintre, hogy ez a téma napirendre kerüljön.

A cél elérésének legfontosabb feltétele, hogy – a szektorok közötti együttműködésben – létrejöjjön egy új intézmény, egy turisztikai érdekközösség, a Rábaköz Turisztikai Desztináció és annak menedzsmentszervezete (ez lesz a helyi desztinációs menedzsment szervezet - htdm). Ez önálló jogi személyként vesz részt a tájegység turizmusműködésében. Ezen szervezetnek lesznek alapító tagjai, tulajdonosai, döntéshozói, és a térség valamennyi érintett szereplői ehhez a szervezethez csatlakozhatnak. Az új intézmény létrejöttével a **települési szintű turizmusműködés és turizmusirányítás helyébe a tájegységi szintű turizmusműködés lép**. Ezzel a Rábaköz turizmusműködése, valamint a döntéshozatal minden felelősséggel a turizmus tényleges szakmai képviselőinek a kezébe kerül. Egy ilyen irányítási rendszer hatásköre a termékfejlesztéstől egészen a turisztikai szolgáltatások kínálatáig terjed.

Javaslatunk szerint a htdm – megalakulását követően – az alábbi főbb feladatcsoportokat menedzseli a Rábaközben

- A Rábaköz turizmusának átfogó tervezése (versenyképességi stratégiák, kutatások, pozicionálási kérdések).
- Turisztikai terméktervezés: szolgáltatások, innováció, minőségfejlesztések, szolgáltatási csomagok kialakítása, garantált programok rendszerének kidolgozása és bevezetése, a Rábaköz védjegy bevezetése és a használatával kapcsolatos szabályok következetes betartatása. Arculati Kézikönyv alkalmazása.
- Marketingeszközök létrehozása és terjesztése, elhelyezése a célpiacoknak megfelelően. A Rábaköz promotálása. Belső és külső PR tevékenység. Kiállításokon, vásárokon való részvétel. Desztinációs szintű e-Marketing tevékenység ellátása.
- A tájegységi szintű helyi kedvezményi rendszerek kidolgozása, a helyi pénz, a rábaközi tallér turisztikai attrakcióként való pozicionálása, turisztikai vásárlásösztönző elemek létrehozása.
- Turisztikai adatszolgáltatás végzése: adatgyűjtés, aggregálás, adattáblák, kutatási jelentések készítése, vonzerőleltárok, szolgáltatási adatbázisok létrehozása és frissítése.
- Tájegységi szintű turisztikai monitoring rendszer létrehozása és működtetése (indikátorok meghatározása).
- Turisztikai foglalkozási/értékesítési rendszer kialakítása és működtetése, valamint tájegységi szintű belső információszolgáltatási rendszer létrehozása. Mindezekhez korszerű informatikai háttér biztosítása (szoftver üzemeltetése).
- A humán erőforrás háttér fejlesztése: képzések, beiskolázások, szakmai tanulmányutak, műhelymunkák, stb. a hálózat munkatársai és tagjai részére, beleértve természetesen a túravezetőket, élményvezetőket, animátorok képzését is.
- A turizmust érintő erőforrás-koordináció elvégzése, költségoptimalizálás. A térségi komparatív előnyök kiaknázása. Átfogó, ún. kulcsprojektek kidolgozása és végrehajtása.
- A térségek közötti együttműködés nyomán követése, kapcsolatok kiépítése más – a Rábaköz számára releváns – desztinációkkal.
- Örökös a helyi kulturális értékek, hagyományok, az ökológiai környezet és a rábaközi desztináció számára kiemelten fontos helyi termékek fenntarthatósága, valamint a

szakmaiság felett, hozzájárulás a társadalmi tőke, a rábaközi identitás erősítéséhez, a közösségépítéshez.

Hatásindikátorok meghatározása a stratégiai részcel vonatkozásában

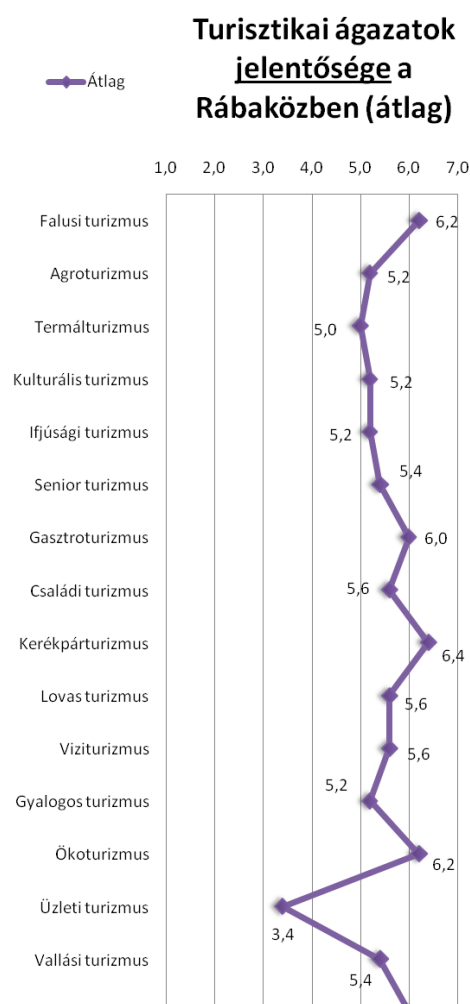
- A helyi turisztikai desztinációs szervezetben részt vevő szervezetek, vállalkozások, intézmények száma.
- A htdm által végzett marketingkommunikációs tevékenység minőségváltozása.
- A desztináció vendégszámainak és vendégéjszaka számának változása.
- A turizusból egzisztáló vállalkozások száma.
- Az idegenforgalmi adóból származó bevételek változása.

3. A rábaközi turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése

A tájegység turizmusa és a vidékfejlesztés szorosan összefüggő tényezők. Jól visszatükröződik ebben az a kormányzati szándék, ami a vidék helyzetbehozása, a vidéken élők egzisztenciájának javítása, a vidéki életmód fenntarthatósága, tömören a vidék életképessége mögött van. Ebből a szempontból mértékadónak tartjuk, hogy az **Országos Vidékfejlesztési Stratégia** külön fejezetben foglalkozik a vidéki turizmussal és a vidéki örökséggel. A vidékfejlesztés regionális, lokális megvalósítói a helyi vidékfejlesztési szervezetek. A Rábaközben a **Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület** és a **Pannónia Kincse Leader Egyesület** hivatásszerűen foglalkozik a térséggel. Itt nem csak koncepcionális kérdések merülnek fel, hanem forrásallokációt is végez a két szervezet. A két szervezet koordinálásában jelentős összeg került a Rábaközbe az egyes projekteken keresztül. A Rábaköz turizmusfejlesztése egyben vidékfejlesztési kérdés is, hiszen a tájegység erősségei különösen ebben a témakörben merülnek fel. Ilyen értelemben a turizmusstratégia a vidékfejlesztési stratégia integráns része.

A Rábaköz turizmusstratégiájának előkészítése keretében több kutatásra, így fókuszcsoporthoz megbeszélésre is sor került. Ennek során 5 kulcstelepülésen (Csorna, Kapuvár, Beled, Szany, Bősárkány) mikrotérségi vállalkozások, önkormányzatok bevonásával áttekintettük a Rábaköz turisztikai ágazatait és annak tájegységi **jelentőségét** is vizsgáltuk. Az összesített eredményt grafikusan is bemutatjuk.

Az egyes turisztikai ágazatok jelentőségét egy 7 fokozatú skálán ábrázoltuk, ahol az 1-es a kevésbé, a 7-es a leginkább jelentős minősítést adja. A válaszokat az alapján kértük, hogy

23. ábra: Fókuszcsoporthoz vizsgálat (Forrás: saját adatgyűjtés - 2011)

vajon az egyes turisztikai területeknek milyenek az adottságai a Rábaközben, mennyire fejlett az infrastrukturális háttere, mekkora növekedési potenciál van mögötte?

A jelentőség minősítésének átlaga a 4-es. Ilyen minősítést csak az üzleti turizmus kapott. A többi terület mind 5 fölötti értékelést kapott. A fókuszcsoportos megbeszélés alapján a Rábaköz számára leginkább jelentős (6-os vagy afölötti értékű) területek a következők: falusi turizmus, gasztroturizmus, kerékpáros turizmus, ökoturizmus, vadászturizmus. Gyakorlatilag az 5-ös és a hatos minősítés között található a többi turisztikai ágazatok.

Az ábra jól mutatja, hogy a Rábaköz számára szinte valamennyi turisztikai ág kínál esélyeket. Szinte minden területen van növekedési potenciál. Nézetünk szerint azonban érdemes egyfajta prioritási sort felállítani a fejlesztendő területeket illetően, különösen akkor, ha ehhez közösségi forrásokat is lehetséges hozzárendelni. Ez nem csak a turizmussal már hivatásszerűen foglalkozó vállalkozások, szolgáltatók számára fontos, hanem azok részére is, akik csak ezt követően terveznek ilyen irányú beruházásokat. A prioritási sor nagyban függ a turisztikai ág jelenbeli rábaközi helyzetétől, fejlettségétől, a szolgáltatások sokszínűségétől, a fejlesztés anyagi következményeitől, a siker valószínűségétől. Érdemes figyelembe venni azt is, hogy a tájegység a belföldi turisztikai versenyben hol képes leginkább felhívni magára a figyelmet vagy éppen mely területen lehet leghamarabb és a legmagasabb eredménnyel helyi együttműködést kialakítani.

A fentiek függvényében a Rábaközben az alábbi *fejlesztési irányokat (prioritásokat)* határozhatjuk meg:³⁴

1. Öko- és természetközeli turizmus szolgáltatás- és minőségfejlesztése
2. Kulturális és örökségturizmus minőségfejlesztése
3. Gasztroturizmus fejlesztése
4. Egészségturizmus integrált fejlesztése
5. Falusi és agroturizmus kapacitás-, szolgáltatás- és minőségfejlesztése
6. Aktív turizmus: kerékpáros, lovas- és víziturizmus fejlesztése
7. Vallási turizmus fejlesztése
8. Vadász- és horgászturizmus minőségfejlesztése
9. A családbarát rábaközi desztináció és az ifjúsági turizmus komplex fejlesztése
10. Senior turizmus fejlesztése

Hatásindikátorok meghatározása a stratégiai részecél vonatkozásában

- Az egyes turisztikai ágazatokban megvalósuló fejlesztések száma, a beruházások összegének változása.
- Az egyes ágazatokban tevékenykedő szolgáltatók számának változása.
- Létrejövő új munkahelyek száma.
- A tájegységi turizmusban foglalkoztatottak számának változása.
- Az idegenforgalmi adó bevételének változása.
- A vendégek számának változása.
- A vendégéjszakák számának változása.
- A vendégkör megoszlása küldő piaconként, relációként.
- Egy főre eső vendégéjszakák számának változása küldő piaconként, relációnként.

---

³⁴ Az egyes prioritások részletező leírására külön fejezetben kerül sor.

- Költsési index változása ügyfélcsoportonként.
- A vendégek elégedettségének változása.
- A Rábaköz turisztikai árbevételének változása.
- Turisztikai kapacitások kihasználtságának változása.

4. Emberi erőforrás fejlesztése

A Rábaköz turizmusfejlesztésének kiemelt stratégiai rész célja a humán erőforrás-fejlesztés. Ez annál is inkább fontos, mivel a tájegységben kevés a szakmailag képzett szakértő és munkavállaló. Sokatmondó, hogy a tájegységben jelenleg nincs a turizmus-szervezéssel hivatásszerűen foglalkozó közösségi munkatárs. A Rábaközben az alábbi területeken, célcsoportoknál van szükség turisztikai szakmai ismeretekre:

- Tájegységi közösségi marketing megvalósítása
- Térségi turizmus-szervezés (htdm és Tourinform Iroda)
- Vállalkozások turizmussal (is) foglalkozó munkatársai
- Vendéglátó vállalkozások munkatársai
- Magánszemélyek, akik foglalkoznak turisztikai szolgáltatásokkal vagy tervezik azt (pl. falusi turizmus szálláshely-szolgáltatás, helyi termék előállítás)
- Az agroturizmusban érdekelt mezőgazdasági vállalkozók
- Civil szervezetek, akik egy-egy részterületet látnak el a turizmus-szervezésben (pl. vízi- vagy lovasturizmus, stb.)
- Azon önkormányzatok, amelyek jelentős turisztikai potenciállal rendelkeznek vagy kiemelt turisztikai rendezvényeket valósítanak meg: Csorna, Kapuvár, Hövej, Beled, Rábapatoná, Bősárkány, Szany, Mihályi, Markotabödöge, Sobor, Árpás, Páli, Bányaszóvát, Ikrény, Rábcakapi, Dénesfa, Szil, Vitnyéd, Barbacs, Dör, Mórchida, Rábaszentmihály, Rábaszentmiklós, Bogyoszló, Acsalag, Himod, Cirák, Vág, Rábakecöl, Osló, Babót, Rábasebes, Vásárosfalu, stb.

A fenti célcsoportok oktatása felnőttképzés keretében valósítható meg sikeresen. A szakmai képzés háttérét jelentik a térségben működő akkreditált felnőttképzési intézmények. Iskolarendszerű turisztikai szakképzésen csak nagyon kevés fiatal vesz részt. A felsőfokú végzettséget szerzők létszáma szintén alacsony. Ők nagyrészt nem térnek vissza a tájegységbe vagy más szakterületen helyezkednek el, vagy a térségen kívül vállalnak munkát.

A térség turizmusstratégiájának végrehajtása felkészült, a turisztikai versenyképesség ismereteivel felvértezett emberekkel lehet sikeres. Ha nem lesznek ilyen irányú képzések, féltő, hogy nem lesz elegendő olyan felkészültségű szakember, akik ezt megfelelő színvonalon képesek lesznek megvalósítani. Néhány jól irányzott felnőttképzési programmal legalább 60-80 fő képzési bevonásával kell számolni rövidtávon.

A tanfolyami képzések célja:

- az igénystruktúra kialakítása, rendszerbe terelése,
- a helyi gazdaság és a turizmus kapcsolatrendszerének megismertetése,
- az együttműködés módszereinek elsajátítása,
- az innovációs lánc kialakításának bemutatása,
- a helyi munkamegosztásban rejlő komparatív előnyök felismertetése,

- közös szolgáltatási csomagok kialakításának elsajátítása,
- mikro érdekközösségek létrehozása (pl. tematikus utak, tanösvények kialakítása és közös fenntartása,
- Rábaköz védjegy bevezetése,
- minőségbiztosítás bevezetése.

A képzéseknek a „tudni, hogy mit” helyett a „tudni, hogy hogyan” kérdésre kell választ adnia. A képzés jövőorientált tevékenység, ezért az oktatási programokban látens módon a jövőnek kell megjelennie.

A humán erőforrás fejlesztés egy másik jól bevált módszere a *szakmai tanácsadás*. Ezt részben piaci alapon, részben pedig közösségi forrásokból érdemes finanszírozni. Az egyéni, személyre szabott tanácsadás segít a specifikumok feltárásában.

Hatásindikátorok meghatározása a stratégiai rész cél vonatkozásában

- Megvalósított képzések száma.
- A képzési programokba bevon személyek száma.
- Közös kialakított szolgáltatási csomagok száma.
- Létrehozott tematikus utak, tanösvények száma.
- A tanácsadási programokban részt vettek száma.
- Minőségi programok számának változása.
- Az ismeretszint változása.
- Az együttműködés minőségének, intenzitásának változása.

5. A helyi gazdaság és a fenntartható fejlődés szolgálata a turizmusfejlesztésen keresztül

A rábaközi turizmusgazdaság a rábaközi helyi gazdaság szerves része. Csak azt a helyi gazdaságot, ennek értelmében csak azt a turizmust érdemes támogatni, amely ökológiailag is vállalható. Különös hangsúlyt kap ez egy olyan tájegységben, mint a Rábaköz. A Rábaköz ökológiai háttere a helyzetelemzésben részletesen bemutatásra került, itt a jövőképpel összefüggő néhány további területre kívánunk reflektálni.

A rábaközi ökoturizmust kiemelt, ún. *pozícionáló prioritásként* javasoljuk kezelni. Ezt az alábbiakkal indokoljuk: A Rábaköz természetes határa ökológiailag frekventált: Natura 2000-es területek, Nemzeti Park. A belső-rábaközi táj és klíma egyedi hangulatot, a keretfeltételekhez jól illeszkedő arculatot, sajátos megjelenést biztosít a tájegységnek. A kommunikáció számára mindez könnyen formálható és pozitív üzenetként a releváns célcsoportokhoz eljuttatható.

Ezen célterületnél nem szabad megfeledkezni az ökológiai veszélyekről sem. A Rába osztrákok általi szennyezése, az ipari katasztrófák (vörösiszap) a negatív példái ennek a kockázatoknak. Ugyanakkor szükséges hangsúlyozni a lakosság felelősségét is. Ha már csökkenő mértékben is, de még mindig találni a tájegységben illegális személtlerakókat. Ezek megszüntetése és szükség szerinti szankcionálása létkérdés a tájegységi turizmus minőségfejlesztése érdekében.

A közlekedés és az elérhetőség minőségfejlesztését a 85-ös, 86-os főközlekedési utak tehermentesítése tudná mérhető módon javítani.

Hatásindikátorok meghatározása a stratégiai rész cél vonatkozásában

- Ökoturisztikai programok, helyszínek számának változása.
- A biotermelők részarányának változása.
- A helyi termékpiacok számának változása a tájegységben.
- A vertikális együttműködés minőségének változása: termelők-feldolgozók-turisztikai szolgáltatók.
- A megépített kerékpárút részarányának változása.
- Megépített kikötők száma (Rába).
- A szelíd, természetközeli turizmus kijelölt nyomvonalának hossza.

5.3. A Rábaköz turisztikai kínálat - releváns célcsoportok - kapcsolódó turisztikai termékek leírása

A Rábaköz turisztikai kínálatában az alábbi területeknek van kiemelt jelentősége:

- Öko- és természetközeli turizmus
- Kulturális és örökségturizmus
- Gasztroturizmus
- Egészségturizmus
- Aktív turizmus

A felsorolt turisztikai ágazatok már jelen állapotukban is képesek nagyobb célcsoportok megszólítására, megnyerésére, a tájegységbe érkező vendégek kiszolgálására. A turisztikai termékelemek, ajánlatok, szolgáltatások és a célcsoportok összefüggéseire mutat rá a következő kimutatás.

TERMÉKELEMEK	AJÁNLATOK	CÉLCSOPORTOK
ÖKO- ÉS TERMÉSZETKÖZELI TURIZMUS		
Ökoturizmus	Madármegfigyelők, madárvárta, Natura 2000-es területek, folyóvölgyek, biotermelők, Fertő-Hanság Nemzeti Park érintett területei, Hanság Múzeum, ökotúrák.	Természtjárók, családok, diákok, ifjúsági turizmusban részt vevők, csendet, nyugalmat kedvelők tábora, természetfotósok.
Természtjárás		
Kirándulás		

KULTURÁLIS ÉS ÖRÖKSÉGTURIZMUS

<p>Kulturális rendezvények, fesztiválok,</p> <p>Kastélyok, épített örökség,</p> <p>Zarándokturizmus,</p> <p>Városok, települések történelmi örökségei,</p> <p>Népi kismesterségek</p> <p>Népi és szakrális hagyományok</p>	<p>A legendaturizmus programjai (Hany Istók, Sobri Jóska), Rábaközi Mesterségek Útja, Nyitott Porták – Nyitott Műhelyek népi kismesterek, kézművesek bevonásával, Csorna, Kapuvár városok műemléki együttese, templomok, szakrális épületek bemutatása, tájházak, kiállító- és bemutatóhelyek, témaparkok kialakítása, tematikus utak megtervezése, zenei rendezvények meghonosítása, a Rábaköz néprajzi öröksége, a népművészet, néptánc, népzene, testvértelepülési kapcsolatok, ünnepekhez, hagyományokhoz kötődő programok, események, aratófesztivál, bilibáncs, a hagyományos búcsúk visszaállítása, történelmi hagyományok, bandérium, íjászat, solymászat.</p>	<p>A kultúrát, a kulturális értékeket kedvelők, az épített örökségek iránt érdeklődők, iskolai csoportok, a népművészet, néptánc, népzene iránt érdeklődők, a népi kismesterségeket megismerni, megtanulni vágyók, fesztiválturisták, művészek, művészetpártolók, fotósok, zarándokok, a helyi hagyományokat megismeri vágyók.</p>
--	--	--

GASZTROTURIZMUS

<p>Tájételek, tájtermékek</p> <p>Gasztronómiai rendezvények</p> <p>Helyi termékeket kínáló vendéglátó vállalkozások</p>	<p>Böllérmáj-fesztivál, Rábaközi Perecfesztivál, Biotermékek Vására, Káposztafesztivál, Uborkafesztivál, hagyományos rábaközi ételek kínálata, új helyi termékek kifejlesztése (gyümölcsborok, gyümölcsitalok, sör, pálinka), zöldség és gyümölcs, húskészítmények, tejtermékek, manufakturális házi termékek, sajtok, bio és natúrtermékek, rábaközi gasztroturák.</p>	<p>Gasztronómiai ínyencek, a kulináris élvezeteket kedvelők, szakmai csoportok, a helyi termékeket előtérbe helyezők.</p>
--	---	---

EGÉSZSÉGTURIZMUS		
Gyógyturizmus, Termálturizmus	Kapuvári angiológiai központ, termálfürdő (Flóra Fürdő), rehabilitációs szolgáltatások, relaxálás.	Gyógykúrát igénylők, gyógyulni vágyók, fittséget megtartani akarók, stresszmentes életet élők, egészséges életmódot élők.
AKTÍV TURIZMUS		
Kerékpáros turizmus Víziturizmus Lovasturizmus Természetjárás	Kerékpáros túrák a Rábaközben, kerékpáros túracsomagok, vízitúrák az Öreg-Rábán, szabadidőstrandok, horgászturizmus, erdei iskola programok, táborok, ökotúrák, lovas programok, lovas táborok, lovaspályák.	Az aktív kikapcsolódást kedvelők tábora minden korcsoportból.

5.4. Fejlesztési irányok meghatározása a keresleti igények függvényében

A Rábaközben az alábbi *fejlesztési irányokat, prioritásokat* határozzuk meg:

1. Öko- és természetközeli turizmus szolgáltatás- és minőségfejlesztése
2. Kulturális és örökségturizmus minőségfejlesztése
3. Gasztroturizmus fejlesztése
4. Egészségturizmus integrált fejlesztése
5. Falusi és agroturizmus kapacitás-, szolgáltatás- és minőségfejlesztése
6. Aktív turizmus: kerékpáros, lovas- és víziturizmus fejlesztése
7. Vallási turizmus fejlesztése
8. Vadász- és horgászturizmus minőségfejlesztése
9. A családbarát rábaközi desztináció és az ifjúsági turizmus komplex fejlesztése
10. Senior turizmus fejlesztése

Tekintettel arra, hogy a Rábaköz jelenleg még a turizmus-szervezettség egy alacsonyabb fokán áll, a fenti prioritások összefüggései jobban érvényesülnek. Az egyes területek fejlesztései nagy hatással, kisugárzással vannak más területekre is. Nem csak az egyes fejlesztési prioritásokon belül, hanem egymás között is komplex megoldásokkal kell operálni a stratégiai tervezés 2015-ig tartó időszakában annak érdekében, hogy a várt eredmény bekövetkezhesen. A 10 fejlesztési terület definiálása ugyanakkor egy világosan követhető utat jelöl ki, amit a

települések, vállalkozások, valamint a turizmussal foglalkozni szándékozók figyelembe vehetnek tevékenységeik során.

A fejlesztési prioritásokat – a mögöttük megbúvó szolgáltatási csomagok kombinációi, valamint a lehetséges célcsoportok – alapján az alábbiak szerint strukturálhatók:

1. Az ún. pozícionáló prioritások fejlesztési kategória

- öko- és természetközeli turizmus
- kulturális és örökségturizmus
- gasztroturizmus

Ezek a fejlesztési irányok adják a Rábaköz arcát, alakítják a tájegység imázsát, határozzák meg leginkább turisztikai jellegét, karakterét. Ezek a fejlesztési területek **hosszú távon pozícionálják a tájegységet**. A pozícionáló prioritások már jelenleg is meghatározó adottsággal, szolgáltatási rendszerrel vannak jelen a Rábaközben. A marketingkommunikációban játszott szerepük – éppen imázsépítő jellegüknél fogva – kiemelkedő.

2. A potenciális növekedést elősegítő fejlesztési kategória

- egészségturizmus
- falusi és agroturizmus
- aktív turizmus
- vallási turizmus
- vadász- és horgászturizmus

A kategóriába tartozó fejlesztési területek jelentős turisztikai és **növekedési potenciállal rendelkeznek**. Hatékonyan tudnak hozzájárulni a hálózati rendszerek kiépüléséhez. A Rábaköz turisztikai adottságai kiaknázásának nélkülözhetetlen és hasznos eszközei. Hosszabb távon itt realizálódik a legtöbb jövedelem.

3. Célcsoport-orientált fejlesztési kategória

- családbarát és ifjúsági turizmus
- senior turizmus

A 3. fejlesztési kategória **kiemelt demográfiai szegmensek** alapján csoportosítja a fejlesztési területeket. Három kiemelt célcsoportot vesz figyelembe: a kisgyermekes családokat, az ifjúságot és a senior turistákat. A Rábaköz számára mindhárom irány tartogat lehetőségeket, hiszen a tájegység adottságai mindegyik célcsoport elvárásait képes kielégíteni.

A fentiek háttérben, árnyékában meghatározunk egy átfogó fejlesztési kategóriát is. Azok a területek tartoznak ide, amelyek látens módon valamennyi fejlesztési prioritásban – mint horizontális elemek – megtalálhatók.

Horizontális fejlesztési kategória

- az ökológiai fenntarthatóság szolgálata
- a fenntartható és vertikálisan egymásra épülő helyi gazdaság

- esélyegyenlőség biztosítása (szellemi és mozgáskorlátozottak segítése)
- térségközi és határon átnyúló kapcsolódások
- speciális piaci szegmensek

A fejlesztési prioritások mindegyike támogatja valamilyen módon a stratégiai célok és az átfogó cél elérését. A 10 fejlesztési célterület ez irányú hatását és összefüggését vázolja fel a **3. sz. melléklet**: „A stratégiai célok és a fejlesztési irányok (prioritások) hatásmechanizmusa”. A Rábaköz turizmusfejlesztési stratégiájának átfogó célrendszerét a **4. sz. melléklet** foglalja egységes szerkezetbe (A Rábaköz turisztikai célrendszere 2012-2015.).

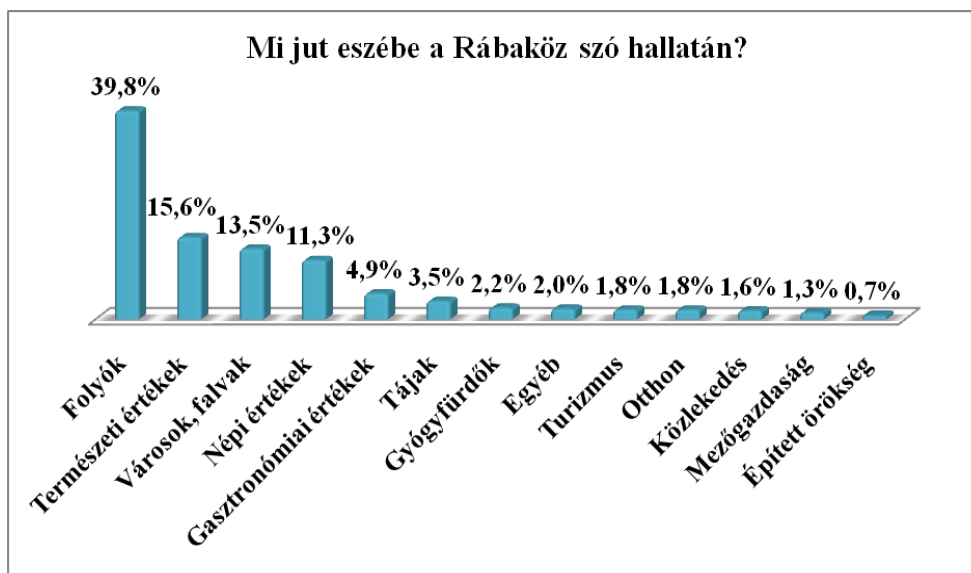
6. A fejlesztési irányok (prioritások) háttere

6.1. A turizmus kínálata a Rábaközben

A primer felméréseken alapuló helyzetelemzés számos sarkalatos megállapítást tesz lehetővé. Mindenek előtt megállapítható, hogy a Rábaköz turizmusa feljövőben van. Ezt a szekunder forrásokon nyugvó vendégéjszaka számok növekedése is jelzi. A tájegység turizmusa sikeresen akkor vehet részt a belföldi turisztikai versenyben, ha a jelenleg meglévő szervezettségét intézményes alapokra helyezi. Ehhez számvetésre, jövőképre, az erőforrások leltárba vételére, értékkatalógusra és célrendszerre van szükség. Jelen programadó dokumentum többek között ezt a hiányt akarja pótolni.

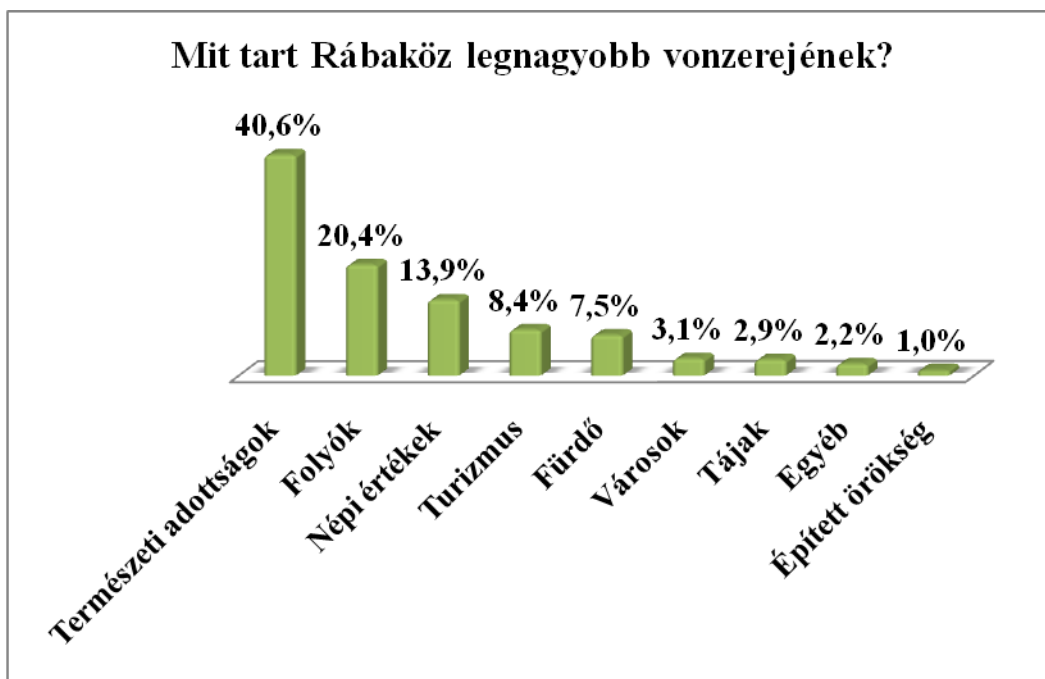
A Rábaköz turizmusfejlesztése a tervezési időszakban (2012-2015) az átfogó cél meghatározása mellett 5 stratégiai alpcélt fogalmazott meg: társadalmi kohézió további erősítése, a gazdasági kohézió keretfeltételeinek kialakítása egy turisztikai intézményrendszer létrehozásával (htdm), a tájegység turisztikai pilléreinek erősítése, az emberi erőforrás fejlesztése, valamint a fenntartható helyi gazdaság és fenntartható turizmus szolgálata.

A Rábaköz turisztikai pilléreit 10 fejlesztési irányban határoztuk meg. Ez a 10 prioritás **4 fejlesztési kategóriába** került. Az első fejlesztési csoportot (**1-3. prioritás**) az ún. **pozícionáló prioritások** alkotják. Ezek: öko- és természetközeli turizmus, kulturális és örökségturizmus, gasztroturizmus. A három fejlesztési irány a Rábaközt hosszú távon szolgálja, hiszen a tájegység turizmusban kiaknázható értékei itt tradicionálisan jelen vannak. Ez azt jelenti, hogy az ilyen irányú fejlesztések, piaci aktivitások, marketingkommunikációs akciók tervezése kiemelt figyelmet és egyeztetést kíván. A tájegységnek olyan értékeiről van szó ezekben az esetekben, amelyet az elmúlt századokban az itt élők halmoztak fel vagy őriztek meg a jelenkor számára. Ezek az értékek ilyen módon közösségi eredetűek, ildomos tehát, hogy turisztikai kiaknázásuk is közösségorientált legyen. A pozícionáló fejlesztési területek azok, amelyek leginkább képesek a rábaközi külső imázs alakítására. Az, hogy egy ilyen vonatkozású kép él a Rábaközön kívül élőknél, jól mutatják a most elvégzett felmérések grafikonjai is.

24. ábra: A tájegységen kívüliek által említett jellemzők
(Forrás: saját adatgyűjtés - 2011)

Hasonló képet regisztráltunk és ez által hasonló preferencia listát kaptunk egy másik kérdés kapcsán is.

25. ábra: A Rábaközön kívüliek preferencialistája
(Forrás: saját adatgyűjtés - 2011)

A fejlesztési irányok **másik kategóriája (4-6. prioritás)** a magas növekedési potenciállal rendelkező prioritások. Ide az alábbi területek tartoznak: egészségturizmus (beleértve a termálturizmust is), a falusi és az agroturizmus, az aktív turizmus (lovás, vízi, kerékpáros, sport). Ezek a fejlesztési irányok tudnak leginkább hozzájárulni a vendégéjszakák számának

jelentős növekedéséhez, a fogyasztási és a költési index emelkedéséhez. Ugyanakkor azt is érdemes leszögezni, hogy tőkeigényes fejlesztési területekről van szó esetükben. A Rábaköz azonban nem nélkülözheti ezeket, mert a helyi egzisztencia és a foglalkoztatás bővítéséhez – akárcsak ha szezonálisan is –, de ezek hozzá tudnak járulni.

A **harmadik fejlesztési kategória (7-8. prioritás)** a már most is viszonylag jól működő területeket fogja össze. Ezekben a Rábaköznek már most is **relatív versenyelőnye van** más térségekkel szemben. A vallási turizmus, a vadász- és a horgászturizmus tartoznak ide.

Végül a 10 fejlesztési irány utolsó csoportját **kiemelt demográfiai szegmensként (9-10. prioritás)** különítettük el. Ebben a kategóriában két fejlesztési irányról beszélünk, ami 3 célcsoportot foglal magában. Az első és talán a Rábaköz számára hosszabb távon is megfontolandó – akár pozicionáló – fejlesztési terület a családbarát rábaközi desztináció létrehozása. Itt a kisgyermekes családok jelentik a fő célcsoportot. A 10-22 éves korosztály adja a másik, az ún. ifjúsági turizmus demográfiai szegmensét. Míg az idősebb generáció, a seniorok képezik a harmadik célcsoportot a demográfiai elkülönítésben.

A fejlesztési kategóriák és a 10 fejlesztési irány (prioritások) természetesen nem izolált rendszerek, nem átjárhatatlanok. Kölcsönhatásban vannak egymással. Az egyes kategóriák definiálása azonban segíti az eligazodást, és felhívja a figyelmet arra, hogy – a Rábaköz turisztikai fejlettségének jelenlegi szakaszában – jó, ha itt is érvényesül a harmonikus és integrált fejlesztés. A stratégiai célok és a fejlesztési területek ezen kölcsönhatásáról mutat egy átfogó képet a 3. sz. melléklet

Valamennyi fejlesztési csoporttól és prioritástól reálisan várható, hogy hozzájárul a tájegységi foglalkoztatáshoz, a vidéki életmód alakításához, a térség jövedelemtermelő képességének növeléséhez, vagyis az átfogó célkitűzés eléréséhez.

6.2. A turistafogadás feltételei a tájegységben

6.2.1. A közlekedés

A Rábaköz egyik akut problémája a közlekedés, elérhetőség. A tájegységet két főközlekedési út (85-ös és 86-os), valamint 5 vasúti pálya hálózta be. A térség tranzit szerepe óriási. Ugyanakkor a főutak rendkívül túlterheltek, most már egyértelműen gátjai a további turisztikai fejlesztéseknek. A már évtizedes tervvel bíró, Szombathelyt Győrrel összekötő gyorsforgalmi útból a Rábaközben mindössze egy kis szakasz készült el 2011 végéig (enesei elkerülő). A mozaikszerű útfejlesztés gyakorlata a következő évekre is prognosztizálható. Ez azt jelenti, hogy a Rábaköz közúti veszélymentessége és csökkenő környezetterhelése még várat magára. A vasút esetében pozitív fejlemények következtek be. A GYESEV regionális társasággá válásával tervezi a Rajka – Hegyeshalom – Csorna – Porpác – Szombathely szakaszok

vendég- és ügyfélbarát fejlesztését. Ez a Rábaköznek mindenképpen jó hír.³⁵ Ezen problémák megoldása meghaladja a tájegység erőforrásait, a tájegység egyértelműen a makrokörnyezeti döntéshozók alá van rendelve. Éppen ezért felértékelődnek azok a közlekedéssel és elérhetőséggel kapcsolatos teendők, amelyekre a térség maga is jelentős hatással lehet. Ilyen a kerékpáros és a vízi turizmussal kapcsolatos fejlesztés. Öröndetes, hogy mindkettő esetében jelentős fejlesztés zajlik Kapuvár vonzáskörzetében. Rábakecölben 2012 évben megvalósul egy csónakkikötő építése. Ez a beruházás Kapuvár-Beledi Kistérség Többcélú Társulása, a Fertő-Hanság Nemzeti Park és Sarród Önkormányzatának közös projektje keretében valósul meg. Országosan is egyedülálló kerékpáros turisztikai fejlesztés zajlik Kapuvár Város Önkormányzata részéről, amely beruházás több mint 20 kilométeres kerékpárutat hoz létre, összekötve a burgenlandi Fertőzugot a Rábaközszel. Ugyancsak a Kapuvár-Beledi Kistérség és a Fertő-Hanság Nemzeti Park együttműködésével zajlik kerékpáros pihenőhelyek kialakítása, útvonal kijelölése egészen Rábakecölig bezáróan. Ezzel a Nyugat-Rábaközben kerékpáros turisztikai szempontból jelentős minőségfejlődés valósul meg.

6.2.2. Szálláshely

A Rábaköz szálláshely kínálata jelenleg homogén, egysíkú képet mutat. A kereskedelmi szálláshelyek elsősorban a kulcstelepeken, vagy azok közvetlen közelében működnek. A magán szálláshelyek (falusi turizmus szálláshely-szolgáltatók) szóróványosan vannak jelen a Rábaközben. Ezen a struktúrán mindenképpen változtatni kell a fejlesztési időszakban. A turisztikailag frekventált településeken bővíteni szükséges a kereskedelmi szálláshelyek kapacitását, illetve olyan egészségturisztikai központban, mint Kapuvár – magántőke bevonásával –, szálloda létrehozása indokolt. A belső rábaközi és az ökológiailag értékes területeken, településeken a falusi szálláshely-szolgáltatók beruházásait kell ösztönözni. El kell érni, hogy a minőségi szempontok ne csak a szállodák, panziók esetében, hanem a falusi szálláshelyek fejlesztésekor is érvényesüljenek (4 napraforgós szálláshelyek létrehozása). A hitelesség, az eredetiség, az egyedi, akár a Rábaközre jellemző karakteres megjelenítés egy másik pozicionálási szempont, nem függ össze feltétlenül a napraforgók számával. Külön fejlesztési területet jelent az ifjúsági szálláshelyek kérdése és a kemping. Mindkettőben hiányos a Rábaköz.

A szálláshelyek kialakításánál érdemes a célcsoport-orientált pozicionálásra is gondot fordítani. Speciális célcsoportok megnyerését lehet elérni a gyermek-, család-, állatbarát szállások kialakításával, illetve a mozgáskorlátozottak esélyegyenlőségeinek biztosításával. Számolni kell azzal is, hogy az aktív (vízi, lovas, kerékpáros) turizmusban érintett vendégek elvárásai, igényei eltérnek a fenti célcsoportokétól. Karakteresen rájuk szabott szállás- és pihenőhely bázisok kialakítása a fejlesztési időszak egyik kiemelt területe.

A szálláshelyek fejlesztésénél érdemes a költséghatékony megoldásokat előtérbe helyezni, hiszen a szezonon túli turizmusban is érdemes gondolkodni. Ez a „zöld” gondolkodásban ölt testet leginkább (megújuló energiák használata, zöld szálláshelyek kialakítása).

---

³⁵ Forrás: a GYESEV vezetőségének tájékoztató híradásai a regionális vasúttársaság fejlesztési elképzeléseiről 2011. októberében.

6.2.3. Vendéglátás

A tájegység egyik erőssége, hogy a hagyományos magyar konyha fennmaradt. A tájételek (rábaközi percc, kapuvári böllérmáj, csiripiszli, sonka, más húskészítmények és tejtermékek, méz, natúrtermékek, bioételek, stb.) önmagukban is, de elsősorban egy-egy kulturális-gasztronómiai program köré szervezve komoly vonzerőt jelentenek. A fejlesztési időszakban meg kell teremteni ezen termékek helyi kultuszát és körük turisztikai eseményeket kell kifejleszteni. El kell érni, hogy bizonyos tájételeket ne csak speciális rendezvények esetében, hanem évközben is folyamatosan elérjék a turisták. A Rábaköz ízeit a vendéglátó egységek mellett a falusi és agroturisztikai szálláshelyeken is elérhetővé kell tenni. A gasztronómia esetében egy pozicionáló fejlesztési prioritásról beszélünk a Rábaköz vonatkozásában. Indokolt tehát, hogy a következő időszak fejlesztései partnerségben, hálózati együttműködésben valósuljanak meg. A termelés-feldolgozás-értékesítés vertikális rendszere adott a Rábaközben már sok ilyen termék esetében. Ezeknél a termékeknél már a kínálati portfólió, a szolgáltatási csomag kialakítása nyújt esélyeket.

Az együttműködésbe be kell vonni a minősített ökotermelőket (Rábcakapi, Csorna, Mihályi, Rábakecöl, Páli, Osló, stb.) és a natúrtermék előállítókat egyaránt.

Esélyt kell adni arra, hogy a **Rábaköz ízei** ne csak a termelőknél, ne csak a falusi vendégasztal rendszerében, hanem a vendéglők kínálatában is ott legyen az egész tájegységben és egész évben.

A Rábaköz gasztronómiai érdekeltsége minden további nélkül építhet a gasztroturizmus magyarországi gyakorlatára is. A partnerség nem csak a tájegységen belül, hanem azon kívül is értelmezendő.

6.2.4. Turisztikai programok, események

A turisztikai rendezvényekkel kapcsolatos mottónk így hangzik: *„Csak azok a turisztikai eseménytermékek lehetnek sikeresek, amelyek tisztán pozicionáltak és a helyi értékeken alapulnak.”*

A tájegységben kibontakozóban van a kiemelt turisztikai rendezvények összehangolása. Meglátásunk szerint a Rábaköz turisztikai húzóterméke lehet a tisztán pozicionált, a turisztikai piacon is eladható rendezvény. Jelenleg 6-8 olyan program van a Rábaközben, amelyek alkalmasak arra, hogy országos hírnevet szerezzenek középtávon. A belföldi turizmus egyik kedvelt célpontja egy-egy attrakció köré felfűzött garantált program. A fejlesztési időszakban számos területen lehet befutó a Rábaköz. A programokkal ismertség növelés ugyanúgy elérhető, mint a vendégéjszaka szám bővítése. A rendezvény nem azonos a turisztikai eseménytermékkel. Egy rendezvény akkor válik turisztikai programmá, ha közvetlen vagy közvetett módon hozzájárul valamely turisztikai cél eléréséhez. Mindezt olyan módon, hogy ez a teljesítmény mérhető, indikátorral leírható. A látogatók száma, a vendégek költési indexe, a vendégéjszakák számának alakulása mellett az ismertség, az imázs alakulása is lehet ilyen mérőszám.

A kiemelt turisztikai rendezvények nem önmagukban állnak, hanem egymásba is kapcsolódnak és összhatásukban is hozzájárulnak az egész tájegység értékesítéséhez. Ezért

ezen rendezvények időzítése, az üzenetek megfogalmazása, az országos marketingjének szervezése igényli a rendezvénygazdák közötti egyeztetést. Ez a közmegegyezés komoly költségelőnyöket jelent a partnereknek, miközben jobban kiismerik egymás gyakorlatát és hozzájárulnak a tájegység tiszta pozicionálásához. Csak a tisztán pozicionált turisztikai rendezvényeknek van jövője.

Értelmezésünkben a rendezvény = turisztikai esemény. Vagyis az ilyen programoknál a marketing, a piac és a verseny szabályai érvényesülnek. Tehát fókuszált figyelem kívánatos az alábbiakra: kereslet, igény, szükséglet, kínálati portfólió, elvárások, véleménykutatás, stb. A Rábaközben van esély ennek fejlesztésére. A rendezvényturizmus a helyi gazdaságfejlesztés egyik lehetséges útja.

Javasoljuk létrehozni egy rábaközi **rendezvényturisztikai érdekközösséget**. A rendezvényturisztikai érdekközösség turisztikai eseménytermékek helyi szereplőinek szoros és tartós együttműködése, kompetenciáik, erőforrásaik, szolgáltatásaik összehangolása az elsődleges ügyfélkör, a turista igényeinek kielégítése érdekében. Hogyan? A turisztikai adottságokra, vonzerőkre épülő (pl. kulturális, gasztronómiai, vidéki örökségi) esemény, program, szolgáltatás láncba szervezése és csomagként (hálózati termékként) való értékesítése. **Tömören:** az események turisztikai hálózati termékként történő értékesítése. A Rábaközben több téma is adódik egy ilyen jellegű összefogásra: kulturális, gasztronómiai, néprajzi események, a legendaturizmussal kapcsolatos attrakciók (pl. Hany Istók, Sobri Jóska), a népi kismesterségek termékei, a lovas hagyományok, az öko-, biotermékek, a speciális szakmákhoz, gazdálkodókhoz fűződő események, a jeles napok, vallási, néprajzi hagyományok, ünnepek, stb.

6.2.5. Településkép, épített örökség

A 2012-2015-ös fejlesztési időszakban a Rábaköznek minőségi ugrást kell végrehajtania a turizmusfejlesztésben. Ehhez a térség településeinek állapota, kinézete, a településszétépítés is jelentősen hozzá tud járulni. A belterületi utak, közterek rendben tartása, az árkok kaszálása soka tud javítani a helyzeten. Itt kell említést tenni arról, hogy a Rábaközt régebben Kis-Kánaán névvel is illették. Persze ez a név azért járt a Rábaköznek, mert ez volt a Dunántúl, no és Bécs éléskamrája. Ha éléskamra, akkor kert. Az üzenet mozgalommá szervezhető a „Virágos Rábaköz”, a „Kert Rábaköz”, vagy a „Rábaközi kertgazdaság” jelmondatok alá besorolva. A megfogalmazott prioritások mindegyike kívánja ezt az igényességet, amit a virágos vagy kert Rábaköz fogalma takar. Az építészeti értékes településközpontokat helyre kell hozni, attraktivitásukat növelni szükséges. El kell érni, hogy a falukép legalább a közterületeken legyen rendezett. Persze lehet mozgalmat szervezni a magánporták állapotának javítása érdekében is. A legjobb talán az volna, ha erre egy tájegységi szintű egyesület jönne létre. Egy ilyen társadalmi összefogás tudná leginkább átvinni a köztudatba is ennek fontosságát. A turizmusban minden egyes épület, minden egyes park, fasor vagy virágoskert, de maguk a polgárok is egy hiteles „névjegy”, egy bizonyítvány. Nincs a világnak olyan térsége, települése – a katasztrófa turizmust leszámítva –, amely lepusztult állapotában lett volna kelendő a turisták szemében.

A Rábaköz tájait több turisztikai könyv, leírás, kiadvány említi. Rá kellene még erre játszani! A nyári időszakban még több pipacs, még több muskátli, még több margaréta, stb. Minden

településnek meg kell találnia a maga sajátos hangulatát, karakterét. Segítséget kell nyújtani abban, hogy ezt kellő nívóval ki tudják fejteni az áthaladó vagy éppen ide érkező turisták irányába. **Tömören:** a Rábaköznek a turisták szemében tetszetősnek kell lennie. Az arra érdemes települési attrakciókat el kell látni információs táblákkal és valamilyen tematikus vagy élményút hálózatába kell felfűzni őket.

6.2.6. Környezeti állapot

A megfogalmazott 5 stratégiai alapcél egyik horizontális területe éppen a környezeti fenntarthatóság biztosítása. A Rábaköz ökoturisztikai pozicionálása pedig kiemelt prioritás a fejlesztési irányok sorában. Ezen specifikumok mellett nem túlzás, ha ebben az esetben a turisztikai fejlesztés egyik kulcsterületéről beszélünk. A tájegység gyakorlatilag egy folyók ölelte sziget (Öreg-Rába, Répce, Rábca). Bizonyos kiadványok így is emlegetik a tájegységet: Sziget-Rábaköz. A Rábaköz jó része ökológiailag is értékes. Északról a Hanság beleolvad a Rábaközbe, délről és keletről pedig az Öreg-Rába a természetes határa. Az a Rába, amely 57,5 folyamkilométeren a Rábaközzel határos. Örvendetes a 2011. októberében Ausztriával aláírt Rába program, amely az eddigi áldatlan állapotoknak szab korlátot. Helyénvalónak érezzük, hogy a Rába Rábaközi szakaszán mihamarabb létrejöjjön az Öreg-Rába Natúrpark.³⁶ Az Öreg-Rába nem csak kék vagy zöld folyosó, hanem kulturális, néprajzi, gasztronómiai, mesterségbeli, építészeti különlegesség is. A Natura 2000 mellett ezeket együtt célszerű kiaknázni. Hosszabb távon a Rábaköz egésze is Natúrparki célterületté válhat.

6.2.7. Egyéb közszolgáltatások

A települések által nyújtott közszolgáltatásokat nem csak a tájegységben élők, hanem az ide érkező vendégek is igénybe veszik. Nem mindegy tehát, hogy ezek a közszolgáltatások elérhetőek-e a turisták számára. Ebben a témakörben kiemelt terület a tájékozódás és a tájékoztatás. A formás, egységes rendszerben kialakított, nem tájidegen információs táblák megléte sok esetben az első interakció, találkozás a tájegységgel. A karbantartott parkolók, a megfelelő szociális létesítményekkel ellátott pihenőhelyek, a rendezettség, a tisztaság, a közbiztonság növelik a vendégelégedettséget. Más, sok esetben nem közszolgáltatásnak minősülő szolgáltatások is komfortérzet javítók, mint pl. posta, bankautomata, vagy éppen a rábaközi tallér helyi pénzhez való hozzájutás lehetősége, pénzváltó hely. És akkor még nem tettünk említést Tourinform Irodáról, helyi termékek boltjáról vagy éppen a mértékadó művelődési intézmények műsorprogramjáról. A Rábaköznek ezeken a területeken minden apró részletre oda kell figyelnie. Minden egyes minőségfejlesztés pozitívvá teszi a szájreklámot, javítja a térség megítélését és ezzel a versenyképességét.

---

³⁶ A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény módosításait az Országgyűlés 2004. június 21-én fogadta el, melyben a natúrpark fogalmát, valamint a natúrpark létrehozását is rögzítették.

6.3. Emberi erőforrás

Az 5 stratégiai alapcél egyike az emberi erőforrás fejlesztése. A szakmai ismeretek fejlesztése legalább annyira fontos, mint az általánosabb képességek fejlesztése. Három területen kell a tájegységnek előrelépnie. A szakmai (turisztikai) ismeretszerzés ösztönzése, turisztikai szakértők beállítása, kinevelése. Általános kompetenciafejlesztés, mint a nyelvismeret, a kommunikációs képességek, a vállalkozásvezetési, köztük a marketing készségek, mint kulcskompetenciák bővítése. Turisztikai tanácsadási tevékenység beindítása az önkormányzatok, civilek és a vállalkozások irányába. Általános elvárás, hogy a térségi turizmussal foglalkozók körében a pozitív beállítódás, a vendégbarát megközelítés és attitűd váljon uralkodóvá. A hatékonyság növelése érdekében **érdemes tájspecifikus képzési programokat kidolgozni**. A helyi szakmai kooperáció érdekében a térség turisztikai kínálatában részt vevőknek meg kell tanulniuk az együttműködés, a közösségi marketing módszereit. Ehhez a helyi konferenciák, műhelymunkák, szemináriumok, fórumok nyújtanak nagy segítséget. Az egyes képzéseket célcsoportokra vonatkozóan kidolgozva nagyobb eredményességre juthatunk. Külön kategóriát képez a túra-, tanösvény-, vagy élményvezetők képzése. Ezt egy-egy specifikus területre, témára felépítve érdemes megvalósítani. Az emberi erőforrás fejlesztésből nem maradhatnak ki a kereskedelem, a vendéglátásban dolgozók, közterület felügyelők, parkolói őrök vagy éppen a rendőrök sem.

6.4. Tájegységi turisztikai szerveződés

A tájegységi turisztikai szerveződés intézményesítése jelen stratégia egyik alapcélja. Ahhoz, hogy a Rábaköz desztinációvá váljon, nem mellőzheti a helyi turisztikai desztinációs menedzsment szervezetet (htdm). A htdm a szakmai iránymutatásával, a helyi érdekek koordinálásával, a közösségi marketing megvalósításával, az egységes monitoring rendszer működtetésével tud hozzájárulni a térségi versenyképességhez. Létrehozásával a települési szintű turizmusszervezés mellett kialakul és intézményi rangot kap a **tájegységi szintű turizmusszervezés**. A rábaközi turisztikai menedzsment szervezet erejét a szektorok közötti együttműködés intenzitása fogja jelenteni. Tagjai sorában önkormányzatok, vállalkozások, civilek egyaránt megtalálhatóak.

6.5. A turizmusfejlesztés prioritásainak leírása

A Rábaköz turizmusfejlesztése 10 fejlesztési irányt határoz meg. Minden egyes célterület önmagában is egy kerek rendszer. Az egyes területek azonban egymással is szoros kölcsönhatásban vannak. Ezért a tervezett rábaközi fejlesztések során lehet építeni erre a hatástöbbszörözésre.

1. sz. prioritás: Öko- és természetközeli turizmus szolgáltatás- és minőségfejlesztése

Háttér és adottság

A Rábaköz ökoturisztikai adottságai kedvezőek. Maga a tájegység egy ökológiai sziget, amelyet a három folyó, Öreg-Rába, Répce, Rábca határol. Északról a Fertő-Hanság Nemzeti Park benyúlik a Töközbe. Kapuvár, Osli, Csorna, Bősárkány külterületei jórészt a hansági részen vannak. A tájegység növény- és állatvilága adja a lehetőséget az ökoturisztikai megoldások kidolgozására. A Rábaköz erdősültsége magas, felszíni vizei közül a folyók, patakok, erek egyaránt megtalálhatóak. A térség tavakban gazdag vidék. A Rábaköz agrárorientáltsága is nyújt esélyeket a természet- és környezetbarát turisztikai szolgáltatások kialakítására.

A Rábaköz természeti értékeiről részletes lista található a kutatási jelentésben.³⁷ A teljesség igénye nélkül néhány ökológiailag egyedülálló természeti érték felsorolása azért is indokolt, hogy ötleteket, gondolatokat adjon és egyfajta kreatív ötletbörzére serkentse a turizmussal foglalkozni szándékozókat:

- felszíni vizek: Öreg-Rába, Kis-Rába, Répce, Rábca, Marcal (érintett szakasza), Keszeg-ér
- kastélyparkok: farádi Sarlay-kúria kertje, dénesfai Cziráky-kastély parkja, a Dőry-kastély parkja Mihályiban, Széchenyi-kastély Rábasebesen.
- Tavak: Tündér-tó (Kóny), Király-tó, Váti-tó (Kapuvár), Fehértói-tó (Fehértó, Györsövényház), látványtó (Dör), Ikrényi-tó (Ikrény),
- Höveji-tölgyesek, rétek, legelők
- Természetvédelmi területek (Dénesfa)
- Rábapordányi Millecentenáriumi park
- Szilsárkány ősgyepmaradványok
- A Rábát övező ártéri erdők
- Rétek, legelők (Enese, Bogyoszló, Dénesfa, Cirák, Hövej)
- Egykori kisalföldi gyertyános-tölgyes maradványok (Páli)
- 400 éves tölgyfa (Jobaháza)
- Védett platánfák (Cirák)
- Jézus-fa (Vitnyéd)
- Erzsébet királyné tölgyfája (Cakóháza)
- Babóti királyfa (Babót)
- Holt-Rába (Mérgecs, Rábacsécsény, Rábapatona)
- Artézi víz (Csorna, Bágyogszovát, Rábapordány)

A térség ökoturisztikai adottságainak rendszerbe szervezése és turisztikai termékként történő kínálata elsősorban a Hanságban, illetve a Hanság rábaközi peremvidékén valósul meg. A belső Rábaköz pontszerű ökológiai értékei nincsenek hasznosítva. Hasonló a helyzet a Rábaköz mértékadó folyóival. Itt az Öreg-Rába völgye jó esélyt kínál akár egy natúrpark kialakítására is. De igen kedvező adottságai vannak a természetközeli turizmus számára a Kis-

---

³⁷ Kvantitatív kutatási jelentés 2011

Rába, a Répce, a Rábca folyók és a Keszeg-ér bizonyos szakaszain is (pl. Magyarkeresztúr, Sopronnémeti). A fenti listában is szereplő tavak alkalmasak a vizes élőhelyek növény- és állatvilágának a bemutatására tematikus út vagy tanösvény formájában.

Infrastruktúrával csak Kapuvár térsége és kisebb léptékben a Tóköz területe rendelkezik.

A Rábaköz ökoturisztikai fellegvára: az Öreg-Rába

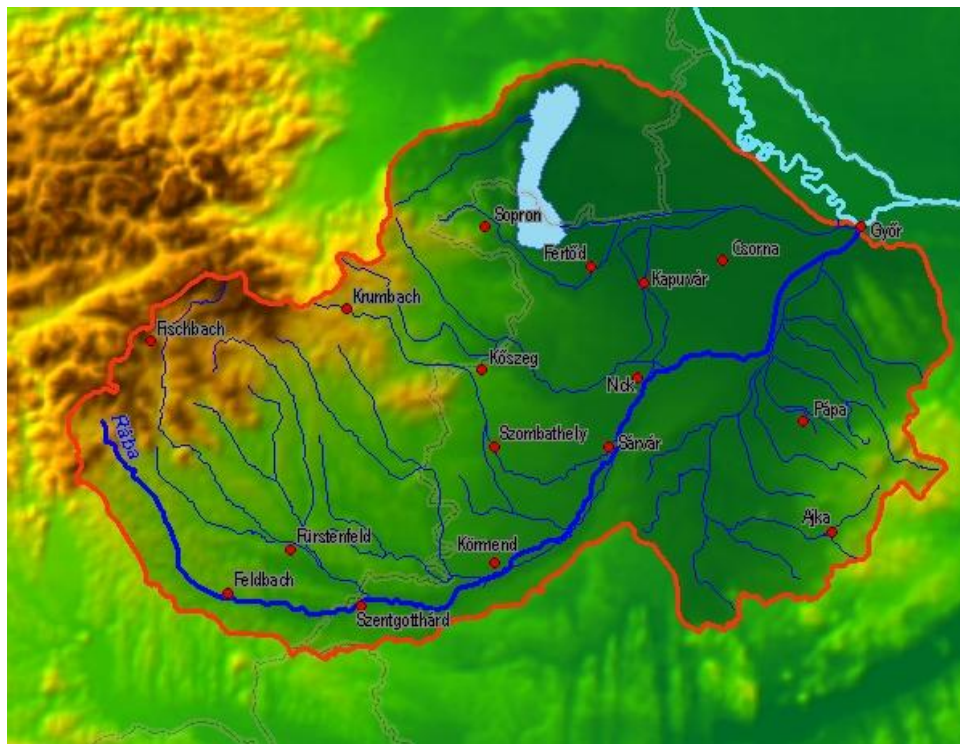
A Nyugat-Dunántúl régió turizmusfejlesztési stratégiája a következőket írja a Rába turisztikai fejlesztésével kapcsolatban.

„Új célterületként jelenik meg a Régió meghatározó vadvízi folyója, a Rába. A *Rába völgyére épülő ökoturizmus*, - ami sokkal szélesebb területet fog át, mint csak víziturizmus -, a stratégiai tervezési időszak egyik kiemelt célterülete kell legyen. A folyó magyarországi szakasza a maga mikroklímájával önálló ökoturisztikai desztinációként a Régió ökoturizmusának egy új fellegvára lehet. A folyó mentén létrehozandó 6 ökobázis a vízi, a kerékpáros, a lovas, a bakancsos turisták számára teszi lehetővé a természetközeli turizmust fenntartható módon úgy, hogy a Rába turizmusfejlesztése ellenőrizhető módon valósul meg. A fejlesztés építhet a Rába mentén élők erős identitására, a természeti mellett az épített örökség, a kézműves és a szellemi hagyományokra, erőforrásokra.”³⁸

A 2007 óta eltelt időszakban mindössze egy komolyabb turizmusfejlesztési projekt valósult meg a Rábán. A Felső-Rába mentén Magyarlak – Körmen – Püspökmolnári településeken európai uniós forrásból jött létre attrakció- és szolgáltatásfejlesztés. A Rába többi szakaszán mértékadó beruházásokra nem került sor. A Rába a Nyugat-Dunántúl régió saját folyójának tekinthető. Ausztriában ered, a Fischbachi-Alpokban 1200 méter magasságban. Teljes hossza 322 km, amelyből 211 km esik Magyarországra. A rábaközi szakasz a Vas megyei határtól a torkolatig közel 60 kilométer. A Rába vízgyűjtő területe kiterjed a Stájer-Alpok déli lejtőire, az Őrség dombvidékére, a Vasi hegyhát és a Kemeneshát észak-északnyugati oldalára, a Kemenesalja, a Sokorói-halomvidék, a Keszthelyi-hegység északi, a Bakony északnyugati lejtőire valamint a Kisalföld és a Fertő-tó vidékére. Ezt a kiterjedt földrajzi térséget mutatja az alábbi ábra. A térképen jól látható a Rábaköz folyók által határolt „sziget” jellege (Öreg-Rába – Kis-Rába/Répcé – Rábca). Az Öreg-Rába ökoturisztikai hasznosítása és kiaknázása a Rábaközre vár.

---

³⁸ Nyugat-Dunántúl Régió Turizmusfejlesztési Stratégiája 2007. 8. p.

26. ábra: A Rába vízgyűjtő területe
(Forrás: www.rabavolgy.hu)

A fejlesztési irány az alábbi stratégiai célok eléréséhez tud sikeresen hozzájárulni:

- Tájegységi kohézió erősítése.
- Turisztikai desztináció kialakítása.
- Emberi erőforrás fejlesztése.
- A fenntartható fejlődés szolgálata.
- A turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése.

Célok megfogalmazása

A stratégiakészítést megelőző fókuszcsoportos vizsgálatok egyértelműen visszaigazolták a Rábaköz ökoturisztikai érintettségét. Az 5 település (Csorna, Kapuvár, Beled, Bősárkány, Szany) mikrotérségében megtartott találkozók az ökoturizmus **jelentőségét** vizsgálva az alábbi vélemények születtek egy 7 fokozatú skálára vetítve: 7-es (legmagasabb szintű jelentőség) 2 mikrotérség, 6-os 2 mikrotérség, 5-ös 1 mikrotérség. A jelentőség értékelésének átlaga 6,2, ami meggyőző a jövőt illetően. A jelentőség mellett sort került az ágazat **minősítésére** is. Vagyis a felmérésben részt vevők értékelték a turisztikai ágazat jelenlegi helyzetét is. Arra adtak választ, hogy mennyire elégedettek az ökoturizmus jelenlegi állapotával, minőségével. A 7 fokozatú skálán 3 mikrotérség 2-esre, egy-egy pedig 3-asra és 4-esre osztályozta az ökoturizmus jelenlegi állapotát. Az összesített átlag 3-as, vagyis átlag alatti. A jelentőség és a minőség értékelése egyértelmű utalás arra, hogy van potenciál ebben a turisztikai ágazatban a Rábaközben. Ezt támasztja alá a megkérdezettek ökoturizmussal kapcsolatos jövőképe. Az összesített vélemény 4,6-os erősségű, ami átlag fölötti értéket jelent.

Átfogó cél

A fejlesztési terület általános célja a rábaközi biodiverzitás (biológiai sokszínűség) fenntartása, lehetőség szerint új élőhelyek létrehozása, és ezek mellett a meglévő ilyen értékek bemutatásává tétele. A rábaközi ökoturizmus ellenőrzött módon, szabályozott keretek között kell működjön. A Fertő-Hanság Nemzeti Park stratégiai partner lehet ennek a célnak az elérésében.

Speciális célok

- A környezeti értékek tulajdonosai közötti hatékony együttműködés erősítése.
- Közös ökoturisztikai jövőkép kialakítása.
- Meglévő környezeti értékek rendszerbe szervezése.
- Új ökoturisztikai termékek létrehozása.
- Az Öreg-Rába Natúrpark intézmény létrehozása.
- Hatékony ökoturisztikai marketing megvalósításának segítése.

Fejlesztési eszközök, főbb tevékenységek

Tervek, koncepciók

- Az ökoturisztikai prioritás szolgáltatás- és minőségfejlesztésének sarkalatos eseménye a tervezés és az együttműködés háttérfeltételeinek megteremtése. Az egyik legfontosabb lépés a meglévő ökoturisztikai értékek pontos leltárba vétele, az állapotleírás elvégzése azokon a földrajzi területeken, ahol ez még nem történt meg. A Fertő-Hanság Nemzeti Park által felügyelt területeken ez a háttéranyag rendelkezésre áll. De fehér folt még a folyók völgye és a belső Rábaköz. Ennek alapján elkészíthető a Rábaköz ökológiai térképe, ami különböző marketinganyagok kivitelezésének alapját is jelenti majd a későbbiekben.
- Ökoturisztikai fejlesztési terv készítése az Öreg-Rába érintett szakaszára. Ez a Vas megyei határtól a torkolatig terjedő szakaszt foglalja magában (57,5 folyamkilométer, a Rába teljes hosszának közel 20 %-a). A tervezés várt eredménye az Öreg-Rába Natúrpark megvalósításának előkészítése. A tervezést integrált módon érdemes elvégezni. A folyóvölgy 3-5 kilométeres sávját érdemes górcső alá venni, és nem csak mint „zöld” vagy „kék” folyosó, hanem a teljes turisztikai értékatasztert el kell végezni. (A javasolt elnevezés csak munkacím. De meg kell említeni, hogy csak a Rábaköznek van két Rába folyója: Öreg-Rába és Kis-Rába.)
- A ma meglévő ökoturisztikai adottságokra építve tanösvények kialakítása, tematikus utak megtervezése és létrehozása. Pl. a rábaközi kastélyparkok természeti értékeit, a tavak, vizek növény- és állatvilágát, a Rábaköz vadállományát bemutató ismertető táblák megvalósítása.

Vonzerőfejlesztés

- A kapuvári (Öntés) bemutatóközpont megújítása a Fertő-Hanság Nemzeti Park kezelésében folyamatban van. Új ökoturisztikai központ kialakítása a tervezett natúrpark területén lenne indokolt.

- Élőhely rekonstrukciók kialakítása a Holt-Rába (Mérgecs, Rábacsécsény, Rábapatonna) térségében, illetve a Keszeg-ér holt medrében (Magyareresztúr). Más ökológiai folyosók kialakításának számbavétele a Fertő-Hanság Nemzeti Park bevonásával.
- A volt Kapuvári Gazdasági Kisvasút rekonstrukciójának megvalósítása egy kijelölt frekvenciált szakaszon.
- A hagyományos paraszti gazdálkodás bemutatása tájspecifikus építészeti megoldásokkal. Rábaközi biotájház létrehozása.
- Vadaspark kialakítása.

Infrastruktúrafejlesztés

- Az ökoturisztikai helyek elérhetőségének javítása (gyalogos, kerékpáros, lovas, vízi). A Rábaköz bekapcsolása az országos túraútvonalakba. Helyi értékek alapján túraútvonal ajánlatok kidolgozása és menedzselése. Már megvalósítás alatt van a Kapuvár Városi Önkormányzat határon átnyúló kerékpárút fejlesztési projektje, ami a Fertő-vidékét (Fertőzug) köti össze a Rábaközzel. További kerékpárút fejlesztés van folyamatban a Fertő-Hanság Nemzeti Park és a Kapuvár-Beledi Kistérség együttműködésében, ami egészen Rábakecölig viszi el a bringázókat. Ezzel a Fertő-vidéktől az Öreg-Rábáig kerékpárral bejárhatóvá válik a Rábaköz.
- Az ökoturisztikai helyeken környezetbarát, tájba illő pihenőhelyek, pakolók, egészségügyi létesítmények megtervezése és kivitelezése.
- Artézi kutak rendbetétele
- Erdei tornapályák létesítése
- Természeti megfigyelőhelyek, állások megtervezése és kivitelezése.

Szolgáltatásfejlesztés

- Speciális rendezvények, programok kifejlesztése és kínálata. Elsődleges célcsoport kisgyermekes családok, fiatalok.
- Ökoturisztikai elemeket tartalmazó komplex turisztikai programcsomagok kidolgozása és kínálata.
- A tájételek, tájtermékek bevonása, népszerűsítése, kínálata, értékesítése a különböző szolgáltatói helyeken.
- Rábaközi natúrboltok működtetése.
- Az öko- és biotermékekre, natúrtermékekre, tradicionális tájételekre épülő gasztronómiai rendezvények megvalósítása.
- A szálláshely szolgáltatók, vendéglátó vállalkozások ösztönzése a „zöld” szolgáltatóhely kialakítása irányába.
- Erdei iskola létrehozása
- Falusi szálláshely kapacitás bővítése az ökoturizmus által érintett földrajzi térségekben.

Marketingfejlesztés

- Ökoturisztikai információs rendszer (táblarendszer) létrehozása.
- Nyomtatott, digitális és on-line promóciós anyagok, kiadványok elkészítése.

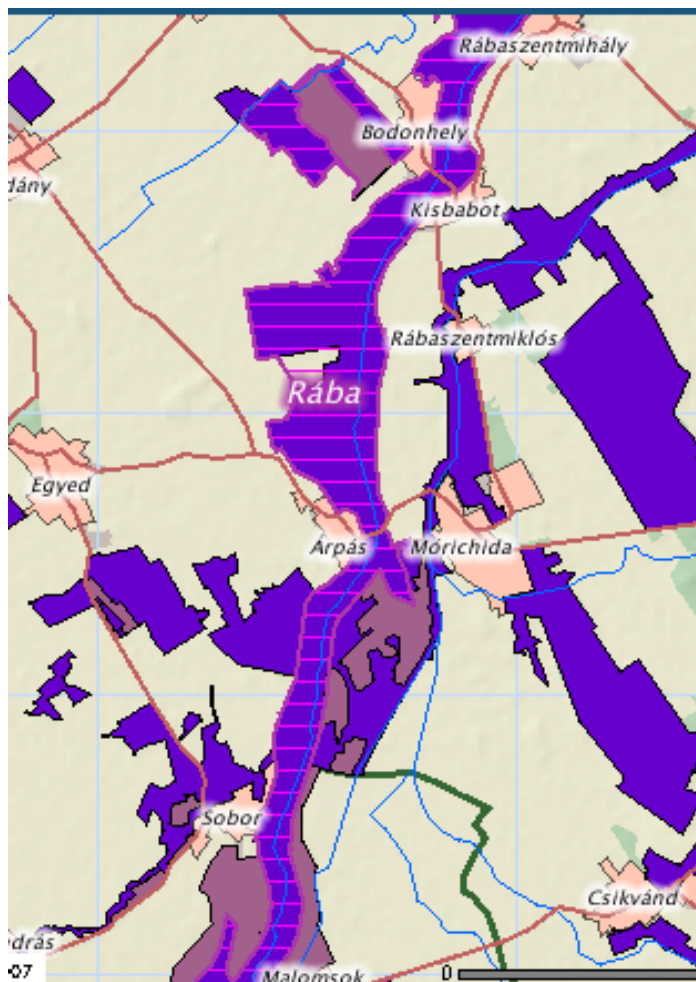
Ökoorientált gondolkodásmód terjesztése

- A fejlesztéseknél, beruházásoknál az ökológiai megoldások előtérbe helyezése

- Megújuló energiák alkalmazásának ösztönzése
- Az itt élők és az ide látogatók körében (különösen tanulók) a környezettudatos életvezetés gondolatának erősítése, a helyi termékek népszerűsítése.
- Ökoiskolai pályázatokon való részvétel.

Földrajzi preferenciák

A Rábaközt északról határoló Hanság és annak menedzselését végző Fertő-Hanság Nemzeti Park ökológiailag jó kezekben van. Kapuvár és Csorna külterülete egészen a burgenlandi határig nyúlnak és a Hanság-főcsatorna másik oldalán húzódó töltés alja már a szintén ökoturisztikai csemegének számító Fertőzug. Ebben az értelemben a Rábaköz északi peremterülete intézményesített. A tájegység másik nagyobb attrakciója az Öreg-Rába. A folyó délről és keletről határolja a földrajzi Rábaközt, de a jobb parton is található még négy olyan település (Mórichida, Rábaszentmiklós, Kisbabót, Rábaszentmihály), amely néprajzi-kulturális szempontból a tájegységhez tartozik.

27. ábra: Ökológiailag értékes területek az Öreg-Rába mentén
(Forrás: www.geo.kvvm.hu)

A fenntarthatóság meghatározása a fejlesztési irányra vonatkozóan

Az ökoturizmus feladata a fenntarthatóság, a biológiai sokszínűség biztosítása, természetet érő negatív hatások kiszűrése, minimalizálása. Ugyanakkor feladata az is, hogy a természeti értékeket ellenőrzött körülmények között bemutassa, ezzel is hozzájárulva a természeti ismeretek bővítéséhez. Az ökoturizmus a szakemberek mellett igényli a helyi érdekeltek és a lakosság bevonását is. Ökoturisztikai fejlesztéseket folyamatos monitoring mellett javasolt végezni. A tervezett beruházásokat megvalósíthatósági és környezeti hatástanulmányokkal kell alátámasztani. Ez biztosítja azt, hogy a fejlesztések a természet visszafordíthatatlan károsítása nélkül valósulhassanak meg.

Felelős és érintett szervezetek

Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület
Pannónia Kincse Leader Egyesület
Kapuvár-Beledi Kistérség
Csornai Kistérség
Téti Kistérség
Győri Kistérség
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
Regionális Fejlesztési Tanács
Regionális Fejlesztési Ügynökség
Érintett földrajzi területek települési önkormányzatai
Alsó-Rába menti Faluszövetség
Rába Szövetség
Győr-Moson-Sopron megyei Falusi Turizmus Egyesület
Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége
Erdőgazdaság
ÉDUKÖVIZIG
Győr-Moson-Sopron megyei Agrárkamara
Győr-Moson-Sopron megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Veszprém megyei Agrárkamara
Veszprém megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Magyar Turizmus Zrt Regionális Marketing Igazgatóság
Nyugat-Pannon Ökoklaszter
Pannon Helyi Termék Klaszter
Horgászegyesületek
Környezetvédelmi, turizmusfejlesztési civil szervezetek

2. sz. prioritás: Kulturális és örökségturizmus minőségfejlesztése

Háttér és adottság

A kulturális és örökségturizmus a Rábaköz egyik meghatározó erősege. A tájegységnek egyértelműen relatív versenyelőnye van ezen a területen. A fejlesztési irány stratégiai, ún. pozicionálási prioritásként értelmezendő, mivel a tájegység leginkább karakterisztikus megjelenítésről van szó a kulturális és örökségturizmus esetében.

A kulturális turizmus a történelem, a hagyományok, a múlt egy-egy szeletének megismerésére irányuló érdeklődés. A kulturális turizmus iránti motivációban az országos és a helyi jelentőségű egyediségek összeadódnak, az érdekesség, a specialitás, az egyediség jelentik a készítés alapját. A Rábaköz ez idáig inkább a művészeti hagyományok, a népi kismesterségek, a néprajzi érdekességek területén mutatta meg magát, itt sem mindig kifejezetten turisztikai céllal. Vannak azonban olyan adottságai a Rábaköznek, amelyek még alig-alig kerültek a figyelem középpontjába. A fejlesztési prioritás ezeket a területeket és a meglévő bázisokat egy egységes rendszerként kezelve teszi meg ajánlásait.

A stratégiát megalapozó felmérés keretében összegyűjtöttük azokat az értékeket a Rábaközben, amelyek a kulturális és örökségturizmus fejlesztése számára rendelkezésre állnak. Ez a települési értékleltár a stratégia egyik mellékelt munkanyagában rendelkezésre áll.³⁹ Néhány specifikus elemet azonban mégis kiemelésre méltónak tartunk.

Szakkulturális hagyományok

- lucázás (Acsalag, Bányogyszovát, Enese, Rábacsécsény, Rábakecöl, Rábapordány, Vitnyéd,
- pünkösödés: Acsalag, Bányogyszovát, Enese, Magyarakeresztúr, Rábacsanak, Rábacsécsény, Rábatamási, Vitnyéd,
- betlehemezés: Vitnyéd, Rábapordány, Rábakecöl, Rábacsécsény, Rábacsanak, Pásztori, Bányogyszovát, Acsalag)
- körmenet: Acsalag, Beled, Szany, Szil
- Márton-nap: Acsalag
- búcsú: Jobaháza, Rábacsécsény, Szil, Szilsárkány, Kapuvár
- falukarácsony: Ikrény
- búcsújárás: Osló, Szany,

Népi hagyományok:

- májusfa állítás: Acsalag, Beled, Rábakecöl, Szil
- néptánc, népszokások, népzene: Acsalag, Bányogyszovát, Bogyoszló, Csorna, Egyed, Enese, Kapuvár, Kisfalud, Kóny, Magyarakeresztúr, Markotabödöge, Mórighida, Osló, Páli, Rábacsanak, Rábacsécsény, Rábapatona, Rábaszentmiklós, Rábcakapi, Sobor, Szany, Szil, Vág, Veszvény, Vitnyéd
- locsolás: több településen
- egyediségek, mint a lakodalmi háromtánc (Cirák), népi gyermekjátékok (Beled), virágmajális (Enese), Hany Istók (Kapuvár), Bilibáncs (Rábapatona), kenyérsütés (Rábcakapi), bilickézés, hagyományörző disznóvágás (Vásárosfalu), pilickázás (Rábacsécsény), farsangi disznóvágás (Rábacsécsény)
- bohócjárás: Mihályi

Események, rendezvények:

A Rábaközben már most számos olyan jó irányú gyakorlat van, amelyek középtávon a tájegység rendezvényturisztikai eseményeinek pilléreivé válhatnak. Közülük néhány komoly múltra tekint vissza. Több rendezvény hordoz magában turisztikai potenciált. A tájegység

---

³⁹ Kvantitatív kutatási jelentés 2011

eseményei közül mindenképpen kiemelésre érdemesek azok, amelyek versenyképesek lehetnek a belföldi turisztikai rendezvénypiacon. Ezeket hosszabb távon a Rábaköz védjegyévé kell fejleszteni. Ehhez a rendezvénygazdáknak támogatást is kell biztosítani oly módon, ahogyan az a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület (RVE) kiemelt turisztikai rendezvények célterület pályázati kiírásaiban is megtörtént.⁴⁰ (A koncepció teljes Rábaközre való kiterjesztéséről a Pannónia Kincse Leader Egyesülettel konzultációt kell folytatni.) Az előzetesen beérkezett adatlapok alapján a célterületre az RVE-hez az alábbi településekről érkeztek be javaslatok:

- Csorna, Kapuvár, Beled, Bősárkány, Szany, Szil, Páli, Vítnyéd.

A fentiekén túl egyéb rendezvények, amelyek a kulturális turizmusban figyelembe vehetők:

- Árpás: Rábaparti Nap
- Bágyogszovát: Káposztafesztivál
- Beled: Pünkösdi Fesztivál, Tavaszi Fesztivál
- Bősárkány: Márton napi ünnep
- Csorna: Rábaközi Napok, Aratófesztivál, Zenepaviloni koncertek, Veréb Feszt
- Dénesfa: Pünkösdi Fesztivál, IV. Károly emléknap
- Enese: Hagyományok napja, Hagyományőrző Fesztivál, Ádventi vásár, Néptáncfesztivál, Virágmajális
- Farád: Aratóverseny, Lovas napok, Fogathajtóverseny
- Fehértó: Nádszál Egyesület rendezvényei
- Gyórsövényház: Lovas találkozó, Lurkó fesztivál
- Himod: Egészségnap, Rockfesztivál
- Jobaháza: Lovasnap
- Kapuvár: Rábaközi Gazdanapok, Anna Napok, Kistérségi Fesztivál, Alma Fesztivál, Sás utcai Fesztivál, Hany Istók Fesztivál, Böllérmáj Fesztivál
- Kóny: Bikafesztivál, Könnyűzenei fesztivál, kézműves tábor
- Markotabödöge: Uborkafesztivál
- Mihályi: Alma fesztivál, Dóry-kupa, Bionap
- Mórchida: Burgonyafesztivál, Szüreti Felvonulás és Bál
- Páli: Rábaközi Perecfesztivál
- Rábacsécsény: Rábaparti Napok
- Rábakecöl: Kihívás napja, egészségnap
- Rábapatona: Agárverseny, Bilibáncs, 24 órás asztalitenisz, PIFE Ifjúsági fesztivál, táncgálák
- Rábapordány: Virtusvetélkedő, Lovasnap
- Rábaszentandrás: Szentandrás Napok
- Rábaszentmihály: Rába Nap
- Rábaszentmiklós: Szentmiklósiak Napja
- Rábcakapi: Apák Napja
- Sopronnémeti: Kis települések regionális találkozója
- Szany: Vadásznapi, Rábaközi Fesztivál, Szent Anna búcsú

---

⁴⁰ További információ a célterületről: www.rabakozleader.hu weblapon.

- Szil: Aratófesztivál, Szili búcsú
- Szilsárkány: Egészségnap, Lovasnapok
- Vásárosfalu: Vé-fesztivál
- Vitnyéd: Sajtnapok

Népi kismesterségek

- kékfestés: Csorna, Rábapatonna
- szalmafonás: Kóny
- népi hímzés: Bágyogszovát, Beled, Csorna, Farád, Kapuvár, Pásztori
- fazekasság: Bágyogszovát, Beled, Csorna, Enese, Kapuvár, Osli, Rábakecöl, Rábapatonna, Szany
- fafaragás: Bogyoszló, Bezi, Dör, Himod, Ikrény, Kisfalud, Mihályi, Páli, Pásztori, Rábapatonna, Szany, Szilsárkány, Veszvény, Vitnyéd
- gyékényfonás: Bősárkány, Fehértó, Rábakecöl
- kosárfonás: Bősárkány, Cirák, Fehértó, Kapuvár, Magyarkeresztúr, Rábakecöl, Rábapatonna, Rábapordány, Szany, Szil
- seprűkészítés: Bősárkány
- bőrdíszművesség: Csorna
- szíjkészítés: Csorna
- babakészítés: Enese, Kapuvár, Farád
- kovácsmesterség: Enese, Fehértó, Szany, Szilsárkány
- nemezelés: Fehértó
- ostorfonás: Szany
- cipézmesterség: Enese, Szil
- csipkevarrás, pókolás: Hövej, Kapuvár
- csipkeverés: Kapuvár
- csuhéfonás: Kapuvár, Osli

Összesen 18 mesterség 31 rábaközi településen. Ez elég egyértelmű földrajzi koncentráció.

Történelmi események, hagyományok

- IV. Károly utolsó magyar király visszatérése (Cirák, Dénesfa)
- Csornai csata (Kemény György) (Csorna)
- Korona monda (Mihályi)
- Besenyő eredet, Deák Napok (Rábapatonna)
- Szent László, Hany Istók (Kapuvár)

Nevek, személyek

- Kemény György (Csorna)
- Esterházy és Nádasdy családok, Pátzay Pál, Szigethy Attila, báró Berg Gusztáv (Kapuvár)
- Hetvényi István (Enese)
- Deák, Sibrik család, Molnár János, Hérics Márton emlékezete, Svastics Ignác (Rábapatonna)
- Jászai (Rábatamási)

- Kiss Ferenc (Szilsárkány)

Épített örökség

A Rábaköz épített öröksége kiválóan alkalmas a kulturális turizmus erősítésére. A kastélyok, kúriák, a népi építészet remekei, a szakrális épületek, építmények behálózják az egész tájegységet. Valamennyi legalább helyi védettséggel bíró épület listája a stratégia külön munkaanyagában megtalálható.⁴¹

Az épített örökség gazdagsága mellett meg kell említeni, hogy azok állaga, állapota nem felel meg mindig és mindenben a vendégek elvárásainak. Ezt mindenképpen javítani szükséges. Az épületek kinézete településszépítészeti kérdés is. Esetleges és eklektikus az arra érdemes épületek kitáblázása is.

Egyéb kulturális értékek

- Múzeumi kiállítóhely (Csorna)
- Babaház, Babamúzeum (Babót, Enese)
- Tájház: Dör,
- Pátzay hagyaték, Rábaközi Múzeum (Kapuvár)
- Helytörténeti gyűjtemény: Beled, Kisfalud, Magyarakeresztúr, Osló, Sobor, Szany, Tárnokrét
- Téglamúzeum: Szany

Népművészeti, kulturális csoportok

A kulturális csoportok a Rábaköz szinte valamennyi településén megtalálhatóak. A néptánc, népzenei együttesek mellett dalkörök is hallatják hangjukat. A tánc együttesek közül a négy bázis település (Csorna, Kapuvár, Szil, Szany) csoportjainak ismertsége nem csak a tájegység, hanem az országhatárokon is messze túllép. Ők már egyértelműen a rábaközi kultúra nagykövetei szerte az országban és Európában. A kulturális csoportok listája megtalálható a stratégia munkaanyagában.⁴²

Népi kismesterségek

Az örökségkultúra egyik kedvelt területe a hagyományos mesterségek. A tájegység az ez irányú erősségét már most is képes jól megjeleníteni, kiaknázni. A versenyképesség növeléséhez szükséges ezeknek a tevékenységeknek a rendszerbe szervezése. Ezzel kapcsolatban az alábbi célok megfogalmazását tartjuk szükségesnek:

- 1.) A ma is művelt népi mesterségek fenntartásának, fennmaradásának támogatása, megmaradásuk biztosítása.
- 2.) Már megszűnt, senki által nem művelt mesterségek feltámasztása legalább néprajzilag oly módon, hogy az beilleszthető és felhasználható legyen a tájegység örökségturisztikai kínálatába (pl. képfestés).
- 3.) Emberi erőforrás háttér biztosítása, érdeklődők képzésbe vonása.
- 4.) A rábaközi mesterségek hálózatba szervezése (Rábaközi Mesterségek Útja hálózat megvalósítása)
- 5.) Közösségi marketing kifejlesztése

---

⁴¹ Védett épített örökség a Rábaközben (2011. augusztusban aktualizált lista).

⁴² Kvantitatív kutatás kutatási jelentése (2011)

A fejlesztési irány az alábbi stratégiai célok eléréséhez tud sikeresen hozzájárulni:

- Tájegységi kohézió erősítése.
- Turisztikai desztináció kialakítása.
- Emberi erőforrás fejlesztése.
- A turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése.

Célok megfogalmazása

A kulturális örökség bemutatott attrakciói jelentősen járulnak hozzá a Rábaköz turizmusfejlesztéséhez. A témakör személyi irányultsága igen magas, ezért jó esélyt kínál a térségi imázs alakításához. Örvendetes, hogy ez a terület a Rábaköz egyik kiemelkedő erőssége. Ezért is indokolt, hogy a fejlesztési irányt pozicionáló prioritásként kezeljük.

Átfogó cél

A fejlesztési terület átfogó célja a feledésbe merült értékek felkutatása, a pusztuló értékek megmentésének segítése, a Rábaköz meglévő kulturális örökségének fenntartása és azok átadásának biztosítása a fiatalabb generációk és a jövő nemzedékei irányába oly módon, hogy az járuljon hozzá ezen legfontosabb tájérték ismertté tételéhez és rajta keresztül turisták, vendégek tájegységbe vonzásához.

Speciális célok

- A kulturális és örökségturisztikai értékek tulajdonosai közötti hatékony együttműködés erősítése.
- Közös jövőkép kialakítása a kulturális és örökségturisztikai szereplők közreműködésével.
- Az épített örökség minőségfejlesztése (állapot és állagjavítás).
- Új, a térség örökségét, hagyományait, mesterségeit bemutatni képes bemutató- és kiállítóhelyek, szolgáltatások létrehozása.
- A kulturális és örökségturizmus érintettjeinek, érdekeltjeinek hálózatba szervezése, rendezvény-, esemény- és programkoordináció elérése.
- Kulturális turisztikai szolgáltatások minőségfejlesztése, kulturális szolgáltatási csomagok kialakítása.
- Integrált kulturális marketingkommunikáció megvalósításának támogatása.

Fejlesztési eszközök, főbb tevékenységek

Tervek, koncepciók

- Dokumentált közös jövőkép megfogalmazása. Ez nem nélkülözheti az átfogó és a specifikus célokban való megállapodás mellett azt sem, hogy legyen a tájegységnek egy rövidtávú cselekvési terve (pl. olyan évfordulók előre való megtervezése, amely mögé kulturális turisztikai terméket lehet kifejleszteni).
- Éves rendezvényterv megvalósítása a hatékonyabb marketing, a párhuzamosságok elkerülése és az erőforrások közös kiaknázása, hasznosítása érdekében.
- Ipari műemlékek feltárása és lajstromba vétele. Tulajdonosokkal egyeztetés a turisztikai hasznosításra vonatkozóan. (pl. Beled – téglagyár, malom, Gyóró – malom).

Rendezvényturisztikai érdekközösség kialakítása a Rábaközben

Mottónk ez ügyben így hangzik:

„Csak azok a turisztikai eseménytermékek lehetnek sikeresek, amelyek tisztán pozícionáltak és a helyi értékeken alapulnak!”

A korábban nevesített programok mellett számos más egyedi események is vannak a Rábaközben. Az új termékek kifejlesztését a későbbiekben is bátorítani kell. Tekintettel arra, hogy a Rábaköz egyik speciális, versenyelőnnyel bíró turisztikai ágazatának fejlesztéséről van szó, javasoljuk egy **rendezvényturisztikai érdekközösség** létrehozását. Az együttműködés a kompetenciák, az erőforrások, a szolgáltatások összehangolásával öt alapvető területen tud innovatív megoldásokat kialakítani és meghonosítani:

- tartalmi elemek (a rendezvény tényleges kínálata a látogatók irányába)
- műszaki háttér, logisztika és infrastrukturális összetevők
- szakmailag képzett, tervezhető méretű humán erőforrás háttér
- közösségi marketing
- jogszabályi háttér egyértelmű definiálása és alkalmazása

Vonzerőfejlesztés

- A helyi értékeken alapuló, országos ismertséggel bíró turisztikai események létrehozása a meglévő kiemelt turisztikai rendezvények fejlesztésével.
- Témaparkok kialakítása: 56-os Történelmi Témapark, Rábaközi Mesterségek Parkja. A témaparkok alkalmasak arra, hogy a választott tematikának megfelelően komplex szolgáltatást nyújtsanak a tájegységbe érkezőknek.
- Kulturális témautak kialakítása: kastélyok útja (a Rábaköz 14 településén található kastély, kúria), népi kismesterségek útja, Rábaköz szakrális építészeti emlékei témaút, Sobri Jóska és a betyárok világa, a búzától a kenyérig – malmok útja, neves személyiségekhez kötődő kultusz megteremtése témaúttal összekötve.
- A legendaturizmus továbbfejlesztése: Hany Istók víziszínpad létrehozása (Királytó)

Infrastruktúrafejlesztés

- A szabadtéri programokhoz korszerű, infrastruktúrával felszerelt rendezvényhelyszínek kialakítása a Rábaköz meghatározott településein.

Szolgáltatásfejlesztés

- Meglévő múzeumok, kiállítóhelyek megújítása, tájházak, helytörténeti gyűjtemények kialakítása, minőségfejlesztése.
- A kulturális turizmusra fogékony fiatal generáció megnyerését növelő speciális táborok megvalósítása a már működő jó példák alapján (hagyományőrző tábor, íjásztábor, tánctábor, népi mesterségek tábora, stb.).
- Szabadtéri színház kialakítása, az előadások meghonosítása
- Hangversenyek a Rábaköz templomaiban
- Volt kismesterség műhelyek bevonása a turizmusba: Csorna – kékfestő, Szilsárkány – kovácsműhely.
- Falusi szálláshely kapacitások létrehozása a kulturális és örökségturizmus által érintett településeken.

Marketingfejlesztés

- Tematikus marketingkommunikációs anyagok létrehozása
- Rábaköz kulturális térkép
- Kiemelt rendezvények országos promóciója

Humánerőforrás-fejlesztés

- Turisztikai rendezvényszervezők képzése
- Túravezetők, élményvezetők képzése

Földrajzi preferenciák

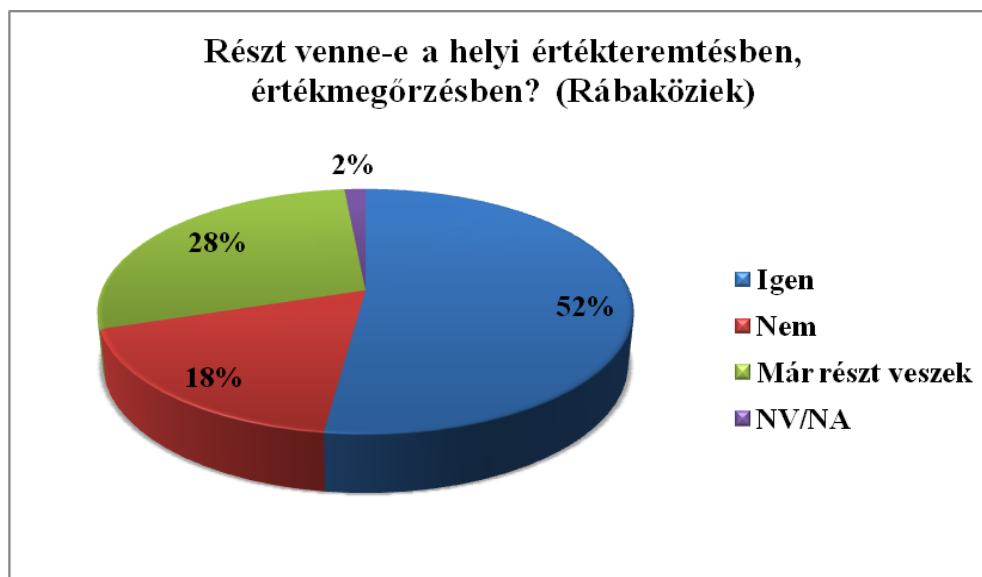
„*Néprajzi szempontból érdekes, mégis kevésbé feltárt vidék a Rábaköz.*”- foglalta össze tömören a tájegység kulturális turizmusával kapcsolatos véleményét a Nyugat-Dunántúl régió Turizmusfejlesztési Stratégiája 2007-ben.⁴³ E tekintetben nem múlt el nyomtalanul az utóbbi 4 év. A Rábaköz értékeinek népszerűsítésében, marketingjében leginkább ez a terület vette ki a részét. A kulturális és örökségturizmus szinte a tájegység minden településén fellelhető valamilyen formában (épített örökség, népi kismesterség, kulturális csoport, híres szülöttek, bejáratott rendezvények, múzeumi kiállítóhelyek, helytörténeti gyűjtemények, történelmi események, népi és szakrális hagyományok, stb.). Szinte nincs is olyan település, ahol ne volna legalább egy meghatározó eleme ennek a turisztikai ágának. Ez is bizonyítja, hogy ez a terület valóban a Rábaköz egyik meghatározó erőssége. A diaszporikusan meglévő adottságok és vonzerők, helyenként arra épülő szolgáltatások azonban nincsenek felfűzve, hálózattá fejlesztve. A Rábaköz néprajzi, kulturális és örökségturisztikai feltárása megtörtént, most a szolgáltatások kialakítása, a minőségfejlesztés van soron. A megfogalmazott célok elérését lehetővé tevő feladatsor következetes végrehajtásával mérhető változás prognosztizálható ebben a turisztikai ágazatban.

A fenntarthatóság meghatározása a fejlesztési irányra vonatkozóan

A kulturális és örökségturizmus a tervezés, a fejlesztése és a szolgáltatások nyújtása során egyaránt képes a társadalmi esélyegyenlőség biztosítására. A térségi szakértők bevonása, a fejlesztéseket megelőző társadalmi egyeztetés jól szolgálhatják ezt a valós társadalmi elvárást. Különösen a rendezvények esetében fontos, hogy nem csak a turistáknak, hanem egyben a helyieknek is szóló programokról van szó. Az ő elvárásaik figyelembe vétele, igényeik kielégítése is része a társadalmi fenntarthatósági folyamatoknak. Minden egyes tájegységben lakó része ennek a tradicionális kultúrának. Az ő személyes hozzáállásuk, aktivitásuk nagymértékben záloga a turisztikai ágazat fenntartásának. Ez a hozzáállás pedig igencsak pozitív. A stratégia kialakítását alátámasztó kutatásban arra a kérdésre, hogy „részt venne-e a helyi értékteremtésben”, az alábbi válaszkategóriák születtek.

---

⁴³ i.m. 52. p.

28. ábra: Elkötelezett aktivitásról tesznek bizonyosságot a rábaköziek.
(Forrás: saját adatgyűjtés 2011)

Felelős és érintett szervezetek

Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület
Pannónia Kincse Leader Egyesület
Kapuvár-Beledi Kistérség
Csornai Kistérség
Téti Kistérség
Győri Kistérség
Regionális Fejlesztési Tanács
Regionális Fejlesztési Ügynökség
Érintett települési önkormányzatok
Alsó-Rába menti Faluszövetség
Rába Szövetség
Kulturális, hagyomány, helytörténet területén működő civil szervezetek
Művelődési intézmények
Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
Győr-Moson-Sopron megyei Falusi Turizmus Egyesület
Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége
Magyar Turizmus Zrt Regionális Marketing Igazgatóság
Nyugat-Pannon Ökoklaszter
Pannon Helyi Termék Klaszter

3. sz. prioritás: A gasztroturizmus fejlesztése

Háttér és adottság

A Rábaköz gasztronómiai kultúrája a messzi múltban gyökerezik és igencsak gazdag. Ismert, hogy az egész Dunántúlon 11 olyan tájegység van, ahol a hagyományos magyar konyha fennmaradt. Négy kivételével mind (7 db) a Nyugat-dunántúli régióban fekszik. Közülük 5

Győr-Moson-Sopron megyében, egy-egy pedig Vas és Zala megyében található.⁴⁴ Az egyik ilyen tájegység a Rábaköz.⁴⁵ Tájegységünk legemblematikusabb tájétele, a rábaközi percc több mint 200 éves múltra tekint vissza és az országos ismertsége is számottevő. Figyelemreméltó a Rábaközt övező további 4 ilyen térség, hiszen egybefüggő területekké fűzi fel a megye nagy részét: Fertőmente, Hanság, Moson-vidék és Szigetköz. A Rábaköz gasztronómiai erősségének kiaknázása irányában jó irányú lépések történtek az elmúlt években.

A rábaközi népi konyha és a kulturális turizmus nagyon jól egymásra építhető. Az étkezési szokások nagyban függték az egyes szakrális és világi eseményektől. Így aztán más-más került az asztalra böjt, búcsú, balázsolás, hamvazószerda, húsvét, karácsony-újév vagy éppen lakodalom vagy farsang idején.

A tájegység adottságai kiválóak ebben az ágazatban. A múlt receptjei, ételei mellett építkezni lehet a mai agrárháttérre is. A Rábaközben számos biogazda tevékenykedik. Vannak olyanok is, akik nem csak termelnek, hanem fel is dolgozzák a megtermelt alapanyagot vagy annak egy részét (pl. Németh István Rábcakapin, Horváth László Mihályiban). Az öko, biotermékek, a tájegység natúrtermékei kiváló vonzerőt jelentenek a tájegység felkutatása, bejárása érdekében.

Az ételhez bor is tartozik. A Rábaköz nem bortermő vidék, tehát a szoros értelemben vett borturizmusról nem beszélhetünk (azért meg kell említeni, hogy Árpáson, Mórchidán találunk borospincéket is). Azonban a térség közvetlen szomszédságában fekszik a Soproni borvidék, a Fertőmellék és a Pannonhalmi térség is. Jó esélyt ad ez az egymás erősségeinek összekapcsolására. Arról nem is beszélve, hogy a Rábaköz a maga zöldség- és gyümölcskultúrájával olyan adottságokkal rendelkezik, amit kiválóan kamatoztathat a következő területeken: pálinka, sör, gyümölcsborok, alkoholmentes gyümölcs- és zöldségitalok. Ebben a tekintetben a meglévő kezdeményezéseket támogatni érdemes és ki kell fejleszteni a térségre jellemző tájitalokat.

Két olyan mértékadó vállalkozás működik a Rábaközben, amelyeknek élelmiszertermékei az országos piacon is jelen vannak: a Kapuvári Hús Zrt és a Cserpes Sajtműhely. Két különböző ágazatról van szó és mindkét cég a lakosság széles tömegével kerül kapcsolatba az egész országban. Ez jelentős turisztikai potenciált is hordoz magában.

A házilag vagy őstermelők által készített termékek széles választéka talál gazdára már most is a lekvárok, a mézek, a sajtok esetében. Hasonlóan több vállalkozás ízes, minőségi húskészítményeket állít elő a Rábaközben. Ezekre a tájtermékekre, tájételekre mindenképpen lehet számítani a falusi turizmus erősödésével. A gasztroturizmus rábaközi fejlesztésének kulcsszereplői a vendéglátó szolgáltatások. Ők azok, aki egész évben, folyamatosan – szó szerint – étlapon tudják tartani a jellegzetes rábaközi ételeket. Erre szükség is van, hiszen az ide betérő turista nem csak egy-egy rendezvény, program alkalmával, hanem más alkalommal is szeretné elérni a táj specialitásait. A gasztronómiai kínálat igazán korszerű, versenyképes

---

⁴⁴ Szigeti Andor: Népi konyha (Dunántúli tájak ételei). Budapest, Mezőgazda Kiadó, 1999. 2. kiadás.

⁴⁵ A 11 tájegység: Bakony és Balaton-felvidék, Baranya, Fertő-vidék, Göcsej, Hanság, Moson-vidék, Őrség, Rábaköz, Sárköz, Somogy, Szigetköz.

megoldása nem hiányolhatja az ebben érdekelt, érintett vállalkozások, szolgáltatók közötti egyeztetést, sőt inkább egy érdekközösség létrehozását.

Az, hogy van miről egyeztetni, van mit étlapon tartani, jól mutatja a teljesség igénye nélkül készített alábbi felsorolás is.

A Rábaköz jellegzetes ételei.⁴⁶

Levesek	Húsételek	Tészták, sütemények
Árpási kaporleves	Csornai babos hús	Barbacsai barackfánk
Bocskoros tojásleves	Csornai tokány	Csanaki borosgaluska
Ikrényi korhelyleves	Csornai töltött hús	Bogyoszlói bárány
Ökörfark leves kónyi módra, gombóccal	Farádi töltött káposzta	Bika alakú lakodalmi kalács (Rábapatonai)
Kónyi gombóc	Rábaszováti húsgombóc	Csorna béles
Rábaközi bableves	Kapuvári böllérmáj	Mihályi kalinkó
Rábaszováti órgyás gombóc	Kónyi véresurka	Kapuvári kulcsos kalács
Rábaközi tüdőleves	Rábapatonai rényés kolbász	Rábaszováti nyunnya
Szanyi legényfogó leves	Kapuvári bicskás szelet	Kapuvári táskó
Szanyi zsemlegombóc	Szanyi rostélyos	Rábaközi percc

A fentiek alapján van tehát mihez kötni, van mire felfűzni a Rábaköz gasztronómiáját. Adottságai okán a tájegység versenyképes ezen a piacon. Érdemes tehát felkészülni a Rábaköz gasztroturisztikai pozicionálására. Az elmúlt évek jó gyakorlatát fémjelzi már néhány pozitív kezdeményezés: gasztronómiai rendezvények, a Hagyományok-Ízek-Régiók (HÍR) programba való bekapcsolódás, a tájegységen kívüli kiállításokon, vásárokon való részvétel és azon a speciális ételek népszerűsítése. Jelenleg pedig – Leader forrásból – megvalósítás alatt van egy videokatalógus, DVD létrehozása, amely a Rábaköz gasztronómiáját helyezi a középpontba. Mindezek azt mutatják, hogy a Rábaköz tudatos gasztroturisztikai építkezése megkezdődött.

A fejlesztési irány az alábbi stratégiai célok eléréséhez tud sikeresen hozzájárulni:

- Tájegységi kohézió erősítése.
- Turisztikai desztináció kialakítása.
- Emberi erőforrás fejlesztése.
- A turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése.

Célok megfogalmazása

Átfogó cél

A Rábaköz a fejlesztési időszak végére a gasztroturizmus egyik hazai fellegrára.

Speciális célok

- A tájegység gasztronómiai értékeinek vonzerővé fejlesztése.

⁴⁶ Szigeti Andor i.m. alapján.

- Gasztronómiai tájérték katalógus létrehozása.
- Erős helyi együttműködés kialakítása az érintett szereplők körében.
- A szakrális és népi hagyományok, valamint a tájételek összekapcsolása.
- Gasztroturisztikai rendezvények kifejlesztése, meglévők erősítése.
- A gasztronómia turisztikai szolgáltatási csomagba illesztése.
- Át- és továbbképzések tartása a vendéglátó, szolgáltató vállalkozások számára.
- Termékfejlesztés, minőségfejlesztés.
- A bio-, öko- és natúrtermékek promóciója.

Fejlesztési eszközök, főbb tevékenységek

Tervek, koncepciók

- Egyik legsürgetőbb tevékenység a „*Rábaközi gasztronómiai tájérték katalógus*” létrehozása. A leírásokból és a még ma élő személyektől azoknak a recepteknek, ismereteknek, tudáselemeknek a begyűjtése, amelyek hozzájárulhatnak ehhez a tájegységi pozicionáláshoz.
- Ezzel karöltve képzési, továbbképzési programok megszervezése annak érdekében, hogy ezek az ismeretek készség szintjén a mindennapi tudás részévé váljanak.
- A rábaközi gasztroturizmus együttműködési módszereinek kialakítása, kidolgozása és bevezetése az abban érdekelt, érintett szereplők bevonásával.
- Kooperációs lehetőségek kidolgozása a szomszédos – a népi gasztronómiában ugyancsak frekvenciált – tájegységek bevonásával (Hanság, Fertőmellék, Moson-vidék, Szigetköz).

Vonzerőfejlesztés

- A Rábaköz Ízei programsorozat kifejlesztése és rendszerként történő kínálata a belföldi turisztikai piacon.
- A gasztroturisztikai imáznak megfelelő minőségi rendezvények kifejlesztése.

Infrastruktúrafejlesztés

- A Rábaköz tájételeinek bemutatását lehetővé tevő bemutatórendszerek (polc, pult, installáció) kialakítása és a turisztikailag frekvenciált szolgáltató helyeken történő elhelyezése (pl. falusi turizmus szálláshely-szolgáltatók, termálfürdő, vendéglátóhelyek, panziók, stb.).
- A rábaközi tájitalok előállítását megalapozó kapacitások létrehozása.
- Tájéboltok kialakítása Rábaközön belül és kívül.

Szolgáltatásfejlesztés

- A kulturális hagyományok és a gasztronómiának az összekapcsolásával a Rábaköz két legnagyobb erősségének kihangsúlyozása.
- Rábaköz étlapok kidolgozása és bevezetése, fenntartása.
- Ünnepekhez, szokásokhoz, tevékenységekhez kötődő gasztronómiai események kifejlesztése és szolgáltatási csomagként történő kínálata.
- A Rábaközi Gasztróút hálózat kialakítása.
- Rábaközi Gyümölcsút megvalósítása.

- Szakmai jellegű gasztronómiai rendezvény(ek) létrehozása: pl. gasztronómiai verseny, bemutató, kiállítás, vásár, zöldség/gyümölcsfaragó napok, stb.
- Bemutató gazdaságok (zöldség, gyümölcs, állattartó) létrehozása.
- Manufakturális élelmiszer feldolgozó üzemek bemutathatóvá tétele.

Marketingfejlesztés

- „Főzzünk-süssünk, együnk-igyunk rábaközit!” program népszerűsítése.
- Nyomtatott, digitális és online anyagok létrehozása és terjesztése.
- Kiállításokon, rendezvényeken való részvétel.

Ökoorientált gondolkodásmód terjesztése

A Rábaköz gasztroturisztikai fejlesztése jó lehetőséget kínál a helyes táplálkozás, a hagyományos ételek, a bioélelmiszerek népszerűsítésére is. Az egészséges étel és az egészséges élet egymás kiegészítői. A tudatos vásárlás és a tudatos fogyasztás, – mint napjaink egyik fő üzenete – egyre ismertebbé és elfogadottabbá válik. A globális élelmiszertermelés konzumtermékei mellett egyre inkább teret nyernek a hagyományos és a reformkonyha ételei, köztük a tájtermékek is. A Rábaköz, – amennyiben okosan gazdálkodik ezen adottságaival és erőforrásaival –, fontos láncszem lehet ebben a közvetítói folyamatban. A tájegység agrárorientáltsága segíti ezt az orientációt, hiszen minden a térségben megtermelt és elfogyasztott élelmiszer a helyi gazdaságot erősíti. A gasztroturizmus esetében ennek a kettőnek az összekapcsolása még inkább képes ezt az egzisztenciális bázist szélesíteni.

Földrajzi preferenciák

A rábaközi gasztroturizmus földrajzi háttere helyenként egy-egy településre, de összességében inkább az egész tájegységre fókuszál. Vagyis ezen turisztikai ág szolgáltatásainak kiterjesztése a tájegység bármely településén megvalósítható. Ez a földrajzi kiterjeszhetőség is segít abban, hogy a gasztroturizmus az egész Rábaközben teret nyerjen és a térség egyik imázsépítő (pozícionáló) prioritása legyen.

Felelős és érintett szervezetek

Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület
Pannónia Kincse Leader Egyesület
Ikva mente Leader Egyesület
Szigetköz Leader Egyesület
Kapunvár-Beledi Kistérség
Csornai Kistérség
Téti Kistérség
Győri Kistérség
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
Regionális Fejlesztési Tanács
Regionális Fejlesztési Ügynökség
Érintett földrajzi területek települési önkormányzatai
Alsó-Rába menti Faluszövetség
Rába Szövetség
Bormarketing Műhely Nonprofit Kft (Sopron)
Győr-Moson-Sopron megyei Falusi Turizmus Egyesület

Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége
Győr-Moson-Sopron megyei Agrárkamara
Győr-Moson-Sopron megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Magyar Turizmus Zrt Regionális Marketing Igazgatóság
Nyugat-Pannon Ökoklaszter
Pannon Helyi Termék Klaszter
Magyar Nemzeti Gasztronómiai Szövetség
Magyar Nemzeti Gasztronómiai Szövetség régiós szervezete
Magyar Vendégvárók Ipartestülete
Érintett szolgáltatók, vállalkozók

4. sz. prioritás: Az egészségturizmus integrált fejlesztése

Háttér és adottság

Az egészségturizmus a *Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia* kiemelt prioritása. A Nyugat-Dunántúl régió – amelynek jelszava az „Erőt adó régió” – legnagyobb erőssége az egészségturizmus. Az, hogy a régió a termál- és gyógyturizmus hazai fellegvára, jól mutatják a térségben működő nemzetközi jelentőségű fürdők (Bük, Sárvár, Hévíz, Zalakaros). A régióban több mint 30 wellness- és gyógyfürdő található, nem alaptalan tehát a termálrégió elnevezés. A régió belül Győr-Moson-Sopron megye termál- és gyógyvíz ellátottsága is kedvező. A megye turizmusstratégiája megállapítja, hogy „*a megye természeti adottságai között a sajátos klímával rendelkező Soproni hegység mellett legnagyobb értéket a megye termálvíz kincse jelenti*”.⁴⁷ Az országos jelentőségű fürdők közül 3 (Győr, Balf, Hegykő) a megyében található. A megye regionális fürdői sorában találjuk Petőháza, Lipót, Csorna és Kapuvár fürdőit. Minősített gyógyvíz található az alábbi településeken: Balf, Csorna, Győr, Kapuvár és Mosonmagyaróvár. A Rábaköz két kulcstelepülése – Csorna és Kapuvár – tehát mértékadó szerepet játszhat az egészségturizmus lokális fejlesztésében.

A szakemberek a gyógy- és egészségturizmus, valamint a wellness turizmus további növekedését prognosztizálják. A motiváció középpontjában az egészség, a fittség megtartása, a betegség megelőzése, illetve a betegséggel küzdők gyógyulni vágyása áll. Nem elhanyagolandó, hogy a turisztikai ágazat jövedelemtermelő képessége messze meghaladja más turisztikai területekét. A magas költségi index a háttére annak a helyi gazdasági növekedésnek, ami ezeken a településeken, illetve vonzáskörzetükben megfigyelhető.

A Rábaközben Csornán és Kapuváron van középtávon esélye annak, hogy egészség-, gyógy- és termálturisztikai központ jöjjön létre. Az ehhez szükséges természeti adottságok mindkét településen megvannak. A két település gyógyvíz adottsága eltérő célcsoportnak kínálhat megoldásokat. Hasonlóan fellelhetők leírt koncepciók, készültek tervek, elképzelések a fejlesztésekkel kapcsolatosan. Csorna mai helyzetét részben az is magyarázza, hogy a korábban működő termálfürdő nemrégiben bezárt. A város részéről ez most egy erőgyűjtési időszaknak is felfogható, hiszen a gondolkodás, a tervezés nem állt meg a termálfejlesztéssel

---

⁴⁷ Győr-Moson-Sopron megye turizmusfejlesztési koncepciója és programja. Győr, 2001. 32. p.

kapcsolatosan. A tájegység másik nagyvárosában, Kapuváron történtek tényleges fejlesztések ebben a témakörben. A város egy-egy jól irányzott projekttel bővítette ez irányú szolgáltatásait.

A két település gyógyturisztikai fejlesztése révén az egészségturizmus a Rábaköz egyik vezértermékévé válhat. A vonzerőre a tájegység számos vállalkozása épülhet rá a későbbiekben oly módon, hogy szezonon kívüli turizmusban is lehet gondolkodni. Ennél fogva a Rábaköz számára az egyik legnagyobb növekedési potenciált az egészségturizmus jelenti.

A fejlesztési irány az alábbi stratégiai célok eléréséhez tud sikeresen hozzájárulni:

- Turisztikai desztináció kialakítása.
- A fenntartható fejlődés szolgálata.
- A turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése.

Célok megfogalmazása

Átfogó cél

A települések minősített gyógyvíz adottságaira épülő speciális egészségturisztikai háttérfeltételeinek, fejlesztéseinek megvalósítása, szolgáltatások kialakítása, bevezetése, ismertté tétele. A turizmus és az egészség kombinációjának megvalósításával a helyi egészségipar stabil alapokra helyezése, az ágazat helyzetbe hozása.

Speciális célok

- A wellness- és egészségturisztikai fejlesztések, beruházások megvalósítása, turisztikai vonzerő fejlesztése.
- Meglévő és új egészségturisztikai szolgáltatások ismertté tétele.
- Humánerőforrás fejlesztés megvalósítása.

Fejlesztési eszközök, főbb tevékenységek

Az alábbiakban röviden bemutatjuk a Kapuvár város egészségturisztikai koncepcióját.

Kapuvár Medical Wellness Egészségturisztikai központ

Az egészségturizmus területén kiemelt jelentőséggel bír Kapuvár. A szárazszénsav-fürdőjének köszönhetően az érszűkületesek Mekkájaként is emlegetik. A város gyógyvizének gyógyászati értéke magas.

Adottságok, lehetőségek

Napjaink turisztikai igényei egyre differenciáltabban jelennek meg. Ezekre az igényekre a kínálati oldalon is megfelelő válaszokat kell találni. Kapuvár ezen elvárásokra épülő turizmusfejlesztése sikeres lehet ebben a kihívásban, hiszen a város turisztikai szolgáltatáspalettája jelenleg is olyan sokrétű, hogy reálisan beszélhetünk helyi turisztikai

gazdaságról. Ilyen módon a város már ma is a Hanság és a Rábaköz megkerülhetetlen turisztikai központja. A település azonban olyan további egyedülálló turisztikai vonzerőkre építhet, amelyek kiaknázása révén az országos és az európai szintű turisztikai piacon is képes magát pozicionálni. A városfejlesztés következő időszakában az egészségturisztikai fejlesztés hordozza magában a legtöbb hozzáadott értéket és növekedési potenciált. A tervezett befektetés-szervezés és projektfejlesztés sikerességével Kapuvár nemzetközi szintű, vezető egészségturisztikai központtá válhat.

Kapuvár egészségturisztikai fejlesztésének háttere

A város igazán átütő egészségturisztikai fejlesztése a település két egyedi adottságára építve képzelhető el. Ezek: (1) a szénsavgáz-fürdő és (2) a termálvíz (Flóra termálfürdő). Erre a vonzerőre építhetők a település vezérszolgáltatásai, amelyek gyógy- és egészségturisztikai központtá teszik a települést. A tervezett fejlesztés jól illeszkedik a Nyugat-Dunántúl régió turisztikai palettájába, hiszen Nyugat-Dunántúl az „Erőt adó régió” a maga közel 30 wellness-, gyógy- és termálfürdőjével. A Kapuvár Medical Wellness Egészségközpont munkacímet viselő projekt egy egyedülálló, sehol máshol nem elérhető adottságokra építve képes erősíteni ezt a pozicionálást. A fenti adottságokra alapozva fel lehet építeni azokat az egyedi szolgáltatásokat, amelyek megkülönböztethető módon képesek a várost eladni nem csak Nyugat-Dunántúl sokszereplős egészség- és termálturisztikai piacán, hanem a hazai és a nemzetközi egészségturisztikai piacon egyaránt. A projekt megvalósulása egyértelműen szolgáltató város arculatot ad a településnek, amelyben – és amelynek környezetében – számos mikro- és kisvállalkozás is fel tudja építeni saját piacát.

Az egészségturisztikai fejlesztés két helyhez kötött természeti kincsre épül. Egyrészt a város tulajdonában lévő termálkút 1800 m mélységből 67 °C-os gyógyvíz minőségű termálvizet biztosít, amelynek összetétele lehetővé teszi a gyógyítási területeken a felhasználás széles skáláját. Az ország egyik legjobb minőségű gyógyvize a kapuvári. Összetételéből adódóan alkalmas rehabilitációs kezelésekre, mint pl.: légúti betegségek, műtét utáni kezelések, gyógyászati kezelések, cukorbetegség kezelésére. Másrészt a perifériás érbetegség gyógyítása területén olyan egyedi kezelési módszerrel rendelkezik a város, amely méltán érdemli meg a hungarikum elnevezést. A gyógyítás szakmai és technikai feltételrendszere már évtizedek óta kialakult, jogilag is védett eljárás.

A gyógyulni vágyók egyre növekvő száma miatt a város önkormányzata a kórház területén az angiológiai rehabilitációs osztály fejlesztéséről döntött. Ez a 850 MFt-os projekt a közelmúltban fejeződött be, és a kapacitásbővítést, valamint a szolgáltatási minőségfejlesztést egyaránt lehetővé tette. Az Angiológiai Rehabilitációs Központ jelenleg 134 ágyon kínál a kor színvonalán álló szolgáltatásokat a gyógyulni vágyóknak. Egy a város egész gyógyászati hátterét segítő másik projekt keretében a járóbeteg-ellátást fejlesztette a település 780 MFt-os költségvetésű projekt megvalósításával. Ez különösen az orvosi ellátás háttérfeltételeinek minőségfejlesztését tudta segíteni. Ezen megvalósult fejlesztések is jól mutatják, hogy a város tudatosan készül a gyógy- és egészségturisztikai profil erősítésére. A bemutatott adottságaira, a már arra kiépített szolgáltatásaira és évtizedes szakmai tapasztalataira építve a város nemzetközi rangra kívánja emelni ezeket a területeket. Ehhez további, jelentős pénzigényű fejlesztésekre van szükség, amely források megszerzését nagyobb részt szakmai és/vagy

pénzügyi befektetőtől, európai uniós forrásból, kisebb részt önerőből kívánja megvalósítani a település.

A tervezett fejlesztés leírása

A tervezett fejlesztés keretében létrejön a Medical Wellness Egészségturisztikai Központ, amely az alábbi főbb szolgáltatásokat tudja kínálni:

- medical wellness prevenciók ágazata
- medical wellness gyógyászati ágazata
- menedzserbetegségek gyógyítása

A projekt a medical wellnesen belül a perifériás érbetegek gyógyítását szolgáló különleges terápiás rendszer kiépítését célozza annak érdekében, hogy alkalmas legyen a gyógyturizmusban érdekelt külföldiek fogadására. Fő célcsoport: a külföldi gyógyulni vágyók. Az Európai Unióban ez egy 50-60 milliós, a tengerentúlról mintegy 30-40 milliós piacot jelent. Mivel a terápiás rendszer a cukorbetegség gyógyulását is elősegíti, ez további kb. hasonló nagyságrendű potenciális piacot jelent. Magyarországi piac nagysága 300-400 ezer fő, amely piacvolumenhez képest a terápiás kapacitás még a most megvalósult fejlesztést követően is alacsony. A várólistán lévő gyógyulni vágyók száma magas, ami azzal jár, hogy az aktív korúak nem tudnak időben visszatérni a munkaerőpiacra. Ez mind gazdaságilag, mind társadalmilag veszteséget jelent.

Kapuvár már ma is az érbetegek Mekkája! A tervezett fejlesztés a jelenlegi kapacitást (135 fő) 1000 főre tudja bővíteni. A városnak ez a természeti értéke egy egyedi adottság, ilyen nincs máshol, tehát ilyen módon a fejlesztés helyhez, Kapuvárhoz kötött. Nem csak helyi, rábaközi, de országos érdek is, hogy a fejlesztések elinduljanak ebbe az irányba. Az elmúlt években megvalósult beruházás a kezdeti lépéseket jelentette, illetve az a technikai megoldás is, amit a Ballagi-féle technikai háttér jelent.⁴⁸

A fejlesztés céljai:

- ***gazdasági cél:***

A tervezett projekttel egy üzletileg működőképes, pénzügyileg, gazdaságilag, intézményileg fenntartható gazdasági rendszer kialakítása a cél. Mindezt olyan minőségi szolgáltatási portfólióval kívánja a projekt felruházni és elérni, amelynek gazdasági hatása nem csak a közvetlen szolgáltatási rendszerben, hanem a várost övező 15-20 km-es körzetben a mikro- és kisvállalkozók által működtetett szabadidős turizmusra fókuszáló szolgáltatási övezet kialakulásában is érvényesül.

- ***társadalmi cél:***

A fejlesztés hozzá kíván járulni Magyarország és az Európai Unió vagy akár azon kívül lévő államok munkaerőpiacának fejlesztéséhez oly módon, hogy a gyógyultak kevesebb időt töltenek munkaidőn kívül, illetve hamarabb tudnak visszatérni a munkaerőpiacra. A preventív tevékenységgel a munkaképesség megtartása, a társadalmi beilleszkedés gyorsítása, a gyógyszerfogyasztás csökkentése, kevesebb ismételt kórházi kezelés elősegítése, a halálozás csökkentése, a minőségi életmód fenntartásához való hozzájárulás a cél.

---

⁴⁸ A Ballagi-kád jogilag levédett eljárás és gyógyítási megoldás.

A fejlesztés térségi hatása:

- közvetlenül érintett terület: Kapuvár város területe
- tájegységi terület: a várost övező 15-20 km-es körzet
- foglalkoztatási hatás: a közvetlen foglalkoztatáson túl a térség mikro- és kisvállalkozásainak munkaerőigénye is emelkedik a kiszámítható keresleti piac által (tájételek, tájtermékek, biotermelés, ökotermékek előállítása, szálláshely- és vendéglátó szolgáltatások, programok, események, rendezvények, stb.)

A gyógyulni vágyók átlagosan 3 hétig vesznek részt a kezelésen. 30-40 %-uk félévente visszatérő páciens, a fennmaradó 60-70% évente prognosztizálható látogató, amit a jelenlegi adatok kisebb volumenben, de már most is mutatnak.

Egészségturisztikai jövőkép

A város és a település lakói, vállalkozói egy részénél **jól tervezhető bevételi forrást** jelentenek a turisztikai szolgáltatások. Kapuvár ismertségi foka magas. A gyógyászati szolgáltatások, a jó hírű események emlékeztetése teszik a vendégeknek az itt eltöltött napokat. Tekintettel a hosszú itt tartózkodási időre a látogatók a térségre jellemző „csendes” ökoturizmus, valamint az ismeretszerzés vezérelt kulturális turizmus szolgáltatásait is igénybe veszik. A települést övező tájegység, a Hanság és a Rábaköz értékeinek bevonása mintaértékű. A város és a térség – tekintettel arra, hogy az egészségturizmus egyik sajátos szolgáltatási palettájával bíró fellegvárává vált –, már 365 napos szezonban gondolkodhat.

Csorna, a rábaközi fürdőváros

A város hosszú ideje működő termálfürdője pár évvel ezelőtt bezárt. Csorna ez irányú szolgáltatása inaktívvá vált, azonban ez csak átmenetileg jelent zárójelet. Átgondolásra érdemes a rábaközi főváros termálstratégiája, hiszen annak jól definiált pozícionálása segítheti a potenciális befektetők megtalálását is. Az, hogy a település és környezete helyzetbe hozható a termálkincse kapcsán, nem kérdéses. A minősített gyógyvíz egyértelműen kiválasztja a maga célcsoportját. Ugyanakkor azt is érdemes tekintetbe venni, hogy Csorna fürdővárosi szerepe eredményesen tudja kiszolgálni a tájegység egyre bővülő vendégkörének ilyen jellegű igényeit.

Földrajzi preferenciák

A fejlesztési terület két településre fókuszál, annak ellenére, hogy a két városon kívül más településeket is foglalkoztatnak a termál- és/vagy gyógyvízzel kapcsolatos fejlesztések. Csorna és Kapuvár adottságai olyanok, ahol a regionális egészség- és wellness szolgáltatások kiépítésére adottak az alapvető háttérfeltételek, miközben a két településnek a fürdők üzemeltetésében is vannak tapasztalatai. Nem mellékes az a körülmény sem, hogy a Rábaköz két nagyvárosa rendelkezik olyan kulturális infrastruktúrával, szolgáltatásrendszerrel, épített örökséggel, amely széles palettával képes rácsatlakozni a fő tevékenységterületet jelentő gyógy- és termálturisztikai szolgáltatásokra.

A fenntarthatóság meghatározása a fejlesztési irányra vonatkozóan

A fejlesztési irány a stratégia horizontális területei közül szinte valamennyire hatással van. Mégis kiemelésre érdemes a helyi gazdaság erősítését, vertikális egymásra épülését, a térségi és határmenti kapcsolatok támogatását elősegítő közvetett hatás.

Felelős és érintett szervezetek

Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület

Kapuvár-Beledi Kistérség

Csornai Kistérség

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

Regionális Fejlesztési Tanács

Regionális Fejlesztési Ügynökség

Érintett városok önkormányzatai

Pannon Termál Klaszter

Győr-Moson-Sopron megyei Önkormányzat

GYMS megye Idegenforgalmi Bizottsága

Győr-Moson-Sopron megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Magyar Turizmus Zrt Regionális Marketing Igazgatóság

Vállalkozások, szakmai szövetségek

5. sz. prioritás: Falusi és agroturizmus fejlesztése

Háttér és adottság

A Rábaköznek sokkal több az adottsága a falusi turizmusban, mint amennyit a tájegység kiaknáz belőle. Az aprófalvas településszerkezet, a népi mesterségek, a tájtermékek, tájételek, a kulturális örökség a leginkább alkalmas arra, hogy a térség felhívja magára a figyelmet. A Rábaköz gazdag ezekben a rurális értékekben. Az erre irányuló szolgáltatási rendszer talán azért sem épült ki hálózatszerűen, mert ezek a meglévő vonzerők még nincsenek rendszerré formálva. A falusi turizmus sokkal többet jelent, mint szimpla szálláshely szolgáltatást. Az eseményeket, programokat, a vendéglátást legalább magában kell foglalja. Rábaközi agroturizmusról még kevésbé beszélhetünk. Noha a tájegység agroadottsága kézenfekvő, mindezidáig alig-alig találunk a térségben kifejezett agroturisztikai szolgáltatást.

Egy jól működő falusi és agroturisztikai desztináció akkor képes a fejlődésre és a növekedésre, ha nem általában kínálja meglévő szolgáltatásait, hanem egyedi, specializált kínálata van az egyes célcsoportok számára. Vagyis leginkább ilyen egyedi szolgáltatási ajánlattal hívhatják fel magukra a figyelmet a falusi turizmus szolgáltatók. A Rábaközben a falusi és agroturizmus a növekedési szakaszba került. Érdemes tehát figyelmet fordítani a szálláshely szolgáltatások és a szolgáltatási portfólió kialakítására, hogy az a lehető legjobban menjen elébe és feleljen meg az utazási motivációnak. A Rábaköz falusi turizmusának fejlesztésében – a tájegység turizmus-szervezettségének jelenlegi szakaszában – átléphető, kihagyható volna az általános értelmű falusi turizmus fejlesztési szakasz. Építve mások jó gyakorlatára és a térség adottságaira, a speciális ügyfélkörre fókuszált, sajátos megoldásokat kínáló szolgáltató helyek

kialakítása hamarabb hozhat sikert. Ezért a Rábaköz falusi és agroturizmusának fejlesztésében az alábbi szempontok figyelembe vételét javasoljuk.⁴⁹

- Bioporták, ökoporták kialakítása a meglévő ilyen termelők, gazdák bevonásával, illetve új –, de a hagyományos tájgazdálkodást bemutató és a közreműködést is lehetővé tevő – szolgáltatóhelyek létrehozása.
- A falusi turizmus és az aktív turizmus (kerékpáros, természetjáró) összekapcsolása oly módon, hogy a szálláshelyek saját maguk vagy másokkal együttműködve legyenek felkészülve ilyen irányú komplex szolgáltatások nyújtására.
- Rábaközi nyitott műhelyek porták kialakítása a népi kismesterségek művelőinek bevonásával (Rábaközi Mesterségek Útja). A tájegység ez irányú erősségét ismerve ez hálózattá is fejleszthető.
- Falusi egészség- és életmód szolgáltatási központok kialakítása a Rábaközben. A kínálat középpontjában az életvezetéssel, a népi patikával, a gyógyfüvekkel, a fűszernövényekkel, a mentálhigiénés megoldásokkal összefüggő szolgáltatások állnak.
- Speciális célcsoportot jelentenek a mozgáskorlátozottak. Egy erre az ügyfélkörre szakosodó falusi, agroturisztikai szállás- és szolgáltatóhely speciális kínálati elemeket tartalmaz.
- Zöld porta kialakítása. Az energiahatékony megoldások alkalmazása és bemutatása. Szelektív hulladékgyűjtés a gyakorlatban. Az ökológiai gondolkodás erősítését, a környezetorientált életvezetés bemutatását lehetővé tevő megoldások a falusi és agroturizmus helyi kínálatában.
- Gyermekbarát szálláshelyek kialakítása a 3 évesnél kisebb gyermekkel érkezők számára kínál speciális megoldásokat.
- Állatbarát szálláshelyek létrehozása. Sokan a pihenés alatt sem kívánnak megválni házi kedvenceiktől. A vendég hozhatja magával a saját háziállatát.
- Rábaközi vendégasztal! *Süssünk-főzzünk, együnk-igyunk rábaközit!* porta kialakítása, amelynek során a tájételek, a rábaközi konyha kerül a turisztikai szolgáltatás középpontjába.
- Lovasudvarok kialakítása. Ez a tereplovaglás, kocsikázás mellett akár a gyógyterápiás lovagoltatást is előtérbe helyező falusi szálláshely pozicionálását jelenti.

A Rábaköz falusi turizmusának speciális ajánlattal való felruházása számos előnnyel jár. Mindenek előtt megkönnyíti az utazási motiváció felkeltését. A potenciális vendég könnyebben hozza meg a döntést az utazással kapcsolatosan, hiszen a szolgáltató elébe megy a dolgoknak. A szolgáltatóhely egyértelmű pozicionálása segít a falusi szálláshely megkülönböztetésében, ami versenyhelyzetben mindenképpen előnyös. Ugyanakkor megkönnyíti a potenciális utazó számára a szálláshely beazonosíthatóságát is. Az egyedi kínálat, a specializáció mögött mindig egy magasabb minőségi elvárás is meghúzódik a vevő részéről, tehát a szolgáltatót ösztönzi a szolgáltatások folyamatos minőségfejlesztésére. Ez egyértelműen a versenyképesség előnyére válik. A minőség és a specializáció az előzőek alapján magasabb értéket képviselnek – és ezt az ügyfél is hajlandó megfizetni –, tehát a tevékenység jövedelmezősége is jobb. Marketing előnyökkel is lehet számolni, mivel

---

⁴⁹ A Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége ajánlásokat is kidolgozott egyes szakosodások feltételrendszerére vonatkozóan. In: Falusi Turizmus Tájékoztató, 2007. 3-4. szám.

egyértelművé válik a célcsoport és ennek megfelelően nem általános, hanem célcsoport specifikus marketingkommunikációt lehet folytatni.

A Rábaköz falusi és agroturizmusának ilyen irányú fejlesztése nem nélkülözheti természetesen a szakmai szervezeti tagságot sem. Megfigyelhető, hogy ott jöttek létre erős, versenyképes falusi turisztikai szolgáltatások, ahol a szolgáltatók nem csak önállóan, hanem másokkal, egymással is együttműködve alakítják kínálati rendszerüket. A Rábaköz Turisztikai Desztinációs szervezete mellett fontos felhívni a figyelmet a Falusi Turizmus Győr-Moson-Sopron megyei Szervezetére vagy más országos szervezetekre is.

Bármilyen és bárhogy történik is a Rábaköz falusi turizmusában, a szálláshelyek minősítése megkerülhetetlen kérdés. Csak a minősített falusi turizmusnak van jövője. A vendégek ez alapján hozzák meg döntéseiket. A minősítés mögött egyértelműen definiált szolgáltatási rendszer áll, amit a vendég is ismer. A turista ez alapján tudja leginkább összehasonlítani a szolgáltatásokat, az árat, stb.

Egy másik sarkalatos szempont a falusi turisztikai szolgáltatások ismertetése. Itt a közösségi marketingnek van nagy szerepe. Az online elérhetőség, bemutatás ma már elengedhetetlen.

A fejlesztési irány az alábbi stratégiai célok eléréséhez tud sikeresen hozzájárulni:

- Tájégségi kohézió erősítése.
- Turisztikai desztináció kialakítása.
- Emberi erőforrás fejlesztése.
- A fenntartható fejlődés szolgálata.
- A turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése.

Célok megfogalmazása

Átfogó cél

A Rábaköz falusi és agroturisztikai fejlesztésének átfogó célja a tájégség adottságaira épülő rurális értékek bemutathatóvá tétele, kínálata. A térségben élők és az ezzel foglalkozni kívánó szolgáltatók kiegészítő jövedelemhez jutásának segítése ezen turisztikai ágazat fejlesztése révén.

Speciális célok

- Meglévő szálláshelyek minőségfejlesztése, új szálláshely kapacitások kialakítása, speciális egyedi arculat és szolgáltatási paletta létrehozásával.
- Falusi és agroturizmus ismeretek bővítése.
- A szálláshely – vendéglátás – program hármasságának figyelembe vételével szolgáltatásfejlesztés elérése az egész tájégségben.
- Szakmai együttműködés erősítése.

Fejlesztési eszközök, főbb tevékenységek

Tervek, koncepciók

- A meglévő és a szálláshely szolgáltatást tervező érdekeltelk közötti párbeszéd kialakítása. A Rábaköz falusi és agroturizmusa jövöképének közös értelmezése, az együttműködés módszereinek kialakítása.
- A falusi és az agroturizmus integrálása a tájegység átfogó turisztikai rendszerébe.
- Turisztikai értékleltár kialakítása.

Vonzerőfejlesztés

- A helyi (tájegységi és települési szintű) adottságra épülő szálláshely – vendéglátás – program hármasságán alapuló termékfejlesztés és szolgáltatási csomagok kialakítása.
- A korábban bemutatott, egyedi pozicionálású szolgáltatóhelyek létrehozása.
- Tematikus utak, tanösvények, élményutak megtervezése és működtetése.

Infrastruktúrafejlesztés

- A lovas, a kerékpáros, a természetjáró turizmusnak megfelelő nyomvonalak kiépítése, kijelölése.

Szolgáltatásfejlesztés

- Események, rendezvények felfűzése
- Tematikus táborok létrehozása
- Meglévő szálláshelyek minőségfejlesztése és minősítése.

Marketingfejlesztés

- Aktív közösségi marketing megvalósítása.
- Online marketing erősítése.
- Hálózati együttműködések kialakítása.
- Tematikus kiadványok létrehozása.
- Információs táblák elhelyezése

Versenyképesség erősítése

- Humán erőforrás fejlesztés (képzések, tanulmányutak megvalósítása):
- Tájspecifikus felnőttképzési programok kidolgozása az alábbi témakörökben: turizmus, nyelv, marketing, rendezvényszervezés, gasztronómia, hálózati együttműködés, termékfejlesztés.
- Élményvezetők, túravezetők képzése.
- Tanácsadási programok bevezetése.
- Piac- és véleménykutatás megvalósítása.
- Monitoring rendszer kialakítása.

Földrajzi preferenciák

A falusi és agroturizmus fejlesztése az egész tájegységben releváns. A tájegység földrajzi koordinátái annyira kedvezőek, hogy a Rábaköz bármely térsége bármely településéről könnyen elérhető, vagyis mindazok, akik a Rábaközbe érkeznek, aprólékosan feltárhatják, bejárhatják a tájegységet. A frekvenciált térségek a falusi turizmus számára mégis inkább azok a települések, ahol valamely tájérték helyileg is fellelhető.

A fenntarthatóság meghatározása a fejlesztési irányra vonatkozóan

A célrendszerben megfogalmazott horizontális szempontok mindegyike jelentős szereppel bír ezen turisztikai ágazat esetében. Az ökológiai fenntarthatóság a falusi, agroturisztikai szálláshelyek pozicionálásában játszanak nagy szerepet. Az ezzel való élés innovatív lehetőséget kínál minden érintettnek. A falusi turizmus segíti a helyi gazdaságot, hiszen a vendégek elsősorban a helyi termékeket keresik, a helyi termékek fogyasztóivá válnak. Ennek kiterjesztése a tájegységi szinten valósulhat meg azzal, ha ezek a tájtermékek legalább bemutathatóvá válnak a falusi szálláshelyeken. A társadalmi esélyegyenlőségre a specializálódó, mozgáskorlátozott vendégek fogadására is alkalmas szálláshely kialakítások adják a megoldásokat a Rábaközben. Más speciális célcsoportok megnyerésére is alkalmat kínál a Rábaköz falusi turizmusa, mint például a kisgyermekes családok, az életmód, életszokások alakításán gondolkodók tábora, vagy éppen az energiahatékony megoldásokat előtérbe helyező ökoorientált vendégek köre. A horizontális terület térségen belüli és térségek közötti kapcsolódásait pedig a tematikus szállás- és szolgáltatáshely kialakítások alapozzák meg.

Felelős és érintett szervezetek

Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület
Pannónia Kincse Leader Egyesület
Kapuvár-Beledi Kistérség
Csornai Kistérség
Téti Kistérség
Győri Kistérség
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
Regionális Fejlesztési Tanács
Regionális Fejlesztési Ügynökség
Érintett földrajzi területek települési önkormányzatai
Alsó-Rába menti Faluszövetség
Rába Szövetség
Győr-Moson-Sopron megyei Falusi Turizmus Egyesület
Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége
Erdőgazdaság
Győr-Moson-Sopron megyei Agrárkamara
Győr-Moson-Sopron megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Magyar Turizmus Zrt Regionális Marketing Igazgatóság
Nyugat-Pannon Ökoklaszter
Pannon Helyi Termék Klaszter
Horgászegyesületek
Környezetvédelmi, turizmusfejlesztési civil szervezetek
Rendezvényszervezők
Vendéglátó vállalkozások
Helyi termék előállító vállalkozások

6. sz. prioritás: Aktív turizmus fejlesztése

Háttér és adottság

A Rábaköz aktív turizmusa kapcsán a vízi-, a kerékpáros és a lovasturizmus helyzetét érdemes megvizsgálni. Magas növekedési potenciállal rendelkező területekről van szó mindegyik esetben.

Kerékpáros turizmus

Kiépített kerékpárút rendszerről a Rábaközben még nem beszélhetünk. A kerékpáros turizmus esetében a jelenlegi helyzet gyenge, a tájegység a veszélymentes tranzitszerepnek is alig-alig tud megfelelni. A térséget behálózó negyedrangú utak azok, amelyek kerékpározásra is alkalmasak. Azonban ezek egy részén is erős a forgalom. A kerékpáros turizmusban a Rábaköz egyfajta ütközőzóna szerepet játszik. A kerékpáros infrastruktúrában jól kiépített Szigetköz, Fertőmente, Fertőzug irányából gyakorlatilag nem átjárható a tájegység. Ezen a helyzeten változtat a most megvalósítás alatt lévő két kerékpáros projekt. A Kapuvár Városi Önkormányzat által az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Program támogatásával megvalósuló fejlesztés az első átütő eredmény a tájegység kerékpáros turizmusában. A most folyamatban lévő fejlesztés révén a város rácsatlakozik az ausztriai (Fertőzug) kerékpárút hálózatra. A projekt tevékenységei között a Hanság-főcsatornán átívelő új kerékpárhíd megépítésére is sor kerül. Egy másik projekt a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság vezetésével és a Kapuvár-Beledi Kistérség partnerségével kerékpáros pihenők létrehozását, valamint kerékpár-utak kijelölését valósítja meg Kapuvártól déli irányba egészen Rábakecölig. Ezen projektek megvalósulásával szinte modellértékű lesz a Nyugat-Rábaköz kerékpárral való át- és bejárhatósága. A tájegység ezen része felkészülten várhatja a kerékpáros turistákat. Kapuvár kerékpáros turisztikai szerepét tovább erősíti, hogy néhány évvel ezelőtt átadásra került a Hany Istók Kerékpár Centrum. Az egységben szálláshely, vendéglátás biztosított, és más közösségi szolgáltatások is megvalósíthatók. A város a szolgáltatóközpont további fejlesztésének koncepcióján dolgozik.

A Rábaköz teljes területén vannak olyan vonzerők, amelyek érdekesek lehetnek a kerékpáros turisták számára. A Rábaköz-Hanság peremvidéke, valamint délen és keleten az Öreg-Rába völgye, a Tóköz térsége, valamint a magas erdősültségű területek a belső Rábaközben elsősorban az ökológiai adottságaival számíthat érdeklődésre. Ezen térségek előnye, hogy változatos képet mutatnak. A Rábaköz más területein elsősorban az épített örökség, az élő népművészet, a kulturális turizmus, a népi kismesterségek műhelyei lehetnek a kerékpáros turisták célterületei. Indokolt, hogy ezek tematikus kerékpáros útként, hálózati együttműködésben kínálják magukat, akár GPS által támogatott megoldással is. Ehhez a térség kerékpáros turisztikai értékkatalógusát is el kell készíteni. Kerékpáros turisták részére a Kapuvár-Beledi Kistérség Többcélú Társulása, a Fertő-Hanság Nemzeti Park és Sarród Önkormányzatának konzorciális projektje keretében a GPS rendszer felmérésre, kialakításra került a kistérségben. Ez nagy előrelépés a tájegység kerékpáros turisztikai versenyképességének növelésében.

Lovasturizmus

A Rábaköz – az aktív turisztikai ágak közül – a lovasturizmus tekintetében a legkevésbé felkészült a vendégek fogadására. Ugyanakkor mégis itt van az egyik legnagyobb esély a fejlődésre, mert a személyi háttér rendkívül pozitív. Lelkes, együttműködő és népes lovastársadalom van kialakulóban a tájegységben. A két vezértelepülés Kapuvár és Farád, de a lótartásnak nagy hagyománya van Csornán, Szilsárkányban, Kónyban, Enesén, Fehértón, Tárnokrétiben, Kisbaboton, Mórchidán, Vitnyéden, Vágon, Jobaházán, Barbacson, Bágyogszováton is. Egyre izmosodó helyi összefogásról beszélhetünk, hiszen Farádon, Kapuváron, Szilsárkányban lovasegyesületek is működnek.⁵⁰ Versenyeket rendeznek Farádon és Kapuváron. A lovasok rendszeres szereplői a tájegység nagyrendezvényeinek: Rábaközi Perecfesztivál, Hany Istók Fesztivál, Rábaközi Gazdanapok, stb. Időnként a tájegységen kívül is bemutatkoznak. A farádi hagyományörző egyesületnek saját koreográfiára épülő produkciója van „*Honfoglalás*” címmel. A kapuvári lovas bandérium pedig több alkalommal lépett föl és mutatkozott be olyan turisztikai eseményen, mint az Utazás Kiállítás Budapesten. Ez a lovas imázs jól illeszkedik a Rábaköz régmúltjába, a magyarság igazi karakterét látványosan tudja megjeleníteni.

A honfoglalást követően a térség gyepű volt. Erre a Hanság-Rábaköz mocsaras, vizenyős területe kiválóan megfelelt. Ennek egyik áteresztő kapuja volt a mai Kapuvár elődje. Jól illeszkedik tehát ez a lovas imázs a térség múltjához, történelméhez, és talán nem véletlen, hogy a lótartás napjainkig fennmaradt. Az itt élők szinte a génjeiken keresztül örökölték tovább ennek művészetét. Ahhoz, hogy tájegységben a lovasturizmus valóban erőre kapjon, a települési szintű együttműködést rábaközi szintre kell kiterjeszteni. A tájegységi lovastársadalomnak ki kell dolgoznia egy lovas platformot, amiben valamennyien hisznek, ami mögé mindannyian fel tudnak sorakozni, és amely jövőkép eléréséért cselekedni is képesek. Az adottságok megvannak, a turisztikai szolgáltatások azonban igencsak hiányosak. A Rábaköz lovasturizmusa megszervezésre vár. A helyi adottságok, értékek, szolgáltatások rendszerbe szervezéséhez a Magyar Lovas Turisztikai Szövetség ajánlásait is érdemes figyelembe venni.

Víziturizmus

A Rábaköz folyók által övezett sík vidék. Az Öreg-Rába, Kis-Rába, Répce, Rábca alkotja azt a folyami hátteret, ami a víziturizmusban figyelembe vehető. A Rába – és annak rábaközi szakasza –, az Öreg-Rába országosan is kiemelt jelentőségű az evezősök számára. Az infrastruktúra hiánya és állapota a rábaközi vízi turizmus szűk keresztmetszetét jelenti. A stratégia készítés időszakában nincs egyetlen egy korszerűen kiépített és felszerelt csónakkikötő a Rába partján. A másik három kisebb folyó (vízi) turizmusban játszott szerepe teljesen feltáratlan.

A Rábaköz víziturizmusában a fejlesztést a Rábára kell fókuszálni. Ez a folyó országosan is meghatározó és kedvelt a vadvízi evezősök részéről. Az Öreg-Rábát vízi, lovas, kerékpáros és ökoturisztikai attrakcióként kell kezelni a fejlesztések során. Ennek megfelelően a rábaközi szakaszon olyan ökbázisok kialakítását kell megvalósítani, amelyek valamennyi célcsoport

---

⁵⁰ Három egyesület működik Farádon (Rábaközi Lovasklub, Farádi Lovasegyesület, Honfoglalás Hagyományörző Lovas Egyesület), egy-egy Szilsárkányban (Szilsárkányi Lovas Egyesület) és Kapuváron (Kapuvári Lóbarátok Köre).

számára kínálnak különböző szolgáltatásokat. A Rába mentén több holtág is található, amelyek az aktív turizmus új, innovatív fejlesztésének természetes háttérét adják (kalandpark kialakítása).

A kisebb folyók mentén tematikus utak létrehozásával lehet bevonni egyes célcsoportokat, illetve evezős oktatóbázis kialakításával segíthető ez a folyamat.

Feltáratlan és ezért átgondolásra érdemes a Rábaköz tavainak, folyóvizeinek strandolásra alkalmas helyszíneinek feltérképezése.

29. ábra: A víziturizmusban érintett folyók a „Sziget-Rábaközben”
(Forrás: www.rabavolgy.hu)

A fejlesztési irány az alábbi stratégiai célok eléréséhez tud sikeresen hozzájárulni:

- Tájegységi kohézió erősítése.
- Turisztikai desztináció kialakítása.
- A turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése.

Célok megfogalmazása

Átfogó cél

A fejlesztési irány átfogó célja a Rábaköz aktív turizmusának fejlesztése oly módon, hogy az kiegészítő elemként, de akár önállóan is legyen képes megállni a helyét. Ehhez az aktív turizmus témáját érdemes a térségben komplex módon kezelni. Ez elsősorban infrastrukturális, majd szolgáltatási, marketing és humán erőforrás fejlesztéseket jelent. A jelenleg folyamatban lévő – elsősorban kerékpáros turizmust érintő – beruházások már kijelölték a helyes irányt a célokat és a teendőket illetően.

Speciális célok

- Az egyes aktív turisztikai ágakon belül a szolgáltatók közötti együttműködés erősítése, hálózatok kialakítása.

- Az ismeretszint növelése az érintettek, érdekeltek körében tájspecifikus képzési programok megvalósításával.
- Minősítési rendszerek bevezetése és következetes betartatása (lovas- és kerékpáros-barát szolgáltatások).
- A kerékpáros turizmusban szűnjön meg a Rábaköz ütközőzóna szerepe, vagyis a tájegység áteresztő képessége javuljon, és legyen a térségnek önállóan kínálható kerékpáros turisztikai ajánlata.
- A vízi turizmus fejlesztése tegye lehetővé, hogy az evezősök ne csak áthajózzanak a térségben, hanem komfortos kikötők biztosításával a vendégek itt tartózkodása révén bemutatathatóvá váljanak a Rába-völgy érintett szakaszának értékei.
- Korszerű tájékoztatási és információs rendszer kialakítása.

Fejlesztési eszközök, főbb tevékenységek

Tervek, koncepciók

- A Rábaköz kerékpárút hálózatának véglegesítése.
- A Rába-völgyi ökobázisok megtervezése.
- A rábaközi lovasközpontok megtervezése.
- Tematikus képzési programok kidolgozása.

Vonzerőfejlesztés

- Ökobázisok, kikötők építése
- Tematikus és élményutak kiépítése a folyóvizek mentén.
- Kalandpark kialakítása az Öreg-Rába egyik holtágában.
- Kerékpárbarát minősítési rendszer bevezetése.
- Kerékpáros versenyek, rendezvények megrendezése.
- Fedett lovarda megvalósítása.

Infrastruktúrafejlesztés

- Kikötők építése az Öreg-Rába mentén.
- Kerékpárutak, kerékpáros pihenők építése, kialakítása. Ez jelenti új kerékpárutak építését ugyanúgy, mint a meglévő negyedrangú közlekedési utakon útvonal kijelölését.
- Településeken belüli kerékpárutak építése.
- Öko kerékpárút (Zöld út) kiépítése a Kis-Rába mentén.
- Lovastúra útvonalak kialakítása.
- A GPS szolgáltatás elérhetővé tétele.

Szolgáltatásfejlesztés

- Lovas-, kerékpáros-barát szálláshelyek, vendéglátóhelyek létesítése.
- Ökobázisok kialakítása a Rába völgyében
- Hálózati szolgáltatások fejlesztése: kerékpárkölcsonzó, szerviz, segélyhálózat, stb.
- A Hany Istók Kerékpáros Centrum szolgáltatásainak bővítése.
- Lovasbázisok létrehozása, a patkós minősítési rendszer bevezetése.

- Kerékpáros turisztikai szolgáltatáscsomagok kialakítása.
- Evezős-, lovas- és kerékpártúrák megrendezése.

Marketingfejlesztés

- Tematikus marketing anyagok létrehozása.
- Tematikus térképek megjelentetése.
- Online rendszerek kialakítása.
- Kiállításokon, vásárokon való részvétel.
- Tájékoztató táblák elhelyezése.
- Események, rendezvények megvalósítása.

Földrajzi preferenciák

A fejlesztési irány a Rábaköz egész földrajzi térségében érintett. A vízi turizmus kiemelt területei a folyók és a tavak. A kerékpár turizmus esetében a hálózatba fűzhető helyi értékek adják az útvonalat. A leginkább fókuszált terület a lovas turizmus. Itt elsősorban Farád és Kapuvár a két kiemelt település.

A fenntarthatóság meghatározása a fejlesztési irányra vonatkozóan

A stratégia horizontális szempontjai közül valamennyi nagy hangsúlyt kap a megvalósítás során. Ez annál is inkább igaz, mivel a rábaközi aktív turizmus mindhárom területe nagy növekedési potenciállal bír. Egy integrált tervezéssel, koordinált végrehajtással látványos előrelépést tud a tájegység elérni a fejlesztési időszak végére. Ez a szolgáltatásokban, a vendégéjszaka számokban egyaránt nyomon követhetővé válik.

Felelős és érintett szervezetek

Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület
Pannónia Kincse Leader Egyesület
Kapuvár-Beledi Kistérség
Csornai Kistérség
Téti Kistérség
Győri Kistérség
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
Regionális Fejlesztési Ügynökség
Érintett földrajzi területek települési önkormányzatai
Alsó-Rába menti Faluszövetség
Rába Szövetség
Győr-Moson-Sopron megyei Falusi Turizmus Egyesület
Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége
Erdőgazdaság
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
Győr-Moson-Sopron megyei Agrárkamara
Győr-Moson-Sopron megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Veszprém megyei Agrárkamara
Veszprém megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Magyar Turizmus Zrt Regionális Marketing Igazgatóság
Környezetvédelmi, turizmusfejlesztési civil szervezetek

Vállalkozások szolgáltatók
Szakmai egyesületek, civil szervezetek

7. sz. prioritás: A vallási turizmus fejlesztése

Háttér és adottság

A tájegység vallási turizmusa az épített örökségen, a hagyományokon és a ma is élő eseményeken, rendezvényeken keresztül vizsgálható. A Rábaközben számos olyan épített emlék van, amely erősíti a térség szakrális identitását. A térség rendkívül gazdag a keresztekben, kálváriákban, műemlék templomokban. A települések közül mindenképpen ki kell emelni Szany nagyközséget és Oslit. Mindkét helyen élő a zarándokturizmus. Vallási szempontból említésre érdemes még Vadosfa, amely település – Nemeskér mellett – Sopron vármegye evangélikusainak artikuláris helye volt az 1681-es országgyűlés döntésének következtében.⁵¹

A rábaközi hagyományok egy jó része szakrális elemeken nyugszik. Ezen hagyományok jó része már kiveszőben van, de még mindig vannak olyan – a szakralitáshoz kötődő események –, amelyek fennmaradtak a tájegységben. Sajnálatos, hogy a búcsúk szerepe – az országos trendnek megfelelően – itt is veszített eredeti jellegéből. Több településen már búcsút sem tartanak vagy alig-alig észrevehető, pedig ezen programoknak igen nagy szerepe van a helyi kohézió erősítésében is.

A vallási turizmus fejlesztéséhez elsősorban a meglévő háttérfeltételeket kell fejleszteni a térségben. A kiemelt településeken (Szany, Oslit) az infrastrukturális beruházások szükségesek, illetve más falvakban a szakrális turizmushoz kötődő termékfejlesztést kell elvégezni.

A Rábaköz vallási turizmusának fejlesztése egy-két területen fókuszált figyelmet igényel annak érdekében, hogy országos pozícionálásra is sor kerülhessen. Más esetekben ezek az elemek inkább vallási háttérként tudják betölteni szerepüket. Mivel a térség szakrális építészete reprezentatív, ezért jó esély kínálkozik arra, hogy erre a bázisra építve ezt a célcsoportot megszólítsa a Rábaköz. Speciális célcsoportot jelentenek a gyermekek, fiatalok. A Rábaköz speciális hagyatéka a honfoglaláskori magyar vallás megőrzése, megmaradása, amelynek ma már dokumentált irodalma van és sokak számára elérhető.⁵² A nagyobb térség vallási turizmusának központja Pannonhalma, amely a világörökség része. A Rábaköz a fenti adottságaiból adódóan kezdeményezheti az együttműködést kiegészítő ajánlatok bevonása érdekében.

A fejlesztési irány az alábbi stratégiai célok eléréséhez tud sikeresen hozzájárulni:

- Turisztikai desztináció kialakítása.

---

⁵¹ Az 1681-es – egyébként Sopronban tartott – országgyűlés becikkelyezte (artikulus), hogy a Királyi Magyarország területén a lutheránus (evangélikus) vallásúak vármegyénként mely két településen tarthattak szabadon istentiszteletet. Innét a települések elnevezése: artikuláris hely. Sopron vármegyében Nemeskér és Vadosfa voltak ezek a községek.

⁵² Ld. Máté Imre id.m. A ma is a Rábaközben élő Máté Imre az egyik legnagyobb tudója ennek a területnek.

- Emberi erőforrás fejlesztése.
- A turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése.

Célok megfogalmazása

Átfogó cél

A Rábaköz vallásturisztikai karakterének megerősítése.

Speciális célok

- A vallásturizmusban érintett települések közötti párbeszéd felerősítése.
- Új vallásturisztikai vonzerők kifejlesztése és termékfejlesztések elvégzése.
- A Rábaköz településein a búcsúk karakterének, hangulatának, üzenetének megerősítése.
- Határon átnyúló, nemzetközi vallási utakhoz való kapcsolódás támogatása, megvalósítása.

Fejlesztési eszközök, főbb tevékenységek

Tervek, koncepciók

- Vallási témájú tematikus utak, vonzerők, termékfejlesztések koncepcióinak kidolgozása.

Vonzerőfejlesztés

- Pál apostol térítő útjainak bemutathatóvá tétele tanösvényen keresztül
- A gályarabok emlékhelyei a Rábaközben (Kapuvár, Edve)
- Éden park kialakítása

Infrastruktúrafejlesztés

- Zarándokszállások kialakítása
- Ifjúsági szálláshelyek kialakítása
- Komplex pihenőhelyek létrehozása az érintett örökségi településeken, emlékhelyeken

Szolgáltatásfejlesztés

- Zarándokéltap kialakítása a vendéglátó szolgáltatók bevonásával.
- Vallásturisztikai termékfejlesztések. Tematikus utak kialakítása települések felfűzésével, illetve egy-egy településen egy téma kimerítő feldolgozása, bemutatása.
- A szakrális hagyományokon nyugvó rendezvények fejlesztése.
- Kapcsolódás a Szent Márton úthoz.
- Kapcsolódás a Mária úthoz.

Marketingfejlesztés

- A Rábaköz vallási turizmusát bemutató kiadványok létrehozása és terjesztése.
- Tematikus honlap kialakítása és folyamatos frissítése.

- Esemény, program kidolgozása a rábaközi búcsúk hangulatának visszahozása érdekében.

Földrajzi preferenciák

A vallási turizmus fejlesztésének speciális földrajzi preferenciái elsősorban a zarándok települések (Szany, Osli). Mellettük számos település bevonható a vallási jelentőségű épített örökség állagmegóvása, a szakrális rendezvények fenntartása, továbbfejlesztése, kifejtése érdekében. A búcsúk esetében pedig a legtöbb település érintett lehet az egész Rábaközben.

A fenntarthatóság meghatározása a fejlesztési irányra vonatkozóan

A fejlesztési irány sajátossága a speciális célcsoportok szükségleteinek kielégítésében rejlik. Demográfiailag a gyermek korosztály és az idősebb generáció ez irányú motivációi adják a két fókuszált területet. Vallás messze túlmutat a település és az ország határain is. Ezért egyes vonzerő- és termékfejlesztésnél erre a kooperációra is lehet építeni.

Felelős és érintett szervezetek

Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület
Pannónia Kincse Leader Egyesület
Kapuvár-Beledi Kistérség
Csornai Kistérség
Téti Kistérség
Győri Kistérség
Regionális Fejlesztési Ügynökség
Érintett földrajzi területek települési önkormányzatai
Érintett települések egyházközségei, gyülekezetei
Érintett egyházmegyék (katolikus, evangélikus)
Magyar Turizmus Zrt Regionális Marketing Igazgatóság

8. sz. prioritás: A vadász- és horgászturizmus fejlesztése

Háttér és adottság

A Rábaköz gazdag vadállományban. A vadászturizmus jelentősége a Rábaközben magas. A fókuszcsoporthoz megbeszéléseken ez a fontosság egy 7 fokozatú skálán 6-os értékelést kapott. Jelenlegi állapotának minősítése is messze a legmagasabb értéket kapta (5,2), megelőzve minden más ágazatot. Ez azt mutatja, hogy a megkérdezettek szerint ez a turisztikai terület nem csak releváns, hanem viszonylag jól is működik a térségben. A Rábaközben számos vadásztársaság van, akiknek vendégeiként a belföldi és a külföldi vadászok rendszeresen eljárnak a Rábaközbe. Ennek megfelelően a turisztikai ág jövőképe is magasan pozicionált a megítélésben. A tájegység adottsága, háttere reálisan alapozza meg ezt a jövőbeni várakozást.

A tájegység egyik legnagyobb rendezvénye a magas ismertséggel bíró Szanyi Vadásznapi.

Hasonlóan jó adottságokkal rendelkezik a térség a horgászturizmus vonatkozásában is. A folyóvizek és számos tó jelentik ennek bázisát és jól szervezettek a horgászegyesületek is. A

Rábaközt átszelő vízfolyásokban, csatornában, tavakban és a Fertő-Hanság Nemzeti Park területére eső vizekben sokféle halfaj (pl. keszeg, ponty, csuka, harcsa) megtalálható. A térség tradicionális megélhetési forrása volt a halászat, pákászat, rákászat, csíkászat. A vizekben teret hódít a nem őshonos törpeharcsa, az ezüstkárász, a tógazdasági ponty. Az őshonos halfajok egyedszáma csökkent, vagy néhány vízből teljesen eltűntek, az invazív fajok vették át helyüket. Tógazdasági halfajták helyett érdemes az őshonos halfajok telepítését előnyben részesíteni, mint pl. nyurga ponty, compó, arany kárász. Az ivadékevő törpeharcsa létszámának visszaszorítása is indokolt. A halállomány védelmét, és állományfejlesztését szolgáló tevékenység eredményeképpen növekedik a vizek halállománya, nő a fogási esély, ezáltal a horgászturizmus iránti érdeklődés is pozitív elmozdulást mutat.

A Rábaköz jellemző horgászvizei:

- Babóti-kavicsbányató
- Beledi bánya-tó
- Ikrény horgásztó
- Magyarkeresztúri kavicsbányató
- Rába (Öreg-Rába)
- Rábakecöli kavicsbányató
- Rábca
- Répce
- Veszkenyi bányató

A fejlesztési irány az alábbi stratégiai célok eléréséhez tud sikeresen hozzájárulni:

- Turisztikai desztináció kialakítása.
- A fenntartható fejlődés szolgálata.
- A turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése.

Célok megfogalmazása

Átfogó cél

A Rábaköz horgász- és vadászturizmusának minőségfejlesztése.

Speciális célok

- A horgász- és vadásztársadalom közötti belső együttműködés, párbeszéd erősítése.
- A vad- és halgazdálkodás nagyobb mérvű bekapcsolása a tájegységi helyi gazdaságba.
- Hozzájárulás a Rábaköz ökológiai egyensúlyának fenntartásához.

Fejlesztési eszközök, főbb tevékenységek

Tervek, koncepciók

- Új, innovatív fejlesztéseket alátámasztó koncepciók kidolgozása, mint például az íjászzattal vagy solymászzattal egybekötött vadászat. A Rábaköz hagyományaihoz, földrajzi háttéréhez ezek teljesen illeszkedő műfajok.

Vonzófejlesztés

- Vadaspark kialakítása.

- Rangos horgászversenyek létrehozása.
- Pisztrángoató területek kialakítása.

Infrastruktúrafejlesztés

- A meglévő vadász- és horgászhelyek (horgásztanyák) környezetének rendbetétele, komfortjának emelése.

Szolgáltatásfejlesztés

- Meglévő szálláshelyek minőségfejlesztése, újak létrehozása a frekventált településeken, területeken.
- A Rábaközre hagyományosan jellemző tájjellegű hal- és vadételek étlapon tartása a vendéglátó szolgáltatókkal együttműködve.

Marketingfejlesztés

- A helyi és a térségen túlmutató horgásztársadalom megszólítása különböző marketingkommunikációs eszközökkel.

Földrajzi preferenciák

A fejlesztési terület földrajzi fókuszja széles. A Rábaközt viszonylag magas erdősültség jellemzi, vizekben, folyókban gazdag terület. A földrajzilag preferált területek a vadásztársaságok és a horgászegyesületek által felügyelt térségek lesznek.

A fenntarthatóság meghatározása a fejlesztési irányra vonatkozóan

A fejlesztési irány kiválóan alkalmas a fenntarthatóság és az ökológiai gondolkodás fejlesztésére.

A táj és az ember viszonyának kifejeződése mindkét turisztikai ágazatban erősen megjelenik. Ezért a fiatalabb generáció felé irányuló üzeneteknek jövőformáló szerepük van.

Felelős és érintett szervezetek

Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület
Pannónia Kincse Leader Egyesület
Kapuvár-Beledi Kistérség
Csornai Kistérség
Téti Kistérség
Győri Kistérség
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
Regionális Fejlesztési Ügynökség
Érintett földrajzi területek települési önkormányzatai
Alsó-Rába menti Faluszövetség
Rába Szövetség
Győr-Moson-Sopron megyei Falusi Turizmus Egyesület
Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége
Erdőgazdaság
ÉDUKÖVIZIG
Magyar Turizmus Zrt Regionális Marketing Igazgatóság
Horgászegyesületek

Vadásztársaságok
Környezetvédelmi, turizmusfejlesztési civil szervezetek

9. sz. prioritás: A családbarát desztináció és ifjúsági turizmus fejlesztése

Háttér és adottság

A Rábaköz turisztikai adottságai, erősségei, a tájegység ismertségi foka, ilyen irányú szolgáltatásai az átlagosnál is jobban felértékelik a térség pozicionálását. Ebben az összefüggésben meghatározó szerepe van az egyes célcsoportoknak és a nekik kínált szolgáltatásoknak. A térségnek számos olyan értéke van, amelynek fenntartásában, kínálatában a gyermek- és családközpontúság nyomon követhető, illetve amely szinte predesztinálja a térséget egy gyermek- és családbarát desztináció irányába. A tájegység kulturális, történelmi értékeit felvonultató művészeti hagyományörző csoportjaiban eredendően sok gyermek és fiatal vesz részt. Hasonló helyzet van bizonyos népi kismesterségek esetében is. Nem is lehetne ezeket a közösségeket hosszú távon fenntartani, ha nem volna meg a kellő utánpótlás. A gyermekekre, családokra, fiatalokra épülő üzenetnek komoly motiváló, invitáló szerepe van a potenciális turisták irányába. A térség akkor tudná leginkább kiaknázni ebbéli előnyeit, ha a gyermekek, fiatalok attrakciókba, szolgáltatásokba való bevonása is megtörténhetne. A gyermekek az egyik legjobb figyelemfelhívó „készlettel” rendelkeznek. Ezért érdemes lesz kialakítani, megformálni azt a rábaközi marketingkommunikációs gyermeknyelvet, amely hitelesen képes közvetíteni a megfogalmazott üzeneteket. A Rábaköz kiemelt turisztikai erőssége a kulturális, a táji-természeti adottságokon nyugszik. Ezek olyan területek, ahol a gyermekek és a fiatalok irányába jól felépíthető szolgáltatáscsomagok dolgozhatók ki. Ennek a korcsoportnak ki kell alakítani „a” didaktikus Rábaközt, vagyis ennek a generációnak megfelelő hangulatot, attrakciót, szolgáltatást.

Jelenleg a Rábaköz még egy célcsoport irányába sincs egyértelműen elkötelezve. A stratégia fejlesztési időszakában legalább ezt a demográfiai szegmenst mindenképpen érdemes kiemelten kezelni, hogy a helyzetbe hozása is megtörténhessen. Ez a helyi adottságokon nyugvó szolgáltatások kialakításával érhető el sikeresen. Mivel a falusi turizmus általánosságban családbaráttnak mondható, nem kell sokat igazítani a Rábaköz ez irányú gyakorlatán. A gyermekbarát tájegység filozófiája meg kell jelenjen minden szolgáltatásban, minden fejlesztésben és beruházásban. A tájegység családbarát pozicionálása segít a versenytárs térségektől való megkülönböztetésben is. A tájegységnek egyelőre még nincs gyermek- és családbarát filozófiája, imázsa. Ennek hátterét már rövidtávon fel kell építeni ahhoz, hogy a tájegység országos turisztikai bevezetése már ezzel az arculattal történhessen meg.

Mit jelent a gyermek- és családbarát pozicionálás a turisztikai szolgáltatások területén?⁵³

---

⁵³ A lista a FATOSZ ajánlásai alapján készült. In: Falusi Turizmus Tájékoztató, 2007. 3-4. szám.

- Mindenek előtt egy biztonsági és munkavédelmi felülvizsgálatot épületen belül és a szabadtérben egyaránt.
- A szálláshely gyermekbarát berendezési tárgyainak megléte, pl.: rácsos ágy, gyermek WC ülőke, pelenkázó asztal, stb.
- Ház körüli tevékenységek, pl.: játszótér, állatsimogató, pancsoló, stb.
- Étkeztetés gyermekek részére. Gyermeckenü, gyermek evőeszközök, etetőszék, stb.
- Egyéb szolgáltatások: pl.: gyermekeknek szervezett programok, információk térségi gyermekszolgáltatásokról.
- Családbarát árképzés kialakítása.

Az *ifjúsági turizmus* tekintetében a 12-24 éves korosztály elérése és megnyerése a fő célcsoport. Ez a turizmusforma főként az általános iskola felső tagozatos tanulóit, a középiskolásokat, illetve a felsőoktatásban tanulókat érinti leginkább. Általában jellemző rájuk, hogy önálló jövedelemmel még nem rendelkeznek. A komfort és kényelem dolgában nagyobb toleranciájuk van. Ugyanakkor a színebb programokat, a változatosságot, a közösségi eseményeket kedvelik. A Rábaközben nincs elfogadható ifjúsági szálláshely. Legalább egy nagyobb kapacitású ilyen férőhely kialakítása mindenképpen indokolt.

Fontos kiemelni: a célcsoport irányába történő pozicionálás nem csak új szolgáltatásokat takar, hanem a meglévő kínálat új módon történő ajánlását is. Itt is érvényes az, ami bármely turisztikai formánál, hogy a szálláshely – vendéglátás - program hármasságában kell gondolkodni, ez esetben azonban gyerekszemmel.

A fejlesztési irány az alábbi stratégiai célok eléréséhez tud sikeresen hozzájárulni:

- Tájéegységi kohézió erősítése.
- Turisztikai desztináció kialakítása
- Emberi erőforrás fejlesztése

Célok megfogalmazása

Átfogó cél

A Rábaköz gyermek- és családbarát desztináció irányába történő pozicionálása. Ahhoz, hogy a Rábaköz ezt a célt elérje, számos feladat vár elvégzésre. A tájegység jelen állapotában gyakorlatilag alig-alig felel meg valamilyen módon ennek a jövőképek. Ugyanakkor a térség adottságai ideálisak arra, hogy a gyermek- és ifjúsági turizmus pótlólagos hozzáadott értékét, a tanítási, tanulási többletet is elérje. A rábaközi kulturális turizmus valamennyi területe, az ökoturizmus, az aktív turizmus kifejezetten alkalmasak a gyermek- és ifjúsági turizmus beindítására. A gyermek és az ifjúsági turizmus közösségi célokat is szolgál. Egyfajta nevelési eszköz is, hiszen támogatja az iskolák ez irányú gyakorlatát, kiegészíti a pedagógusok oktató munkáját. Mivel mindez közösségi környezetben történik, ezen értékek átadásának határfoka sokkal magasabb.

Speciális célok

- A fejlesztési terület irányába történő belső kohézió erősítése. A Rábaköz egészének gyermek- és családbarát desztinációvá való fejlesztése nem történhet meg az

érintettek, érdekelték közös akaratnyilvánítása nélkül. Minden érintett fél számára egyértelművé kell válnia annak, mit jelent a családbarát szolgáltatási rendszer. Különösen érintett belső célcsoportok: szolgáltatók, egyházak, iskolák, civil szervezetek önkormányzatok.

- Emberi erőforrások fejlesztése az egységes rendszer kialakítása és elfogadása érdekében. Ki kell választani azokat a szolgáltatókat, akik hajlandók és képesek egy gyermek- és családbarát turisztikai szolgáltatási rendszer kialakítására. A szolgáltatók, vállalkozók, turizmussal foglalkozó magánszemélyek általános továbbképzése nélkülözhetetlen. Animátorok, gyermekfelügyelők élményvezetők képzése.
- A stratégiai alapcél érintő turisztikai ágazatok ilyen irányú fejlesztésének ösztönzése, támogatása, különösen az alábbi területeken: kulturális turizmus valamennyi területe, ökoturizmus, falusi- és agroturizmus, kerékpáros turizmus.

Fejlesztési eszközök, főbb tevékenységek

Tervek, koncepciók

- A Rábaköz gyermek- és családbarát desztinációvá alakítását megalapozó együttműködési, módszertani, arculati, didaktikai és etikai program kidolgozása, elfogadása, bevezetése és következetes betartatása.
- A gyermek-, család- és ifjúságbarát vonzerőleltár elkészítése.
- Tájspecifikus oktatási programok kidolgozása.

Vonzerőfejlesztés

- Mesepark kialakítása.
- Kalandpark létrehozása az Öreg-Rába övezetében.
- A Hany Istók legenda továbbfejlesztése a célcsoport igényeinek megfelelően.
- Ifjúsági aktív turisztikai tereppályák kialakítása (pl. kerékpáros és vízi pályák).

Infrastruktúrafejlesztés

- A célcsoportnak megfelelő háttérfeltételek kialakítása pihenőhelyeknél, parkolóknál.

Szolgáltatásfejlesztés

- A meglévő turisztikai szolgáltatások gyermek- és családbarát tételé (fejlesztése).
- Új szolgáltatások esetében az elfogadott gyermek- és családbarát kódex elveinek következetes betartása.
- A célcsoport igényeinek megfelelő tematikus utak, tanösvények kialakítása.
- Tematikus ifjúsági táborok létrehozása.
- Erdei táborok létrehozása és működtetése.
- Ifjúsági szálláshelyek kialakítása.

Marketingfejlesztés

- Gyermek- és családbarát tematikus kiadványok létrehozása.
- Online módon elérhető anyagok különösen fontosak ezen célcsoport számára.

Földrajzi preferenciák

A fejlesztési iránynak speciális földrajzi preferenciája nincs. A kialakításnak ott van elsősorban prioritása, ahol olyan vonzerőre lehet építeni, ami a gyermek és ifjúsági célcsoportnak megfelel.

A fenntarthatóság meghatározása a fejlesztési irányra vonatkozóan

A stratégia horizontális szempontjai közül valamennyi komolyan latba vethető. Speciális célcsoportokról van szó. Hiszen a gyermekbarát turisztikai elemeknek a 0-12 éves korosztály számára kell minőségi szolgáltatásokat és megfelelő környezetet kínálnia. Az ökológiai, természetközeli gondolkodás előtérbe helyezésével jól alakítható a gyermekek világgépe. Ezért összességében a didaktikailag is jól felépített megoldásokat kell előtérbe helyezni. Az ifjúsági táborok, erdei iskolák pedig kifejezetten ilyen tematikus célterületre specializálódnak. Ez a korosztály a legfogékonyabb a társadalmi szerepvállalás, a társadalmi szolidaritás megnyilvánulása iránt.

Felelős és érintett szervezetek

Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület

Pannónia Kincse Leader Egyesület

Kapuvár-Beledi Kistérség

Csornai Kistérség

Téti Kistérség

Győri Kistérség

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

Regionális Fejlesztési Ügynökség

Érintett földrajzi területek települési önkormányzatai

Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége

Magyar Turizmus Zrt Regionális Marketing Igazgatóság

A tájegység turizmusában tevékenykedő szolgáltatók

Győr-Moson-Sopron Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Győr-Moson-Sopron Megyei Agrárkamara

Felnőttképzési szervezetek, intézmények, vállalkozások

10. sz. prioritás: A senior turizmus feltételrendszerének fejlesztése

Háttér és adottság

A senior vagy időskorúak turizmusa a Rábaköz turizmusstratégiájának egy másik célcsoportorientált fejlesztési iránya. Világviszonylatban az elmúlt évtizedekben jelentősen növekedett az időskorúak részvétele a turisztikai szolgáltatások igénybevételében. Ez a makrofolyamatok ismeretében hosszabb távon is prognosztizálható, hiszen előregedik a kontinens. Az idősebb generáció szeretné megtartani vagy visszaszerezni fittségét, keresi a változatosságot, a szabadidő hasznos eltöltését. A Nyugat-Dunántúl régióban különösen a kedvező termál- és egészségturisztikai adottságoknak köszönhető bővülő jelenlétük. A Rábaköz számára is adottak azok a legfontosabb attrakciók, amelyek a senior turizmus növekedését okozhatják.

Az időskorúak utazási motivációiban szerepet játszik, hogy viszonylag sok szabadidejük van, – amely fölött szabadon rendelkeznek –, illetve az is, hogy a diszkrecionális (szabadon felhasználható) jövedelmük erősen korlátozott, véges. A tájegység számára kezdetben egyes speciális szegmensek megnyerése hozhat eredményt. Itt különösen a természetet kedvelők, illetve a még jó fizikai kondícióban lévők aktív (főként kerékpáros) turizmusba való bevonása kecsegtet sikerrel. A Rábaköz sík vidéke ez esetben előnyt jelent ennek a célcsoportnak a kerékpáros turizmusba való bekapcsolására. Egy másik speciális célcsoport a rendezvényturisták. A senior nemzedék előszeretettel látogat nívós, tradicionális elemeket felvonultató eseményeket, amely programokban bővelkedik a tájegység. A vallási turizmus is részben ezt a generációt ragadja meg leginkább. A helyi termékek, a gasztronómia ugyancsak kínál lehetőségeket, hiszen ez a korosztály nyitott az ilyen kuriózumokra. A Rábaköznek tehát már jelenleg is vannak olyan kínálati elemei, amelyek választ adnak ezekre a motivációs igényekre. Az egészségturizmus további kiterjesztése (Kapuvár, Csorna) pedig elég egyértelművé teszi, hogy ezzel a célcsoporttal hosszabb távon és nagyobb létszámban is lehet tervezni a Rábaközben.

A célcsoportra való fókuszálás valamennyi tájegységi szolgáltató elemi érdeke. A velük való bánásmód még a szokásosnál is finomabb, egyedibb, speciális megoldásokat kíván. Sok esetben fizikailag, szellemileg fáradt, megtört emberekkel, illetve pihenni, felüldülni, gyógyulni vágyó vendégekkel kerülnek kapcsolatba a turisztikai szolgáltatók. A szállás- és vendéglátóhelyek kialakítása, a környezet időskorúak számára ideálissá formálásába akár az akadálymentesítés is beletartozhat. A nyugdíjas réteg megnyerése szerepet játszhat a térség szezonon túli turizmusának erősítésében is, hiszen ez a generáció ilyen értelemben kevésbé mozog kötött időpályán.

A fejlesztési irány az alábbi stratégiai célok eléréséhez tud sikeresen hozzájárulni:

- Tájegységi kohézió erősítése.
- Turisztikai desztináció kialakítása.
- Emberi erőforrás fejlesztése.

Célok megfogalmazása

Átfogó cél

A senior turizmus feltételrendszerének megteremtése. Jelenleg a Rábaközben nem beszélhetünk már kidolgozott, működő senior turizmusról. A fejlesztési irány éppen azt célozza, hogy ez a célcsoport a tájegységi turisztikai szolgáltatók látókörébe kerüljön, és alakuljon ki egy ezt a réteget megcélzó turizmusszervezési és turizmuskínálati gyakorlat a tájegységben.

Speciális célok

- A szolgáltatók közötti belső együttműködés erősítése. A nyugdíjas korosztály speciális utazási igényeire egyedi válaszokat kell adni. Ez nem lehet elszigetelt a tájegységben. A szereplőknek meg kell állapodniuk egyfajta minimumban, amit közösen alakítanak ki a senior turizmus kapcsán. Főbb célcsoportok: szálláshely- és vendéglátó szolgáltatók, rendezvényszervezők, egyházak, önkormányzatok, egészségügyi intézmények, természetgyógyászok.

- A szakmai ismeretszint emelése az érintett belső célcsoportok körében. A senior turizmus fejlesztése igényli az ezzel kapcsolatos jó gyakorlatok megismerését, elsajátítását. Ehhez az emberi erőforrások fejlesztése szükséges. Ki kell képezni azon szolgáltatókat, akik érdekeltek egy ilyen célcsoport megnyerésében. Tanácsadással segíteni kell munkájukat.
- Azon rábaközi turisztikai ágazatok fejlesztése, amelyeknek szerepük van a célcsoport megnyerésében. Például: kulturális turizmus, kerékpáros turizmus, gasztroturizmus, természetközeli turizmus, egészségturizmus.

Fejlesztési eszközök, főbb tevékenységek

Tervek, koncepciók

- A senior turizmusra vonatkozó tájegységi program kidolgozása.
- Tájspecifikus oktatási programok kidolgozása.
- A nyugdíjas korosztálynak megfelelő tájegységi vonzerőleltár összeállítása.

Vonzerőfejlesztés

- Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése.
- Gyógyturisztikai helyek fejlesztése (Kapuvár, Csorna)

Infrastruktúrafejlesztés

- Környezetalakítás
- Akadálymentesítés

Szolgáltatásfejlesztés

- A meglévő turisztikai szolgáltatások alkalmassá tétele a seniorok fogadására.
- Célcsoport-orientált termékfejlesztések.
- A célcsoport igényeinek megfelelő tematikus utak, tanösvények kialakítása.

Marketingfejlesztés

- A célcsoport elvárásainak megfelelő információs anyagok kidolgozása, elérhetővé tétele.
- Kommunikációs akadálymentesítés a honlapok, CD-k, DVD-k esetében.

Földrajzi preferenciák

A fejlesztési prioritás földrajzi preferenciái elsősorban azon településekre fókuszálnak, ahol a kulturális, a gyógy- és egészségturizmus erős vonzerővel rendelkezik. Kiemelt földrajzi pontok a tájegység nagyrendezvényeinek helyszínei, valamint a kerékpáros turizmusban a kiépített, kijelölt kerékpárutakkal rendelkező térségek.

A fenntarthatóság meghatározása a fejlesztési irányra vonatkozóan

A fenntarthatóság a fejlesztési irány alábbi horizontális területein keresztül érvényesül leginkább: speciális piaci szegmensek, esélyegyenlőség.

Felelős és érintett szervezetek

Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület

Pannónia Kincse Leader Egyesület

Kapuvár-Beledi Kistérség

Csornai Kistérség

Téti Kistérség

Győri Kistérség

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

Regionális Fejlesztési Ügynökség

Érintett földrajzi területek települési önkormányzatai

Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége

Magyar Turizmus Zrt Regionális Marketing Igazgatóság

A tájegység turizmusában tevékenykedő szolgáltatók

Győr-Moson-Sopron Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Győr-Moson-Sopron Megyei Agrárkamara

Felnőttképzési szervezetek, intézmények, vállalkozások

Egészségügyi intézmények

7. A fejlesztési célok és a fejlesztési irányok rendszerbe szervezése

Ssz.	TURISZTIKAI KÍNÁLAT-FEJLESZTÉS	KIMENET/VÁRT EREDMÉNY
1. ÖKO- ÉS TERMÉSZETKÖZELI TURIZMUS SZOLGÁLTATÁS- ÉS MINŐSÉGFEJLESZTÉSE		
1.	Ökoturisztikai értékek hasznosítását megalapozó vizsgálatok.	Ökoturisztikai tájleltár. Kidolgozott tematikus utak, tanösvények. Öreg-Rába komplex ökoturisztikai fejlesztési programja, mint nagyprojekt.
2.	Egyedi projektek megvalósítása.	Tematikus utak, élményutak tanösvények megvalósítása (legalább 5 projekt kivitelezése.) Ökobázis(-ok) kivitelezésének megkezdése az Öreg-Rába mentén. Kapunvári (Öntés) Bemutatóközpont megújítása (folyamatban a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság részéről). Élőhely rekonstrukciók a Holt-Rábán és a Keszeg-ér holt medrében. Rábaközi biotájház megvalósítása.
3.	Szolgáltatási csomagok kialakítása.	Szervezett túrák, élményutak, erdei tornapályák, erdei iskolák, vadaspark üzemeltetése, kínálatbővítése.
Tervezett operatív feladatok: pályázati erőforrások számbavétele, helyi képzések, tanácsadási programok megvalósításának támogatása, a belső információáramlás segítése, monitoring rendszer felállítása, célirányos marketing tevékenység megtervezése.		
2. KULTURÁLIS ÉS ÖRÖKSÉGTURIZMUS MINŐSÉGFEJLESZTÉSE		
4.	A helyi értékeken alapuló, országos ismertségű, kiemelt turisztikai rendezvények kifejlesztése.	Évente 5-8 kiemelt turisztikai rendezvény megvalósítása.
5.	Egyedi vonzerővel bíró projektek megvalósítása (témaparkok)	Pl.) 56-os Történelmi Témapark, Kalandpark az Öreg-Rába völgyében, a Rábaközi Mesterségek Parkja.
6.	Legendaturizmus továbbfejlesztése	Hany Istók, Sobri Jóska
7.	Kulturális témautak kidolgozása a tájegységi épített örökség és a hagyományok bevonásával.	Túraútvonalak, tematikus és élményutak, tanösvények kulturális témájú turisztikai csomagok megvalósítása (legalább 5 ilyen projekt kivitelezése).

	Tervezett operatív feladatok: közös jövőkép megfogalmazása, cselekvési terv elkészítése, éves rendezvényterv kidolgozása, garantált programok intézményének bevezetése, képzések megvalósítása, a helyi információáramlás segítése, ütőképes kulturális marketing megvalósítása.	
	3. A GASZTROTURIZMUS FEJLESZTÉSE	
8.	A helyi agrártermelésen alapuló új rábaközi tájételek, tájtermékek, helyi termékek kifejlesztése.	5-8 új tájtermék kidolgozása és piacra vitele (pl. gyümölcsborok, sör, pálinkák, gyümölcs és zöldségitalok, manufaktúráisan előállított húskészítmények, tejtermékek, stb.).
9.	A Rábaköz Ízei komplex gasztróút(-ak) kidolgozása.	Legalább egy ilyen gasztróút megvalósítása.
10.	A gasztroturizmust támogató minősítő rendszer és védjegy kidolgozása.	Egységes tájegységi rendszer bevezetése a Rábaközben.
	Tervezett operatív feladatok: gasztronómiai tájérték katalógus elkészítése, képzési, továbbképzési programok megvalósítása, együttműködési módszertani kézikönyv kidolgozása és bevezetése, gasztroturisztikai szolgáltatási csomagok kifejlesztése, pályázati források bevonása.	
	4. AZ EGÉSZSÉGTURIZMUS INTEGRÁLT FEJLESZTÉSE	
11.	Az egészségturisztikai kínálat bővítését szolgáló komplex fejlesztések megvalósítása, szálláshelyek minőségfejlesztése, műszaki korszerűsítés.	Komplex egészségturisztikai központ létrehozása Kapuváron, termálfejlesztés Csornán.
	Tervezett operatív feladatok: projekttervek kidolgozása, befektetésszervezés.	
	5. FALUSI ÉS AGROTURIZMUS FEJLESZTÉSE	
12.	A szálláshely – vendéglátás – program kapacitás- és minőségfejlesztése.	Legalább 30-50 helyi projekt megvalósítása, országos minősítési rendszerhez való csatlakozás.
13.	Turisztikai szolgáltatási csomagok kidolgozása.	Legalább 5-8 projekt megvalósítása a Rábaközben.
	Tervezett operatív feladatok: képzések megvalósítása, aktív marketing háttérfeltételeinek megteremtése, a szakmai együttműködések segítése, közösségi és önerős forrásokon nyugvó projektek megvalósításának segítése.	
	6. AKTÍV TURIZMUS FEJLESZTÉSE	
14.	A vízi-, a lovas- és a kerékpáros turizmust kiszolgálni képes bázisok létrehozása az Öreg-Rába mentén.	2 db ökobázis létrehozása.
15.	Kerékpáros útvonalak kiépítése, kijelölése, a	Új kerékpárutak építése a frekventált

	kerékpárosokat kiszolgáló szervizháttér feltételrendszerének megvalósítása.	térségekben, nyomvonalak kijelölése a negyedrangú utakon. Fejlesztések megvalósítása a szervizháttér, szálláshely biztosítása érdekében.
16.	Kerékpáros túraútvonalak kidolgozása.	Legalább 4-5 rábaközi kerékpáros túraútvonal kidolgozása.
17.	A lovas turizmus szolgáltatásfejlesztése.	Lovasbázisok kialakítása, fedett lovarda megvalósítása.
18.	A természetjáró turizmus háttérfeltételeinek javítása.	Gyalogos túraútvonalak kialakítása.
<p>Tervezett operatív feladatok: az egyes aktív turisztikai ágazatokra vonatkozó koncepciók kidolgozása, kapcsolatok kialakítása országos hatókörű ágazati szervezetekkel, megvalósíthatósági tanulmánytervek, nyomvonalak, útvonalak kidolgozásának támogatása, marketingkommunikációs anyagok készítése és terjesztése.</p>		
<p>7. A VALLÁSI TURIZMUS FEJLESZTÉSE</p>		
19.	A zarándokturizmus háttérfeltételeinek javítása.	Zarándokutak kidolgozása, zarándokszállások kialakítása, zarándokétlapok kialakítása.
20.	A szakrális turizmushoz kötődő témautak, témaparkok kifejlesztése.	Legalább 2 jelentős projekt megvalósítása.
<p>Tervezett operatív feladatok: tájegységi zarándokutak kidolgozása, kapcsolódás országos és nemzetközi zarándokutakhoz, marketinganyagok kidolgozásának segítése.</p>		
<p>8. A VADÁSZ- ÉS HORGÁSZTURIZMUS FEJLESZTÉSE</p>		
21.	Minőségfejlesztés a vadász- és horgászturizmus területén.	Vadászházak, szálláshelyek minőségének javítása.
22.	A vadász- és horgászturizmushoz kötődő rendezvények kifejlesztése, vonzerőfejlesztés.	Horgászversenyek, vadásznapi kidolgozása és megvalósítása. Rábaközi vadspark létrehozása.
<p>Tervezett operatív feladatok: a meglévő szolgáltatási rendszerek lajstromba vétele, új fejlesztési koncepciók elkészítése (solymászat, íjászat), marketing tevékenység támogatása.</p>		
<p>9. A CSALÁDBARÁT DESZTINÁCIÓ ÉS IFJÚSÁGI TURIZMUS FEJLESZTÉSE</p>		
23.	A célcsoport fogadását lehetővé tevő fejlesztések megvalósítása.	Meglévő szálláshelyek korszerűsítése, szolgáltatások bevezetése, képzések megvalósítása (animátorok), új család- és ifjúságcentrikus szálláshelyek, vendéglátóhelyek kialakítása.
24.	A célcsoport megnyerését szolgáló vonzerőfejlesztés.	Rábaközi Mesepark megvalósítása, kalandpark kialakítása, aktív turisztikai

		tereppályák létrehozása, Erdei Iskola működtetése.
25.	Hazai és nemzetközi ifjúsági programokba való bekapcsolódás.	Tematikus táborok, nyelvi, kulturális programokba való részvétel, ilyenek kifejlesztése.
	Tervezett operatív feladatok: tematikus oktatási programok kidolgozása, pályázati feltételek alakítása, képzések megvalósítása az érintettek bevonásával, marketingtevékenység támogatása, megvalósíthatósági tanulmánytervek készítése.	
	10. A SENIOR TURIZMUS FELTÉTELRENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSE	
26.	A célcsoport fogadását lehetővé tevő háttérfeltételek fejlesztése.	Szálláshely és program kínálat javítása. Egészségügyi szolgáltatások bővítése.
27.	Célcsoport igényeit előtérbe helyező tematikus programok, események, helyi szolgáltatások fejlesztése.	A helyi értékek bevonásával a célcsoport igényeire fókuszáló turisztikai csomagok kidolgozása.
	Tervezett operatív feladatok: szolgáltatások számbavétele, a senior turizmust szolgáló koncepció kidolgozása, az érintettek körében tanácsadási és képzési programok megvalósítása, új kínálati elemek kidolgozása.	

8. A Rábaköz turizmusfejlesztésének költségterve

Adatok mFt

Ssz	Fejlesztési területek	2012	2013	2014	2015	Összesen
1.	Ökoturizmus	120	120	120	120	480
2.	Kulturális és örökségturizmus	100	120	150	150	520
3.	Gasztroturizmus	80	80	120	120	400
4.	Egészségturizmus	0	0	3 000	3 000	6 000
5.	Falusi és agroturizmus	100	100	100	100	400
6.	Aktív turizmus	100	600	300	300	1 300
7.	Vallási turizmus	20	50	100	100	270
8.	Vadász- és horgászturizmus	20	50	120	120	310
9.	Családi és ifjúsági turizmus	20	50	200	200	470
10.	Senior turizmus	20	50	100	100	270
11.	Kutatás – PR – marketing	30	50	80	100	260
12.	Humán erőforrás és hálózatfejlesztés	10	15	20	30	75
13.	Összesen/év	620	1 285	4 410	4 440	10 755

A költségvetés forrásterve (forráskombinációk)

Ssz	Fejlesztési területek	NYD ROP	ÚMFT egyéb OP	HU-SK, AT-HU	Önkormányzatok, kistérségek	ÚMVP (Leader)	Vállalkozások	Civil, egyházi és nonprofit szektor	Magán-személyek	Egyéb forrás
1.	Ökoturizmus									
2.	Kulturális és örökségturizmus									
3.	Gasztroturizmus									
4.	Egészségturizmus									
5.	Falusi és agroturizmus									
6.	Aktív turizmus									
7.	Vallási turizmus									
8.	Vadász- és horgászturizmus									
9.	Családi és ifjúsági turizmus									
10.	Senior turizmus									
11.	Kutatás – PR – marketing									
12.	Humán erőforrás és hálózatfejlesztés									

Rövidítések: NYD ROP: Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztés Operatív Program, ÚMFT: Új Magyarország Fejlesztési Terv egyéb Operatív Program, HU-SK, AT-HU: Magyarország-Szlovákia, Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Fejlesztési Program, ÚMVP: Új Magyarország Vidékfejlesztési Program.

9. A megvalósítás folyamata és monitoring rendszere

A rábaközi turizmusfejlesztési *stratégia megvalósításában*, a feladatok elvégzésében az alábbi szervezetek érintettek:

- Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület
- Pannónia Kincse Leader Egyesület
- A tájegység érintett kistérségei
- A tájegység érintett települési önkormányzatai
- A turizmusban érintett profitorientált vállalkozások
- Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
- Alsó-Rába menti Faluszövetség
- Rába Szövetség
- Falusi Turizmus Győr-Moson-Sopron megyei Szövetsége
- Egyházi, civil és non-profit szervezetek
- Érintett desztinációs menedzsment szervezetek
- Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság
- Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség
- Közép- és felsőoktatási, szakképzési, felnőttképzési és továbbképzési intézmények és vállalkozások, szakmai tanácsadó szervezetek
- Erdészetek
- Vízügyi Igazgatóság
- Győr-Moson-Sopron Megye Önkormányzata
- Győr-Moson-Sopron megyei Kereskedelmi és Iparkamara
- Győr-Moson-Sopron megyei Agrárkamara
- Pályázató szervezetek (közreműködő szervezetek)

A Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület a stratégia megvalósításának elsődleges szereplője. Az egyesület a tájegység ez idáig egyetlen legátfogóbb fejlesztési szervezete, és mint ilyen a Rábaköz fejlesztésében jelentős koordináló, forrásallokáló szereppel bír a térség 44 településén. Hasonlóan kiemelkedő szereplő a Pannónia Kincse Leader Egyesület. A Rábaköz 20 településén a vidékfejlesztésben meghatározó szereplő. Az egyesület turizmusfejlesztési gyakorlata jótékony hatást fejt ki a kelet-rábaközi térségben. A tájegység érintett kistérségei a Kapuvár-Beledi, a Csornai, a Téti és a Győri Kistérségek. Az önkormányzatok együttműködésében működő kistérségek a saját fejlesztési programjaikon keresztül tudnak sikeresen hozzájárulni a tájegységi stratégia céljainak eléréséhez. A tájegység érintett települési önkormányzatai a települési szintű koncepciók kidolgozásával, a helyi koordináció ellátásával járulnak hozzá a szubszidiaritás elvének érvényesüléséhez. A turizmusban érintett profitorientált vállalkozások a tájegység szolgáltatási palettájának legfontosabb szereplői, a kínálati piac alakítói. Jelentős hozzáadott értékük van a fejlesztési források biztosításában. Speciális területeken kiemelt szereplő a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság. Önálló projektjei és stratégiai partnersége számos módon segítette már ez idáig is a rábaközi turizmusfejlesztést. A különböző helyi vagy megyei szakmai szerveződések, civil, non-profit szervezetek partnersége az érdekképviselő folyamatában megkerülhetetlen. A döntési folyamatokban való részvételükkel a szakmaiság legfőbb letéteményesei.

A Rábaköz Turizmusfejlesztési Stratégiájának végrehajtása nem valósulhat meg egy *megfigyelőrendszer* felállítása nélkül. A tájegységi turisztikai monitoring a stratégiai dokumentumban részletesen bemutatásra került jelen állapotot tekintő kiindulási alapnak. A 2012-2015-ös fejlesztési időszakban legalább évente sort kell keríteni a fejlesztési célkitűzések áttekintésére. Ennek keretében sort kell keríteni a stratégia tájegységre gyakorolt hatásának vizsgálatára, valamint vizsgálni kell azt is, hogy milyen összefüggések, kölcsönhatások vannak a megvalósulás folyamata és a kutatási, felmérési elemzésekben megfogalmazottak között. Ezek az áttekintések jó lehetőséget kínálnak az esetlegesen szükséges változtatások megtételére, kisebb korrekciók, kiegészítések átvezetésére. Ahhoz, hogy ez megalapozott és sikeres lehessen, legalább az alábbi adatokra és információkra lesz szükség.

- Pályázati támogatások listája különösen a stratégia költségtervében foglalt forráskombinációk vonatkozásában.
- A tájegységet érintő új fejlesztési dokumentumok, koncepciók listája, az abban foglaltak tartalmának részletes ismerete.
- A marketingkommunikációs gyakorlat nyomon követése. A nyomtatott, digitális anyagok gyűjtése, kiértékelése, az on-line megoldások elemzése.
- A szálláshely-kapacitások változásának monitorozása.
- A vendégéjszaka szám változása relációnként, küldő piaconként, szálláshely típusonként.
- Az ide érkező vendégek elégedettségnek változása.
- A tájegységi hálózati együttműködés minőség szintjének változása.

A szükséges adatok gyűjtését, azok elemzésének elvégzését, a következtetések, javaslatok megfogalmazását, vagyis a monitoring tevékenység operatív megvalósítását a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület, illetve létrejöttével a Rábaköz Turisztikai Desztinációs Menedzsment Szervezet hivatott ellátni.

10. Tömör összegzés

Jelen stratégia célja annak elősegítése, hogy a Rábaköz a turisztikai peremvidékből fókuszált területté váljon. A fejlesztés időtávja szakmailag a Rábaköz pozicionálásának időszaka. A tájegység az elmúlt években már megkapta azt a figyelmet, ami kellő önbizalmat adhat a továbblépéshez. Az elvégzett piac- és véleménykutatás egyértelműen visszaigazolta, hogy a térség a helyes utat járja. Most a Rábaköz saját kezében van a jövőalkotás lehetősége. A tanulmányban megtervezett stratégiai középtáv (2012-2015) ilyen módon a felzárkózás időszaka lesz. Ez sok-sok beruházással, termék- és szolgáltatásfejlesztéssel és még több marketinggel jár. A megfogalmazott cél- és feladatrendszer eredményessége az alábbiakon nyugszik:

- erős tájegységi kohézió
  - A térség erőssége e tekintetben nyilvánvaló. Ez egy olyan belső (mentális) felhajtóerő, amire bátran lehet építkezni a következő években. Különösen olyan területen van ennek jelentősége, mint a turizmus, ami köztudottan sokszereplős csapatjáték.
- szakmai kompetencia és humánerőforrás háttér
  - A versenyképesség növelése, a felzárkózás biztonságossá tétele érdekében a jelenlegihez képest mindenképpen erősítésre szorul ez a terület. Ezt csak szervezett, tervezhető módon célszerű végrehajtani. Helyi menedzsmentre, helyi szakértői csapatra van szükség.
- adottságok, vonzerők
  - A tájegység hitelessége különösen a táji-természeti adottságokban, valamint a hagyományokban köszön vissza leginkább. A kulturális és a gasztroturisztikai, valamint az ökológiai elemek jelentik a stratégia kiemelt, ún. pozicionáló prioritásait.
- a szolgáltatások kínálatában aktivizálódó helyi érintettek, érdekeltk együttműködése
  - A tájegység turizmusfejlesztésében a szerepek eléggé egyértelműek. Az infrastrukturális és részben a vonzerőfejlesztésekben elsősorban az önkormányzatoknak kell jeleskedniük. A turisztikai szolgáltatások (szálláshely – vendéglátás – program) kiépítésében a vállalkozások aktivitására lehet számítani.
- akarat, szándék a jövőkép elérésére
  - Az elmúlt pár év megalapozta a stratégiában lefektetett célkitűzések egyértelmű megfogalmazását. Az eddig megvalósult szakmai egyeztetések színvonala, az érintettek közötti párbeszéd intenzitása pedig arra enged következtetni, hogy a rábaközi turizmust érintően a magas figyelmi szint mellé magas fokú cselekvőképesség és tenniakarás is párosul.
- változás- és folyamatos megújuló-képesség
  - A Rábaköz turizmusstratégiája a jövőnek, de nem az örökkévalóságnak íródott. A tervezett fejlesztési időszakon (2012-2015) belül is szükséges annak folyamatos monitorozása. Ez a stratégiában lefektetett cél- és eszközrendszer finomhangolását igényelheti annak érdekében, hogy a tájegység felzárkózása eredményes legyen.
- versenyképes tájegységi marketing, mint a tájegységi turizmusgazdaság erősítésének kommunikációs pillére
  - A stratégia leírja és meghatározza a marketing értelemben vett „Rábaköz termék” rendszerét. A megvalósítás nem lehet eredményes, ha ezt a

terméket nem sikerül értékesíteni, eladni a turisztikai piacon. Ezért a tárgyi-technikai beruházások mellett a piacba történő befektetések magas volumenével is számolni kell elsősorban a közösségi marketing adta lehetőségek kiaknázásával.

A stratégia fejlesztési időszakában várhatóan létrejön és megerősödik a rábaközi turizmus intézményrendszere, a helyi tdm (turisztikai desztinációs menedzsment) szervezet, amelynek áldásos működése által megszületik – nem csak fizikálisan, hanem a turisták, a vendégek tudatában is – a Rábaköz turisztikai desztináció. Ennek modelljét, tevékenység- és célrendszerét írja le a fenti stratégia. „A legkönnyebben úgy jósolhatjuk meg a jövőt, ha magunk alkotjuk meg!” – írta egy neves menedzserguru, Peter Drucker. Az alkotás első fázisa – a tervezés – megtörtént. A kivitelezés, a szakmai-fizikai megvalósítás és a piaci térnyerés a következő évek feladata lesz.

Irodalomjegyzék/Források

1. A Nyugat-dunántúli Régió Területfejlesztési Programját megalapozó hosszú távú fejlesztési koncepció 1998-2013 (1998)
2. A Nyugat-dunántúli Régió turisztikai koncepciója és fejlesztési programja (2000)
3. A Nyugat-dunántúli Régió termálvízkincsének fejlesztési programja (2000)
4. A Nyugat-dunántúli Régió kerékpáros turisztikai marketingstratégiája (2003)
5. A Nyugat-Pannon EuRégió térségének gazdasági stratégiája 2004-2006 (2003)
6. EuRégió West/Nyugat Pannónia – Jövőkép és fejlesztési stratégia (2003)
7. Új Magyarország Fejlesztési Program (2007)
8. Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (2007)
9. Nyugat-dunántúli kistérségek sajátosságai - A Régió helyzetelemzése térségi megközelítésben (2005)
10. FEKETE M. (2002-2003): Nyugat-Dunántúli Turisztikai Koncepció monitoringozása és felülvizsgálata, MT Rt. Budapest
11. Nemzeti Turizmusfejlesztési stratégia 2005-2013 , Turisztikai Hivatal, Bp., 2005.
12. Piskóti István-Dankó Iászló-Schupler Helmuth-Büdy László: Régió- és településmarketing, Miskolc 1997.
13. A Nyugat-Dunántúli Régió regionális termálturizmus fejlesztésének és beruházásának programja 2007-2013 (Aquaprofit és Szemrédi T. T. Bt)
14. 365 nap turizmus a Nyugat-Dunántúlon, Limex Kft., Szombathely, 2009.
15. Csornai Többcélú Kistérségi Társulás Fejlesztési Stratégiája
16. Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Fejlesztési Terve 2009-2014, 2008, FHNP
17. Fókuszban a régió, Szombathely, 2008, Régiófókusz Kht.
18. Győri Többcélú Kistérségi Társulás Fejlesztési Stratégiája
19. Győr-Moson-Sopron Megye Turizmusfejlesztési Koncepciója és Programja, Győr, 2001, Horwath és Szemrédi Konzorcium
20. Kapuvár-Beledi Kistérség Többcélú Társulás Fejlesztési Stratégiája
21. Magyar Turizmus ZRt. Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság turizmus adatai (2008-2010)
22. Nyugat-Dunántúl Turisztikai Régió turizmusfejlesztési stratégiája 2007-2013, Szombathely, Régiófókusz Kht., 2006.
23. Pannónia Kincse Leader Egyesület: Helyi Vidékfejlesztési Stratégia
24. Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület: Helyi Vidékfejlesztési Stratégia
25. Téti Kistérség Önkormányzatainak Többcélú Társulása Fejlesztési Stratégiája
26. Turisztikai értékleltár és fejlesztési lehetőségek a Répce mentén, Régiófókusz Kht., Szombathely, 2003.
27. Timaffy László: Rábaköz és a Hanság, Novadat, 1991.
28. A Rábaköz, B.K.L. Kiadó, Szombathely, 2002.
29. Szigeti Andor: Népi konyha. Dunántúli tájak ételei, Mezőgazda Kiadó, 1999.
30. Szekunder kutatás kutatási feljegyzése, Szhely, Régiófókusz Nonprofit Kft, 2011.
31. Kvalitatív vizsgálat kutatási jelentése, Szombathely, Régiófókusz Nonprofit Kft, 2011.
32. Kvantitatív vizsgálat kutatási jelentése, Szhely, Régiófókusz Nonprofit Kft, 2011.
33. Védett értékek a Rábaközben (munkaanyag - 2011)
34. Falusi Turizmus Tájékoztató, 2007. 3-4. szám. (FATOSZ)
35. Máté Imre: Yotengrit (Rábaközi tudók szellemi hagyatéka) I-IV kötet. Püski Kiadó, Budapest.
36. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény

Honlapok:

<http://itthon.hu/szakmai-oldalak/letoltesek/turizmus-magyarorszagon>

<http://kisterseg.sokoroalja.hu>

<http://www.kapubar.hu>

<http://www.csornakisterseg.hu>

<http://www.gyorikisterseg.hu>

<http://rabakozleader.hu>

<http://www.pkle.hu>

<http://www.muemlekem.hu>

<http://www.geo.kvvm.hu>

<http://rabavolgy.hu>

<http://www.csorna.hu>

<http://www.wikipedia.hu>

www.natura.2000.hu

Mellékletek

1. sz. melléklet

A Rábaköz településeinek listája

SORSZÁM	RÁBAKÖZI TELEPÜLÉSEK	HONLAP
1.	Acsalag	http://www.acsalag.hu/
2.	Árpás	http://arpas.sokoroalja.hu/
3.	Babót	http://www.falvak.hu/babot/
4.	Bágyogszovát	http://bagyogszovat.hu/
5.	Barbacs	http://barbacs.network.hu/
6.	Beled	http://www.beledhivatal.eu
7.	Bezi	http://www.bezi.hu/
8.	Bodonyhely	http://www.bodonyhely.hu/
9.	Bogyoszló	http://bogyoszlo.network.hu/
10.	Bősárkány	http://www.bosarkany.hu/
11.	Cakóháza	-
12.	Cirák	http://www.cirak.hu/
13.	Csorna	http://www.csorna.hu/
14.	Dénesfa	http://www.denesfa.hu/
15.	Dör	http://www.dor.hu/
16.	Edve	-
17.	Egyed	-
18.	Enese	http://www.enese.hu/
19.	Farád	http://www.farad.hu/
20.	Fehértó	http://www.feherto.hu/
21.	Gyóró	http://www.gyoro.hu/
22.	Gyórsövényház	http://www.gyorsovenyhaz.hu
23.	Himod	http://www.himod.hu
24.	Hövej	http://hovej.hu
25.	Ikrény	http://www.ikreny.hu
26.	Jobaháza	http://www.jobahaza.hu
27.	Kapuvár	http://www.kapubar.hu/
28.	Kisbábó	http://www.kisbabot.fw.hu/news.php
29.	Kisfalud	http://www.kisfalud.hu/
30.	Kóny	http://www.kony.hu
31.	Maglóca	http://www.magloca.hu/
32.	Magyarkeresztúr	http://www.magyarkeresztur.hu
33.	Markotabödöge	http://www.markotabodoge.hu
34.	Mérges	http://www.merges.hu
35.	Mihályi	http://www.mihalyi.hu
36.	Mórichida	http://morchida.sokoroalja.hu/
37.	Osli	http://www.osli.hu/
38.	Páli	http://www.pali.hu/
39.	Pásztori	http://www.pasztori.hu

SORSZÁM	RÁBAKÖZI TELEPÜLÉSEK	HONLAP
40.	Potyond	http://potyond.network.hu/
41.	Rábacsanak	http://www.rabacsanak.hu
42.	Rábacsécsény	http://www.rabacsecseny.hu
43.	Rábakecöl	http://www.rabakecol.hu
44.	Rábapatoná	http://www.rabapatonna.hu
45.	Rábapordány	http://www.rabapordany.atw.hu
46.	Rábasebes	http://rabasebes.network.hu
47.	Rábaszentandrás	http://www.rabaszentandras.hu
48.	Rábaszentmihály	http://rabaszentmihaly.sokoroalja.hu
49.	Rábaszentmiklós	http://rabaszentmiklos.sokoroalja.hu
50.	Rábatamási	http://www.rabatamasi.hu/
51.	Rábcakapi	-
52.	Sobor	http://sobor.sokoroalja.hu/
53.	Sopronnémeti	http://www.sopronnemeti.hu
54.	Szany	http://www.szany.hu
55.	Szárfold	http://www.szfold.hu/
56.	Szil	http://www.szil.hu/
57.	Szilsárkány	http://www.szilsarkany.hu/
58.	Tárnokréti	http://www.magyartelepulesek.hu/tarnokreti
59.	Vadosfa	http://www.vadosfa.hu/
60.	Vág	http://www.vag.hu/
61.	Vásárosfalu	http://www.vasarosfalu.hu/
62.	Veszkény	http://www.veszkeny.hu/
63.	Vitnyéd	http://www.vitnyed.hu
64.	Zsebeháza	-

2. sz. melléklet.

A stratégiai célok és a fejlesztési irányok (prioritások) hatásmechanizmusa

Stratégiai célok	A tájegységi összhang erősítése: kohézió	Turisztikai intézményrendszer (desztináció) kialakításának segítése	A rábaközi turizmusgazdaság pilléreinek megerősítése	Emberi erőforrás fejlesztése	A helyi gazdaság és a fenntartható fejlődés szolgálata a turizmusfejlesztésen keresztül
Fejlesztési prioritások					
1.) Óko- és természetközeli turizmus szolgáltatás- és minőségfejlesztése	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓
2.) Kulturális és örökségturizmus minőségfejlesztése	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓
3.) Gasztroturizmus fejlesztése	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓
4.) Egészségturizmus integrált fejlesztése	✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓
5.) Falusi- és agroturizmus kapacitás-, szolgáltatás- és minőségfejlesztése	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓
6.) Aktív turizmus: kerékpáros, lovas- és víziturizmus fejlesztése	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓
7.) Vallási turizmus fejlesztése	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓	✓
8.) Vadász- és horgászturizmus minőségfejlesztése	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓
9.) A családbarát rábaközi desztináció és az ifjúsági turizmus komplex fejlesztése	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓
10.) Senior turizmus fejlesztése	✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓

3. sz. melléklet

A RÁBAKÖZ TURISZTIKAI CÉLRENDSZERE 2012-2015

JÖVŐKÉP	A RÁBAKÖZ A BELFÖLDI TURIZMUS ISMERT ÉS KEDVELT DESZTINÁCIÓJA									
ÁTFOGÓ CÉL	A RÁBAKÖZ HELYI GAZDASÁGÁNAK ÉS TÁRSADALMI FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE									
STRATÉGIAI CÉLOK	TÁJEGYSÉGI KOHÉZIÓ ERŐSÍTÉSE	TURISZTIKAI DESZTINÁCIÓ ÉS INTÉZMÉNYRENDSZER KIALAKÍTÁSA			A RÁBAKÖZI TURIZMUSGAZDASÁG PILLÉREINEK MEGERŐSÍTÉSE		EMBERI ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSE		HELYI GAZDASÁG ÉS FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS SZOLGÁLATA	
HORIZONTÁLIS TERÜLETEK	ÖKOLÓGIAI FENNTARTHATÓSÁG – VERTIKÁLIS HELYI GAZDASÁG – ESÉLYEGYENLŐSÉG – TÉRSÉGKÖZI ÉS HATÁRMENTI KAPCSOLATOK – SPECIÁLIS PIACI SZEGMENSEK									
FÓKUSZÁLT FEJLESZTÉSI TERÜLETEK	POZÍCIONÁLÓ FEJLESZTÉSI IRÁNYOK			MAGAS NÖVEKEDÉSI POTENCIÁLLAL RENDELKEZŐ FEJLESZTÉSI IRÁNYOK			RELATÍV VERSENYELŐNNYEL BÍRÓ FEJLESZTÉSI IRÁNYOK		CÉLCSOPORTORIENTÁLT FEJLESZTÉSI IRÁNYOK	
FEJLESZTÉSI IRÁNYOK (PRIORITÁSOK)	Öko- és természet-közeli turizmus szolgáltatás- és minőség-fejlesztése	Kulturális és örökség-turizmus minőség-fejlesztése	Gaszto-turizmus fejlesztése	Egészség-turizmus integrált fejlesztése	Falusi- és agroturizmus kapacitás-, szolgáltatás- és minőség-fejlesztése	Aktív turizmus: kerékpáros, lovas- és víziturizmus fejlesztése	Vallási turizmus fejlesztése	Vadász- és horgász-turizmus minőség-fejlesztése	A családbarát rábaközi desztináció és az ifjúsági turizmus komplex fejlesztése	Senior turizmus fejlesztése